

รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
โรงเรียนมัธยมศึกษา

วิจิรตา วรธาดาสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุซฎิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
โรงเรียนมัธยมศึกษา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุขฎิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา"
ของ วิชิตา วรธาดาสวัสดิ์
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.พิทยา แสงสว่าง)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองกาญจน์ ชูทิพย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
ผู้วิจัย	วิชิรตา วรธาดาสวัสดิ์
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2566
คำสำคัญ	รูปแบบการนิเทศ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ครูโรงเรียนมัธยม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากครูผู้สอน จำนวน 375 คน สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 2 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และ 3) การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 175 คน โดยใช้แบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ และ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ และรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Title	THE MIXED EDUCATIONAL SUPERVISION MODEL TO ENHANCE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS
Author	Wishirata Worathadasawat
Advisor	Assistant Professor Sathiraporn Chaowachai, Ph.D.
Co-Advisor	Assistant Professor Anucha Kornpuang, Ph.D.
Academic Paper	Ed.D. Dissertation in Educational Administration - (Type 2.1), Naresuan University, 2023
Keywords	Educational Supervision Model, Active Learning, Secondary Teachers

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the mixed educational supervision model to enhance active learning management of secondary school teachers. The research methodology was divided into 3 steps as follows: 1) a study of the active learning management conditions of secondary school teachers from 375 teachers, Interviews with 5 experts and studying 2 schools as best practices. The research instruments were questionnaire and interview 2) creating and validating the mixed educational supervision model to enhance active learning management of secondary school teachers by 9 experts through focus group discussion and 3) an evaluating of the mixed educational supervision model to enhance active learning management of secondary school teachers from 175 school administrators and supervisors in 9 provinces of the lower north by using feasibility and utility questionnaire.

The results of the research were as follows: 1) the mixed educational supervision model to enhance active learning management of secondary school teachers consisted of 5 components: (1) Principles of the model (2) Purpose of the model (3) Persons and roles of those involved in supervision (4) Supervision Process and (5) Results of Supervision 2) the developed the mixed educational supervision

model to enhance active learning management of secondary school teachers showed the feasibility, overall, was at a highest level, and the usefulness, overall, was at the highest level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีได้จากความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิตพร เขาวนชัย ที่เมตตากรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานวิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรกรณ์ ประจัญบาน และ ดร.พิทยา แสงสว่าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ที่ได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ นางสุทิตา เลาธน์ไพบูลย์ และ นางศิริวรรณ ปัญญาพรพิพัชญ์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตลอดจนการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอบพระคุณกัลยาณมิตร พี่น้องคริสเตียนและลูกชายสุดที่รัก นายเมธาภูมิ หมวกเหล็ก ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณพระเจ้าที่อยู่เบื้องหลังการทำวิทยานิพนธ์ ทรงนำอย่างเท้าประทานสติปัญญา กำลังใจและเรี่ยวแรงในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วง

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยและผู้ที่เกี่ยวข้อง

วิจิรตา วรรณดาสวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุุณุปการ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์หลัก.....	4
วัตถุประสงค์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบ.....	13
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศ.....	17
รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring).....	26

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	44
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community)	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
กรอบแนวคิดการวิจัย	95
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	96
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	98
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้.....	106
เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	106
ในขั้นตอนการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ขั้นที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบฉบับร่างโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงาน ดังนี้	106
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา	109
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	113
ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	114
ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	147

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ นิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา.....	167
บทที่ 5 บทสรุป.....	118
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	118
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	119
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศ การศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา.....	120
สรุปผลการวิจัย.....	120
อภิปรายผลการวิจัย.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	126
บรรณานุกรม.....	128
ภาคผนวก.....	129
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.....	169
ประวัติผู้วิจัย.....	170

สารบัญตาราง

หน้า

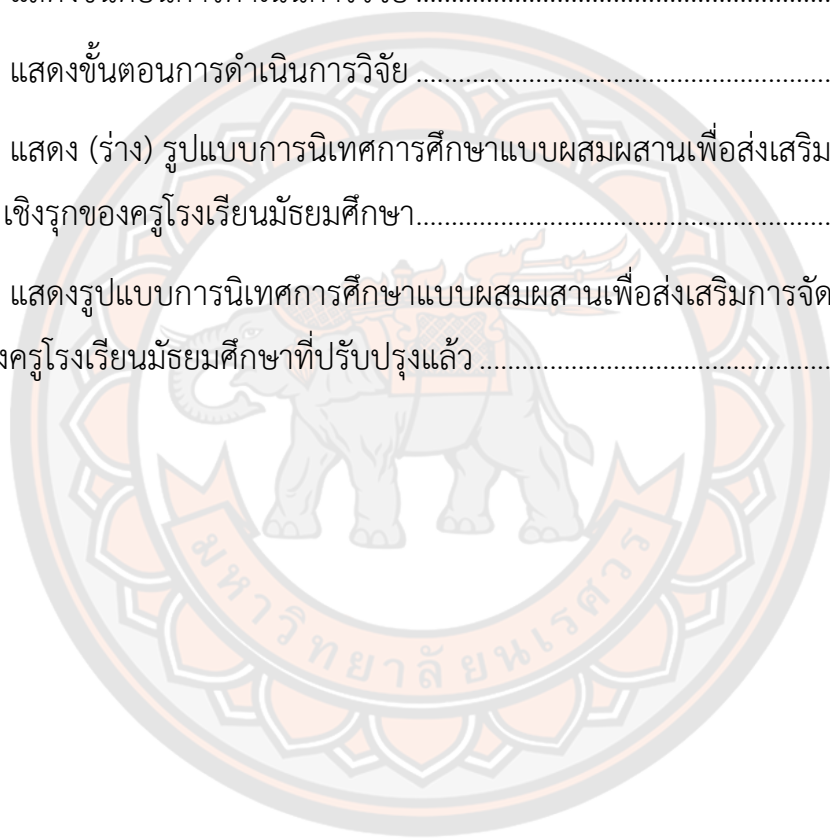
ตาราง 1 การสังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของนักวิชาการ.....	16
ตาราง 2 การสังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็น พี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ตามแนวคิดของนักวิชาการ	42
ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	54
ตาราง 4 ขั้นตอนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	81
ตาราง 5 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง	98
ตาราง 6 แสดงการดำเนินการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่ดี ที่ได้จัดทำหมาย	103
ตาราง 7 แสดงการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามที่ได้จัดทำหมาย	105
ตาราง 8 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด.....	110
ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ (n=375).....	114
ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน (n=375).....	115
ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา (n=375)	115

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (n=375).....	116
ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน	117
ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการออกแบบการเรียนรู้.....	117
ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง.....	118
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	119
ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้.....	120
ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้.....	121
ตาราง 19 แสดงแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	122
ตาราง 20 แสดงแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ทรงคุณวุฒิ	127
ตาราง 21 แสดงสรุปแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	139
ตาราง 22 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	153
ตาราง 23 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษา แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	154

ตาราง 24 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษา แบบ ผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	156
ตาราง 25 แสดงสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน	167
ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	168
ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	169
ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	170
ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	171
ตาราง 30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	173
ตาราง 31 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	174

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	95
ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	96
ภาพ 3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	97
ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	97
ภาพ 5 แสดง (ร่าง) รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	152
ภาพ 6 แสดงรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ปรับปรุงแล้ว	166

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตลอดเวลา เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกรายวิชา รวมถึงนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell & Eison, 1991) เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการอภิปรายในชั้นเรียน การช่วยผ่านคำถามจากครู เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ข้อมูลในระดับสูง นักเรียนเรียนรู้และรวบรวมความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ และประสบการณ์เดิมจากการได้คิดได้ปฏิบัติ (Barkley & Major, 2018) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ครูผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด การวางแผน การยอมรับการประเมินผล และการนำเสนอเป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชา เพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจวิชาต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม และจัดให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน (ไพศาล เครือแสง, 2556) จัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน

เป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ โดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและในโลกแห่งความเป็นจริง (จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง, 2558) โดยการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้จะประสบความสำเร็จได้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญนอกจากผู้เรียนแล้ว คือ ครูผู้สอน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และมีทักษะการสอนแบบ Active Learning (ประภัสรา โคตะขุน, 2554)

ดังนั้น ครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดกิจกรรมเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะออกแบบกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล (ภริมา วิจิธาสถิตกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน, 2565) จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในทักษะการอ่านเขียน (Literacy) เพื่อการเรียนรู้ การคิดคำนวณ (Numaeracy) และความสามารถในการใช้เหตุผล (Reasonable Ability) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ (สมศักดิ์ จีเพ็ชร์, 2562) ซึ่งหากต้องการให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพจึงจะสำเร็จได้ งานบริหารวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษา ต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ดี ทุกฝ่ายต้องร่วมกันบริหารจัดการทั้งผู้บริหาร ครูและผู้เรียน จึงจะสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา (ฐาปนันท์ กัญญา และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์, 2558)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้บริหารและครู เพื่อพัฒนาตนเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานไปในทางที่ดีขึ้น (ศิลา สงอาจินต์, 2561) อีกทั้ง การนิเทศจะช่วยครูให้สามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง ทำให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมมือกันวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ และครูเกิดความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจ รวมทั้งเกิดความภูมิใจในการปฏิบัติงานของตนเอง (ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564) จำเป็นต้องมีวิธีการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ มีการนิเทศร่วมกันอย่างเป็นระบบ ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ มีการวางแผนการนิเทศ กำหนดแนวทางการดำเนินการนิเทศที่เป็นลำดับขั้นตอนและดำเนินการนิเทศ

เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา และชั้นตอนสุดท้ายมีการประเมินผลการนิเทศ เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศ ด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการนิเทศนั้น ควรใช้วิธีการที่ผู้นิเทศให้การชี้แนะ ให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันกับผู้รับการนิเทศ มีการสะท้อนคิดให้ข้อมูลย้อนกลับ และการประเมินตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถและปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งวิธีการนิเทศที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการว่าเป็นวิธีการนิเทศที่ช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน ได้แก่ การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ซึ่งปัจจุบันเป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้อย่างแพร่หลายในทุกองค์การวิชาชีพโดยเฉพาะทางการศึกษา ในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยรูปแบบการชี้แนะมีความหลากหลายสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (ธนา ฤๅชวีวรรณ, 2562) วิธีการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งเครือข่ายการนิเทศที่เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา การดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน การนำเทคนิคการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) มาใช้ในการนิเทศการศึกษา จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ (มยุรี เจริญศิริ, 2558)

นอกจากวิธีการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) จะเป็นวิธีการนิเทศระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว การแบ่งปันความรู้และสะท้อนผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในการปฏิบัติงาน หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ก็นับว่าเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพของครู เนื่องจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมมือร่วมใจในการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์เพื่อหาวิธีการและแนวทางแก้ไข อันก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่อง (สุภัทรา สภาพัตต์, 2562) นอกจากนี้ เมธาสิทธิ์ ธีรรัตน์ศรีสกุล (2560) ยังได้กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของผู้ร่วมวิชาชีพ นั่นก็คือ ครูกับครู และครูกับนักเรียน ที่เป็นมากกว่าการจัดการเรียนรู้

แต่ยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดความรู้เพื่อการเรียนรู้ต่อยอด การเรียนรู้ในลักษณะนี้จะเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) นอกจากนี้ องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูแต่ละคน จะถูกนำมาจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ผ่านการอภิปรายสะท้อนคิดตามหลักวิชาการ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ได้ตามมา คือ ครูมีความรู้ในเนื้อหา เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวัดประเมินผล ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาว่ารูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เหมาะสมควรมีลักษณะเป็นอย่างไร จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาชาติ โดยใช้วิธีการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและมีความยั่งยืนต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลให้กับศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวางแผนนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและบุคลากรในสังกัดให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
2. เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย ขับเคลื่อนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี จำนวน 375 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรครูในแต่ละจังหวัดและขนาดของสถานศึกษา จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 2 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติของโรงเรียน ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภายในสถานศึกษาที่เด่นชัด เป็นเชิงประจักษ์
2. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เห็นความสำคัญของการนิเทศ โดยจัดให้มีตารางการนิเทศภายในชัดเจน สม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน

ชั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาหรือการนิเทศการศึกษาหรือการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ด้านการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอกทางการบริหารการศึกษาหรือการนิเทศการศึกษา
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารทางการศึกษา หรือการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไม่น้อยกว่า 5 ปี
3. เป็นผู้ที่มีผลงานเด่นชัดเป็นเชิงประจักษ์ ในการบริหารการศึกษา หรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนเชิงรุกของครู

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการดำเนินการวิจัยในขั้นนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. นำร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้ภาษาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 คน กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2. เป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาการ ด้านการบริหารการศึกษาของภาครัฐ หรือเอกชน การนิเทศการศึกษา เช่น งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากร มีผลงานในการบริหารงานทางการศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา มีหน้าที่กำกับดูแลงานการศึกษาของภาครัฐหรือเอกชน

3. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในทางการบริหารสถานศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยสามารถแบ่งผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือครูที่มีประสบการณ์ในทางการบริหารและการจัดทำผลงานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นศึกษานิเทศก์ ที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการดำเนินการวิจัยในขั้นนี้เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 250 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 68 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 152 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 59 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้มาโดยการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ในแต่ละเขต และจังหวัดของภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) โดยการส่งเสริมความสามารถในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง พัฒนาความคิดและความสามารถของผู้เรียน ให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ หมายถึง แนวปฏิบัติของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา คือการนำหลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศการสอนใช้นิเทศในระดับห้องเรียน ทำให้ครูผู้รับการนิเทศ ได้ค้นพบวิธีการทำงานของตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง เป้าหมายในการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ หมายถึง คณะกรรมการนิเทศที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับการนิเทศ 2) ครูคู่พัฒนา 3) ครูกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ 4) ผู้บริหารโรงเรียน และ 5) ศึกษานิเทศก์ ที่มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันในการดำเนินการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.4 องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ หมายถึง กระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การวางแผนทางการนิเทศเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศ

1.4.2 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ หมายถึง การสร้างการรับรู้อย่างเป็นระบบในการดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.4.3 การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้การนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุผลสำเร็จ

1.4.4 การดำเนินการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

1.4.5 การติดตามและประเมินผลการนิเทศ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ การปฏิบัติการสอนภายหลังจากที่ได้รับการนิเทศไปแล้ว เพื่อนำผลไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.4.6 การรายงานผลการนิเทศ หมายถึง กระบวนการนำเสนอผลการดำเนินการนิเทศ ที่ผ่านการวิเคราะห์และประมวลผลเป็นสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้

1.4.7 การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป หมายถึง กระบวนการหลังจาก เสร็จสิ้นการดำเนินการนิเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการนิเทศรอบต่อไปเพื่อพัฒนาการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการนิเทศ การศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1.5.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการ เรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการโดยการออกแบบการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เน้นความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการ ของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.5.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดการ เรียนรู้ที่ครูมีรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือ ปฏิบัติ บูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำท่าย และหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา โดยมีครูให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5.3 ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของครู ในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการ เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.5.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการ เรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน

1.5.5 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้อ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถาม และเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึกรักที่ติระหว่างครูกับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยา ในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

2. การนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน หมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนในการนิเทศการศึกษา ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยดำเนินการนิเทศด้วย กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ร่วมกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของครู ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารวิชาการ การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพทางสมอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

4. ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด ตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบ
 - 1.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 1.3 การพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 2.3 หลักการนิเทศการศึกษา
 - 2.4 กระบวนการนิเทศการศึกษา
3. รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)
 - 3.1 ความหมายการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)
 - 3.2 หลักการของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)
 - 3.3 องค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 4.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 4.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 4.3 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
5. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community)
 - 5.1 ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
 - 5.2 ความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

- 5.3 แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 5.4 องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 5.5 ขั้นตอนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ

"รูปแบบ" ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ ว่า "Model" โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบ ดังนี้

ทองใบ ทองมาก (2555) ให้ความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบสามารถอธิบายความหมายได้ตามปรากฏการณ์หรือความจริง ซึ่งเป็นการสร้างขึ้นอย่างมีระบบแบบแผน แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการ ที่แสดงหรืออธิบายอย่างชัดเจนเป็นขั้นตอนในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำมากำหนดเป็นรูปแบบที่แสดงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

ทิตินา แคมมณี (2556) ให้ความหมายว่า รูปแบบ (Model) เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่น สามารถเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด (2559) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบ หรือกิจกรรมในระบบ

นัยนา ฉายวงศ์ (2560) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองความคิดหรือโครงสร้างความคิด ประกอบด้วย ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผล ได้มาจากแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เพื่ออธิบายขั้นตอนการทำงานให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และการนำไปใช้

วาสนา บุญมาก (2562) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลอง โครงสร้างหรือตัวแบบจำลองปรากฏการณ์จริง โดยทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในรูปแบบที่สร้างขึ้น

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สรุปความหมายของรูปแบบได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองหรือโครงสร้างความคิดที่ประกอบด้วยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่น สามารถเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบของรูปแบบ

นักวิชาการได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง (2556) นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ และวัตถุประสงค์ 2) กระบวนการ 3) ปัจจัยสนับสนุนการนำรูปแบบไปใช้

อรอุมา รุ่งเรืองวิชกุล (2556) สรุปรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) สาระสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรม 7) สภาพบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย และ 3) การประเมินผล

วิหาร พละพร (2558) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการ 5) การวัดและประเมินผล และ 6) แนวทาง/เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

เดช สาระจันทร์ (2559) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศโดยใช้การเสริมพลังเป็นฐาน ได้แก่ หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ เงื่อนไขความสำเร็จ กระบวนการ และประสิทธิผลของรูปแบบ

ศักดา สถาพรจนา (2559) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าองค์ประกอบของรูปแบบมี 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิด ส่วนที่ 2 คือ ระบบของรูปแบบ ส่วนที่ 3 คือ แนวทางการ นำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 คือ เงื่อนไขของรูปแบบ

อวยชัย สุขณะล้ำ (2559) ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเสริมสร้างสมรรถนะครู 4) การวัดและประเมินผล

พาสณา ชลบุรีพันธ์ (2560) กล่าวว่า รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) บทนำ 2) แนวคิดและหลักการ 3) กระบวนการนิเทศการสอน 4) จุดเด่น ข้อจำกัด เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบมีอยู่ 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และกลไกของรูปแบบ โดยได้ให้รายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบอาจจะมีวัตถุประสงค์เดียวหรือหลายวัตถุประสงค์ก็ได้ โดยจะมีขอบเขตกว้างหรือจำกัดก็ได้ ซึ่งหมายความว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมงานทั้งหมดที่องค์กรกำลังดำเนินการอยู่หรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดก็ได้ ในการตั้งวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น อาจกำหนดออกมาในรูปของเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการหรือผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ได้และวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นนี้ จะเป็นเป้าหมายในการออกแบบกลไกการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2 กลไกของรูปแบบเป็นองค์ประกอบของระบบงานที่มีความเป็นอิสระจากกันและกัน แต่ทำงานสัมพันธ์กันและพึ่งพาอาศัยกันในการทำงานตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบซึ่งเปรียบเสมือนการทำงานของเครื่องยนต์ที่ออกแบบไว้เพื่อให้ส่วนประกอบต่างๆ ทำงานตามหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างเครื่องยนต์ อย่างไรก็ตาม การออกแบบรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมงานทั้งระบบขององค์กรหรืองานบางส่วนขององค์กรก็ตามผู้ออกแบบไม่สามารถที่จะออกแบบองค์ประกอบย่อยของระบบนั้นๆ ได้ทั้งหมดเพราะจะมีรายละเอียดและความสลับ ซับซ้อนมากเกินไป ดังนั้น การออกแบบรูปแบบจึงกำหนดเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของระบบนั้นๆ เท่านั้น โดยมีสมมติฐานว่าหากองค์ประกอบเหล่านั้นทำหน้าที่ตามที่ออกแบบไว้แล้ว การดำเนินงาน ขององค์กรจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ค่อนข้างจะแน่นอน

ธนา ธุศรีวรรณ (2562) นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการชี้แนะ 4) ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมก่อนการชี้แนะ ขั้นที่ 2 การชี้แนะ ขั้นที่ 3 การทบทวน ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล 4) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหาร ทักษะผู้ชี้แนะ ครูผู้รับการชี้แนะ สภาพแวดล้อมด้าน ICT ที่สนับสนุน

วาสนา บุญมาก (2562) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ เป็นแนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ เป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการพัฒนาสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้น 3) เนื้อหา เป็นสาระความรู้ที่กำหนดไว้ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบ 4) กระบวนการ เป็นขั้นตอนหรือลำดับของการจัดกิจกรรมนิเทศ กำหนดบทบาทของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้การนิเทศบรรลุผล 5) การวัดและประเมินผล เป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลการนิเทศที่จัดขึ้นตามรูปแบบที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบและการบรรลุวัตถุประสงค์

ตาราง 1 การสังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของนักวิชาการ

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	แนวคิดของนักวิชาการ										สรุป	
	จิตณรงค์ เยี่ยมล้ำอาจ	อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล	พาสณา ชลบุรพันธ์	วิฑาร พระพร	เดช สาระจันทร์	ศักดิ์ดา สถาพรจนา	อวยชัย สุขณะลา	สำนักงน เลขชธิการ	สภากการ ศึกษา	ธนา จุศร์วรรณ		วาสนา บุญมาก
บทนำ			P									หลักการ ของ รูปแบบ
ความเป็นมาและ ความสำคัญ		P										
แนวคิดของรูปแบบ			P									
หลักการของรูปแบบ	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	วัตถุประสงค์ ของ รูปแบบ
จุดประสงค์/ วัตถุประสงค์	P	P		P	P		P	P	P	P		
จุดมุ่งหมาย												
กระบวนการนิเทศ/ กระบวนการจัด กิจกรรม	P	P	P	P	P						P	กระบวนการ
ขั้นตอนการเสริมสร้าง สมรรถนะครู							P					
ขั้นตอนการชี้แนะ การวัดและประเมินผล		P		P					P		P	
ประสิทธิผลของ รูปแบบ					P							การ ประเมินผล

จากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการนิเทศ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. หลักการของรูปแบบ หมายถึง สาระสำคัญที่กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติของรูปแบบการนิเทศ
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศ
3. กระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการนิเทศร่วมกันอย่างเป็นระบบ ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

4. ผลลัพธ์ของการนิเทศ ได้แก่ ผลที่เกิดจากกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. การพัฒนารูปแบบ

นักวิชาการได้นำเสนอการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

วาสนา บุญมาก (2562) ได้นำเสนอแนวคิดการพัฒนารูปแบบว่า มีการใช้ขั้นตอนสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา คือ ขั้นตอนการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบ ขั้นตอนการตรวจสอบและการทดลองใช้ ขั้นตอนสรุปผลประเมินและเผยแพร่

สามารถ ผ่องศรี (2563) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบว่า การพัฒนารูปแบบ (Model) คือ การนำแนวคิดจากการค้นคว้าทฤษฎี หลักการ หลักเหตุผลแล้วแสดงออกมาในเชิงนามธรรมตามหลักการที่กำหนดขึ้น เพื่อพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ จากนั้นนำรูปแบบไปตรวจสอบตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพ โดยผ่านการทดลองใช้รูปแบบและควรมีการตรวจสอบการทดลองใช้รูปแบบ เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพต่อไป ไม่มีข้อกำหนดและขั้นตอนที่ตายตัวแน่นอน ตลอดทั้งองค์ประกอบของรูปแบบก็ขึ้นอยู่กับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ (Intensive Knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐาน และหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) ได้สรุปการพัฒนารูปแบบการดำเนินการเป็นสองขั้นตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบ และการหาคุณภาพของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินงานอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบไปด้วยขั้นตอนการสำรวจสภาพปัญหา การสร้างรูปแบบ การตรวจสอบและการทดลองใช้รูปแบบ การหาคุณภาพของรูปแบบ การสรุปผลประเมินและเผยแพร่ ซึ่งผู้วิจัยอาจปรับปรุงใหม่ให้มีประสิทธิภาพโดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน จะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งไม่มีข้อกำหนดและขั้นตอนที่ตายตัวแน่นอน ตลอดทั้งองค์ประกอบของรูปแบบก็ขึ้นอยู่กับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศ

1. ความหมายของการนิเทศ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการนิเทศ ดังนี้

Carl D. Glickman (1985 อ้างถึงใน สุทธิชัย, 2555) ได้ให้ความหมาย การนิเทศ หมายถึง หน้าที่ของทางโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอนรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู การพัฒนาหลักสูตร การให้บริการเสริมวิชาการ การพัฒนากลุ่มและ การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้นิเทศจะต้องเป็นบุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบงานการนิเทศซึ่งเป็นงานหลักของตน

วัชร เล่าเรียนดี (2556) ให้ความหมายของการนิเทศว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมกันและกันระหว่างผู้นิเทศ และ ผู้รับการนิเทศหรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการ จัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน

พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) ให้ความหมายของการนิเทศ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีความประพฤติดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพของแต่ละบุคคล

นัยนา ฉายวงศ์ (2560) ให้ความหมายว่า การนิเทศเป็นกระบวนการช่วยเหลือครูให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมการสอน และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ให้สูงขึ้น โดยมีเป้าหมายปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

อรอุมา บวรศักดิ์ (2561) สรุปความหมายของการนิเทศว่าเป็นกระบวนการของความร่วมมือการทำงานระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ในการยุทธวิธี เพื่อให้ครูพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วาสนา บุญมาก (2562) ให้ความหมายว่า การนิเทศ เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนครู ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

วชิรา เครือคำอ้าย และ ขวลิต ขอดศิริ (2562) สรุปความหมายการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง เพื่อพัฒนาการสอนของครูอย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์และช่วยให้ครูเกิดความเจริญงอกงาม

ในวิชาชีพในที่สุดจะส่งผลต่อ เป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านจิตใจปัญญา และร่างกายอย่างสมดุล

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือ การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการเปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ทั้งนี้ เป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน ในการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาครู เพื่อให้ครูเกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพและเพื่อสร้าง คุณภาพของผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา ให้เต็มตามวัย และศักยภาพ

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศ เป็นกระบวนการที่ต้อง อาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนครู ให้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายสูงสุดในการ จัดการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สมบูรณ์ทุกด้าน

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศ

นักวิชาการได้นำเสนอจุดมุ่งหมายของการนิเทศ ดังนี้

ทองใบ ทองมาก (2555) กล่าวว่า การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพัฒนาครู ให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของตนให้ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป

วัชรา เล่าเรียน (2556) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศว่าเป็น การปรับปรุง กระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครู ที่ส่งผลโดยตรง ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้าง สื่อนวัตกรรมด้านการสอน และการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนการสอน หรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย

รัชภูมิ สมสมัย (2557) ได้สรุปการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมาย ที่จะพัฒนาคน พัฒนาครู ช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานด้าน หลักสูตร การเรียนการสอน การศึกษาช่วยประสานงานและความร่วมมือให้เกิดความเข้าใจอันดี ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังจะสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจ ให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายของการศึกษา

ระย้า คงขาว (2558) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งให้การช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคน พัฒนางาน

ในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเป็นการสร้างการประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจ อันจะส่งผลต่อการพัฒนา การเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะเป็ผลดี ต่อความเจริญของงานของนักเรียนทั้งในด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม อันเป็นจุดหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

สิริรัตน์ ใจทาน (2558) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนและครู เป็นประการสำคัญ เพราะเชื่อว่าผู้เรียนและครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการ จัดการศึกษา การนิเทศจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงและส่งเสริม เพื่อที่จะให้ครู ได้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ จนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ และพร้อมที่จะนำความรู้ ความสามารถที่มีนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนา การศึกษา อันจะส่งผลให้กระบวนการหรือวิธีการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อรอุมา บวรศักดิ์ (2561) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา คือ เพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนาครู ให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อตนเองและต่อผู้เรียนได้

สามารถ ผ่องศรี (2562) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายพัฒนาครู ให้มีความเข้าใจในเป้าหมาย การจัดการศึกษาในภาพรวม และในแต่ละเรื่องเฉพาะกิจ ด้วยการจูงใจสร้างความตระหนักรู้ ร่วมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้เพื่อนักเรียนเรียนรู้ได้ อย่างเต็มศักยภาพ โดยระหว่างการทำงานร่วมกัน ต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ มีการสร้างขวัญกำลังใจให้ครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็ม ศักยภาพ เพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายที่กำหนด และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศคือการพัฒนาครู ให้มีความเข้าใจในเป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมและในแต่ละเรื่องเฉพาะกิจ ด้วยการจูงใจ สร้างความตระหนักรู้ ร่วมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ เพื่อนักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยระหว่างการทำงานร่วมกันต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ มีการสร้าง ขวัญกำลังใจให้ครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ที่กำหนด และส่งผล ต่อคุณภาพผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ 2) พัฒนาบุคลากรให้ตระหนักในความเป็นครู มีจิตวิญญาณในการปฏิบัติหน้าที่ 3) ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง 4) ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการสอนและทำให้เกิดคุณภาพในตัวผู้เรียน

5) ช่วยให้เกิดการประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาในโรงเรียน 6) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีทั้งผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนและการปฏิบัติงานของครู และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ครูมีความมั่นคง มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

3. หลักการนิเทศ

การนิเทศ เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศการสอนกับผู้รับการนิเทศ ดังนั้นผู้นิเทศจะต้องคำนึงถึงหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมด้วย เพราะการนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของครู ซึ่งนักวิชาการได้เสนอหลักการนิเทศ ไว้ดังนี้

ทองใบ ทองมาก (2555) สรุปหลักการนิเทศไว้ว่า เป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศพึงจะยึดถือในขณะดำเนินการนิเทศ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า การนิเทศนั้นต้องเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงาม มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ ยึดหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีการสร้างขวัญกำลังใจ มีความเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน การประสานสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น ๆ ต้องเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ต้องมุ่งให้ครู รู้จักคิดค้นการทำงานด้วยตนเอง และควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตองซึ่งหลักการเหล่านี้เป็นหลักพื้นฐานสำหรับการนิเทศของผู้นิเทศที่จะทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่ดียิ่งขึ้น

ชวลิต จันทร์ศรี (2556) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศที่จะทำให้เกิด ความร่วมมือและประสบความสำเร็จนั้นอย่างน้อยควรมี 10 ประการ ดังนี้

1. สร้างตนเองให้ผู้รับการนิเทศศรัทธาก่อนจึงดำเนินการนิเทศ
2. พัฒนาตนเองให้เชี่ยวชาญก่อนที่จะไปพัฒนาผู้อื่น
3. จงหากวิธีให้ผู้รับการนิเทศรู้จักตนเอง การยอมรับตนเอง นับถือตนเอง
4. ผู้นิเทศต้องให้เกียรติในศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้รับการนิเทศ นับถือผู้อื่นเพราะหน้าที่หลักของผู้นิเทศ คือการพัฒนางานของหน่วยงาน จงยอมรับผู้รับการนิเทศในฐานะมนุษย์เท่าเทียมกับเราเช่นกัน
5. จงกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศปล่อยศักยภาพของเขาออกมา เพื่อพัฒนางาน โปรดอย่าใช้วิธีกำกับและสั่งการเด็ดขาด
6. การนิเทศทุกครั้งควรปฏิบัติกันเป็นทีม แสวงหาความร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่มีบุคคลใดที่ประสบผลสำเร็จด้วยการทำงานแต่เพียงผู้เดียว

7. จงทำให้ผู้รับการนิเทศเป็นเพื่อนกับผู้นิเทศ มีแต่เพื่อนเท่านั้นจะให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความจริงใจและยอมรับคำปรึกษาหารือในการปฏิบัติงานร่วมกันและจงเป็นเพื่อนที่แสนดีกับผู้รับการนิเทศตลอดไป

8. จงหลีกเลี่ยงการนิเทศทางตรง เพราะมีมนุษยชนน้อยคนที่ชอบการเผชิญหน้า

9. การนิเทศทุกครั้งต้องมีเป้าหมายและต้องดำเนินการเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องอย่าได้เลิกราแต่กลางครั้น จะต้องมีความอดทน

10. หากผู้รับการนิเทศยังไม่ศรัทธาให้งดการนิเทศ

พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) สรุปหลักการนิเทศไว้ว่า หลักการนิเทศ มีความสำคัญที่ผู้นิเทศการสอนต้องยึดถือไว้เป็น แนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือผู้รับการนิเทศ หรือครูผู้สอนในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่เป้าหมายคือ คุณภาพผู้เรียน

อรอุมา บวรศักดิ์ (2561) กล่าวว่า หลักการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ยึดหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจ เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

วาสนา บุญมาก (2562) ได้สรุปหลักการนิเทศไว้ว่า หลักการนิเทศ มีความสำคัญที่ผู้นิเทศการสอนต้องมียึดถือไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือผู้รับการนิเทศ หรือครูผู้สอนในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่เป้าหมาย คือคุณภาพผู้เรียน

สามารถ ผ่องศรี (2562) สรุปว่า หลักการนิเทศการศึกษา คือ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะต้อง อาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เน้นกระบวนการสร้างประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ความคิดและเจตนาที่ดีต่อกัน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้บริหาร การศึกษาหรือผู้นิเทศเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้รับการนิเทศ เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยมุ่งส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือ การสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง ผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายการนิเทศที่กำหนด

อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) สรุปหลักการนิเทศว่า เป็นสิ่งที่ผู้นิเทศต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายการนิเทศที่กำหนด ผู้นิเทศควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างพลังศรัทธา ความเชื่อมั่นให้กับผู้รับการนิเทศก่อนที่จะเริ่มการปฏิบัติการนิเทศอย่างมีขั้นตอน มีการวางแผน ติดตาม ช่วยเหลืองาน อย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการทำงานเป็นทีม ให้กำลังใจ แลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ที่ดี ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชี้แนะกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเอง ให้โอกาสได้แสดง ความสามารถอย่างเต็มที่ และใช้ศักยภาพของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) สรุปหลักการนิเทศว่า การนิเทศการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งต้องตั้งอยู่บนหลักประชาธิปไตย โดยการนิเทศการศึกษาเป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ คำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคลเพื่อหาแนวทางให้เกิดการสร้างสรรคให้เด็กเกิดองค์ความรู้ ความสามารถตามความมุ่งหมายของการศึกษา สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับครู การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จให้เด็ก ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม โดยมีเป้าหมายสุดท้ายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักการนิเทศ เป็นสิ่งที่ผู้นิเทศยึดถือไว้เป็นแนวปฏิบัติในการนิเทศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมผู้รับการนิเทศ มีการวางแผน ติดตาม ช่วยเหลืองานอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคลในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. กระบวนการนิเทศ

กระบวนการนิเทศเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งเพราะในการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จะต้องอาศัยกระบวนการซึ่งเป็นการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันและมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้รูปแบบการนิเทศศึกษารูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักวิชาการได้นำเสนอกระบวนการนิเทศ ดังนี้

ทองใบ ทองมาก (2555) ได้สรุปกระบวนการนิเทศไว้ว่าเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายแห่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมถึงขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวางแผนการนิเทศ (Planning) การให้ความรู้ความเข้าใจก่อนการดำเนินการนิเทศ (Informing) การเตรียมความพร้อมก่อนนิเทศ (Preparing) การปฏิบัติการณ์นิเทศ (Doing) การสร้างขวัญกำลังใจ (Reinforcing) การประเมินผลการณ์นิเทศ (Evaluating) และการรายงานผลการณ์นิเทศ (Reporting)

อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ (2556) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ (Analysis) เพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการ เพื่อสิ่งที่ต้องปฏิบัติจัดทำให้ประสบผลสำเร็จ
2. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดขั้นตอนเค้าโครงการทำงานด้วยวิธีการที่เหมาะสมให้บรรลุตามความต้องการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดภายใต้สภาพแวดล้อมและข้อจำกัดที่มีอยู่
3. ลงมือปฏิบัติ (Doing) เป็นการลงมือดำเนินงานตามขั้นตอนการทำงานในแต่ละเรื่องตามที่กำหนดไว้

4. การนิเทศติดตามผล (Supervisions) เป็นการติดตามช่วยเหลือกำกับสนับสนุนให้สามารถทำงานจนบรรลุผล

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศสถานศึกษาสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังนี้ กระบวนการนิเทศ ต้องอาศัยขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นเตรียมการ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานภายในโรงเรียน ร่วมศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดต่างๆ ที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกัน จัดเตรียมความพร้อม ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับการนิเทศ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูอาจารย์และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษากำหนดเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ

2.1 การนิเทศเป็นกลุ่ม มีวิธีการดังนี้ กลุ่มต้องมีการประชุมชี้แจง ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการนิเทศและการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาในส่วนกลาง เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการดำเนินการทางวิชาการ ฯลฯ

2.2 การนิเทศเป็นรายบุคคล มีวิธีการดังนี้ การนิเทศเป็นรายบุคคลโดยการสังเกต พฤติกรรมการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การตรวจจากการบินทักหลังสอน การให้คำปรึกษา ฯลฯ

3. ขั้นประเมินผล เป็นการสรุปการนิเทศหรือการดำเนินงาน ซึ่งการประเมินอาจทำได้หลายวิธี เช่น การประเมินโครงการ การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลที่ได้จากการสรุปไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

อรอุมา บวรศักดิ์ (2561) สรุปกระบวนการนิเทศการศึกษาว่ามีขอบเขตการดำเนินการที่กว้าง คือ ไม่เพียงแต่เรื่องการนิเทศการสอนแต่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับสอน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนา สื่อนวัตกรรมใหม่ สำหรับกระบวนการนิเทศการศึกษาหรือกระบวนการนิเทศการสอน ไม่จำเป็นต้องกำหนดตายตัวว่า ควรเป็นกระบวนการขั้นตอน ขึ้นอยู่กับว่าจะแจกแจงพฤติกรรมปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนมากหรือน้อยแค่ไหน ที่สำคัญกระบวนการในการนิเทศการสอนควรประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การดำเนินการนิเทศ และการวัดและประเมินผลการนิเทศ ซึ่งวัดและประเมินทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ของกระบวนการซึ่งประกอบด้วยสมรรถภาพของครูผู้นิเทศ และผลการเรียนรู้ของนักเรียน อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด

วาสนา บุญมาก (2562) ได้สรุปกระบวนการนิเทศที่นำมาใช้ในการจัดทำรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การวิเคราะห์ (Analysis) 3) การนิเทศติดตามผล (Supervision) 4) การประเมินผล (Evaluation) 5) การสังเกตการสอน 6) การประชุม/ประสานงาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) การวางแผนกำหนดทิศทาง

(Direction Planning) 2) การปฏิบัติการณ์เทศ (Suporvisory Management) 3) การเรียนรู้สู่การพัฒนา (Learning development)

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) สรุปกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นขั้นตอนในการนิเทศการศึกษาเพื่อให้การนิเทศการศึกษาบรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยกระบวนการนิเทศจะเป็นตัวสนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การประสานร่วมมือ เพื่อแก้ปัญหาในการสอน การพัฒนาครูในรูปแบบต่าง ๆ โดยกระบวนการนิเทศจะเป็นรูปแบบที่จะให้ ครูเกิดพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ภายใต้บริบทของตนเอง ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการเริ่มต้นที่จะทำให้ผู้รับการนิเทศเปิดใจรับการนิเทศเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะยอมรับและแลกเปลี่ยนในการพัฒนาการเรียนการสอนรวมทั้งการนิเทศการศึกษา เมื่อผู้รับการนิเทศเปิดใจรับการนิเทศจะดำเนินไปด้วยความสมัครใจภายใต้การร่วมมือที่ดี นำไปสู่ประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาที่ดี และทั้งยังสามารถดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ต่อไป

2. วางแผนการนิเทศ โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการในการระดมความคิดเห็นที่เกิดจากผู้ถูกนิเทศได้แสดงเจตนาถึงปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เป็นปัญหา เป็นการลำดับความสำคัญในปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างเครื่องมือ ในการนิเทศที่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด อีกทั้งเป็นการวางแผนในการลำดับขั้นตอนวิธีการนิเทศ ที่เกิดจากการร่วมคิดของทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นเตรียมการศึกษาวเคราะห์ ปัญหาการเรียนการสอนประชุมก่อนการสังเกตการสอน เลือกระเด็นปัญหาที่จะรวมการนิเทศ กำหนดวัตถุประสงค์การนิเทศ

3. ดำเนินการนิเทศ เป็นการปฏิบัติการณ์เทศในห้องเรียนโดยการสังเกตการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งเกิดจากการวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4. การติดตามและเสริมแรง เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศที่ผ่านมาว่ามีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร พบปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง และจะดำเนินการเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ

5. ประเมินผลสะท้อนเพื่อพัฒนา เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศเป็นกระบวนการสนับสนุนการนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนี้ต้องประกอบด้วย การประชุมหลังการนิเทศการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

อีกทั้งต้องมีการสร้างเสริมขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ถูกดำเนินการนิเทศ การปรับปรุงการนิเทศ รวมทั้งการวิพากษ์ผลการนิเทศ และวางแผนนิเทศครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศ เป็นลำดับขั้นตอนในการนิเทศร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นตอนในการนิเทศการศึกษาเพื่อให้การนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ประกอบไปด้วย การวางแผนการนิเทศ การกำหนดแนวทางการดำเนินการนิเทศที่เป็นลำดับขั้นตอน การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ เป็นการตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศ ด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

นักวิชาการได้กล่าวถึงการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการนิเทศ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

ปัจจุบันรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจอย่างแพร่หลายในทุกองค์การวิชาชีพโดยเฉพาะทางด้านการศึกษา ในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยรูปแบบการชี้แนะมีความหลากหลายสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (ธนา ฤศจิกายน, 2562) รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและเป็นวิธีการนิเทศที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการว่าเป็นวิธีการนิเทศที่ช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ดังนี้

1. ความหมายของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

ศิริรัตน์ ศรีวรรณ (2557) ได้กล่าวถึงการเป็นพี่เลี้ยง (mentor) มักจะมีคำที่ใช้ควบคู่กันไปคือการชี้แนะ (Coaching) หมายถึงการที่ผู้มีประสบการณ์ทักษะหรือความชำนาญ ที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ช่วยเหลือหรือกลุ่มบุคคลที่ผ่านรูปแบบการให้คำปรึกษาแนะนำการ ทำให้เป็นตัวอย่างการสาธิตการแบ่งปันประสบการณ์และเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกิดความเข้าใจมั่นใจพัฒนา ตนเองสามารถดึงศักยภาพสูงสุดของตนมาใช้ในการปฏิบัติงานจนก้าวข้ามอุปสรรคเอาชนะความท้าทายต่าง ๆ

และทำงานได้ประสบความสำเร็จ แสดงให้เห็นว่าการที่เน้นกับการเป็นพี่เลี้ยงมีเป้าหมาย และกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรอันจะนำไปสู่ความสำเร็จ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและบุคลากรในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

มยุรี เจริญศิริ (2558) ให้ความหมายของการเป็นพี่เลี้ยงว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับที่สามารถให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือครูให้พัฒนาศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ การเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูที่เข้ามาทำงานใหม่ ผู้เป็นพี่เลี้ยง จะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาผู้นิเทศภายในรู้ต้นแบบหรือบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญ ในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ต้องเป็นบุคคล ที่มีทัศนคติหรือความคิดในเชิงบวก บทบาทและหน้าที่สำคัญของพี่เลี้ยงได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้กับครูใหม่ได้รับรู้ รวมถึงจะต้อง เป็นผู้ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กรและการตรวจสอบ และติดตามผลการให้ความรู้ความเข้าใจกับครูใหม่ด้วย

ธนา ธุศรีวรรณ (2562) ได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้และวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน (Individual Performance) จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะ และผู้รับการชี้แนะ โดยผู้ชี้แนะเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบความรู้ใหม่และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วาสนา บุญมาก (2562) กล่าวถึงความหมายของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ว่าเป็นกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม ปรับปรุงการสอน ของครูเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยผู้นิเทศให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้รับการนิเทศ ที่มีประสบการณ์น้อย หรือเพิ่งเริ่มทำงานให้ได้รับการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และส่งเสริม การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพ

พวงอ้อย ไชยดี (2564) ได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ว่าหมายถึง การชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้ชี้แนะ ซึ่งอาจเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศภายใน และผู้รับการนิเทศ หรือผู้ได้รับการ ชี้แนะ ซึ่งอาจเป็นครู หรือผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหา โดยจะเน้นไปที่การพัฒนา ผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพของครู ผู้นิเทศ และครูได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชี้แนะและผู้ได้รับการชี้แนะ

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงว่า เป็นวิธีการ นิเทศ ที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ พัฒนาการปฏิบัติงาน ปรับปรุงวิธีการสอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะให้ค้นพบความรู้และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2. หลักการของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2559) ได้นำเสนอหลักการนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching & Mentoring) ประกอบด้วย

1. หลักการให้ทางเลือก การให้คำชี้แนะการสอนต้องให้ความเคารพในความเป็นมืออาชีพ และการตัดสินใจของครู ผู้นิเทศการสอนจะเสนอทางเลือกให้ครูอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ครูนำไปพิจารณาใช้ หรือปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับนักเรียนของตนเอง

2. หลักการสนทนา ผู้นิเทศและครูจะใช้เวลาในการพูดคุยเกี่ยวกับการเรียนรู้และการสอน โดยใช้ความคิดร่วมกัน อย่างอิสระและสร้างสรรค์

3. หลักการนำความคิดสู่การปฏิบัติ ผู้นิเทศจะตั้งสมมติฐานไว้ว่าการเรียนรู้ที่เร็วที่สุดจะเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติงานจริง ผู้นิเทศและครูร่วมกันปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์

4. หลักความเป็นหุ้นส่วนของการเรียนรู้ แบ่งเป็น 4 ด้าน

4.1 ความเสมอภาค ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีสิทธิที่จะเสนอสนองเท่าเทียมกัน ไม่มีใครเหนือกว่าใคร การแสดงความคิดเห็น การรับประโยชน์จากการกระทำภายใต้บทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ที่แต่ละคนต้องเคารพต่อกัน

4.2 เสียง ผู้นิเทศได้รับโอกาสในการแสดงทักษะ และรับฟังเสียงของผู้อื่น เพื่อค้นหาสิ่งที่ต้องการที่จะเข้าใจให้เข้าใจจริง ทั้งเนื้อหาสาระและบุคลิกลักษณะ

4.3 การสะท้อน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้า เพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจ เจตคติ ว่าเป็นอย่างไร มากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้รักษาหรือพัฒนาการเรียนรู้ และการปฏิบัติสืบเนื่องจากการเรียนรู้ต่อไป

4.4 การเข้าถึง ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศนำความรู้ใหม่ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จ ผู้ใช้ต้องเข้าใจสภาพความจริงที่เป็นอยู่ ใช้ความล้าลึกในวิธีคิดที่จะปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ การเข้าถึงและเข้าใจหุ้นส่วนก็จะช่วยรักษาความเป็นหุ้นส่วน หรือพัฒนาความเป็นหุ้นส่วน

5. หลักการให้คำปรึกษา โดยให้ผู้ที่มีความสามารถหรือเป็นที่ยอมรับหรือผู้บริหารในหน่วยงานให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือรุ่นน้องหรือผู้ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน เพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น

6. หลักการสร้างขวัญกำลังใจ โดยการแสดงความชื่นชม และการให้รางวัล

พาสนา ชลบุรพันธ์ (2560) กล่าวถึงหลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงว่าเป็นวิธีการนิเทศเชิงลึกที่ผู้นิเทศการสอนใช้นิเทศในระดับห้องเรียน เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอน

ทั้งนี้ผู้นิเทศหรือผู้ให้คำชี้แนะจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ได้รับความศรัทธา ไว้วางใจและความเชื่อมั่น และจะต้องได้รับการยอมรับ โดยผู้รับการนิเทศจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนทันที่ และการนิเทศแบบพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นวิธีการที่ผู้นิเทศการสอนมีบทบาทในฐานะผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน พัฒนาครูผู้สอนอย่างใกล้ชิดสนิทสนม อย่างต่อเนื่องเพื่อผลสำเร็จในคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและต่อคุณภาพการศึกษา

วรรณิภา ไชยมาตย์ (2560) ได้สรุปหลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ว่า คือ การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ การเสริมพลังอำนาจ การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ค้นพบพลัง หรือวิธีการทำงานของตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอน ได้ใช้เวลาในการทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมาย การชี้แนะแบบมีเป้าหมายหรือจุดเน้นร่วมกัน การชี้แนะในบริบทโรงเรียนโดยอาศัยกระบวนการลงมือปฏิบัติ ลงมือทำงาน การชี้แนะจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าไปทำงานร่วมกับครูในโรงเรียน การชี้แนะที่นำไปใช้ได้จริง การชี้แนะในประเด็นหรือเนื้อหาสาระที่เป็นรูปธรรมลักษณะ เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ปฏิบัติได้จริง ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านมา สรุปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน

สลิลนา ภูมิพาณิชย์ (2560) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานในการทำงานให้การชี้แนะ ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกัน และการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการเสริมหรือค้นหาพลังในตัวบุคคล ถือเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ โดยมีรายละเอียดย่อยที่สำคัญ ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (trust and rapport) การชี้แนะเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชี้แนะกับครูรายบุคคลหรือกลุ่มครู ความเชื่อถือและความไว้วางใจของครูที่มีต่อผู้ชี้แนะมีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินการจะเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2. การเสริมพลังอำนาจ (empowerment) การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ค้นพบพลังหรือวิธีการทำงานของตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความยั่งยืนและครูสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองได้ เป้าหมายปลายทางของการชี้แนะ คือ การให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สามารถกำกับตนเอง (self-directed) ได้ในระยะแรกที่ครูยังไม่สามารถทำด้วยตนเองได้เพราะยังขาดเครื่องมือ ขาดวิธีการคิด และกระบวนการทำงาน ผู้ชี้แนะจึงเข้าไปช่วยเหลือในระยะแรก จนกระทั่งครูได้พบว่าตนเองสามารถทำได้ด้วยตนเอง เป็นช่วยค้นหาพลัง

ที่ซ่อนอยู่ในตัวครูออกมา แล้วผู้ชี้แนะก็คืนพลังนั้นให้แก่ครูไป ให้ครูได้ใช้พลังนั้นในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

3. การทำงานอย่างเป็นระบบ (systematic approach) การดำเนินการชี้แนะอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนของกระบวนการที่ชัดเจน ช่วยให้ครูได้จัดระบบการคิด การทำงานสามารถเรียนรู้ และพัฒนางานได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการชี้แนะเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง ในระยะแรกครูอาจไม่คุ้นเคยกับวิธีการเหล่านี้มากนัก ทำให้ผู้ชี้แนะจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการอย่างเป็นระบบที่ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

4. การพัฒนาที่ต่อเนื่อง (Ongoing development) การชี้แนะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนการสอนได้ ใช้เวลานานในการทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมาย การดำเนินการชี้แนะจึงเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องยาวนาน ครอบคลุมทั้งที่มีความรู้ใหม่ทางการสอนเกิดขึ้นมากมาย และมีประเด็นทางการสอนที่ต้องทำความเข้าใจและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการ และก็ยังคงดำเนินการคู่ขนานไปกับการจัดการเรียนการสอน จนดูเหมือนเป็นงานที่ไม่อาจเร่งร้อนให้เกิดผลในเวลาอันสั้นได้ จึงเป็นงานที่ต้องค่อยเป็นค่อยไป

5. การชี้แนะแบบมีเป้าหมายหรือจุดเน้นร่วมกัน (focusing) ในโลกของการพัฒนาบุคลากรครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้นั้น มีเรื่องราวที่ต้องปรับปรุงและพัฒนามากมาย หลายจุด ดังนั้นนักวิชาการที่เลี้ยงจึงต้องตกลงร่วมกันกับคุณครูว่าเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดคืออะไร แล้วร่วมกันวางแผนวางเป้าหมายย่อย ๆ เพื่อไปสู่จุดหมายนั้น

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่า หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงว่าเป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศการสอนใช้นิเทศในระดับห้องเรียน เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ค้นพบพลัง หรือวิธีการทำงานของตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. องค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้เสนอองค์ประกอบของการชี้แนะ ซึ่งมีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ
 - 1.1 ตกลงหัวข้อและประเมินจุดแข็งสภาพแวดล้อมของผู้รับการชี้แนะ
 - 1.2 ตกลงบทบาทของผู้ชี้แนะ
 - 1.3 สร้างความไว้วางใจในการดำเนินงานระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ
2. กำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

- 2.1 กำหนดตัวชี้วัด วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ต้องการ
- 2.2 สร้างแผนดำเนินงาน
3. ดำเนินงานตามขบวนการ
 - 3.1 ทบทวน ประเมินผล ผลเทียบกับเป้าหมาย และปรับแผน
 - 3.2 การให้ข้อมูลป้อนกลับ
4. การประเมินและการติดตามผล
 - 4.1 ประเมิน
 - 4.2 ติดตามผล
 - 4.3 สรุปผลการดำเนินการ

ระย้า คงขาว (2557) องค์กรประกอบของวิธีการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ประกอบด้วย 1) การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ (เปิดใจ) 2) การวางแผนการนิเทศ (ร่วมใจ) 3) การปฏิบัติการนิเทศ (ตั้งใจ เต็มใจ) 4) การประเมินผลการนิเทศ (ชื่นใจ)

มิลินทรา กวินกมลโรจน์ (2557) ได้อธิบายองค์ประกอบของการชี้แนะโดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการชี้แนะ (Pre-Coaching) เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ชี้แนะกับครูเพื่อให้เกิดความไว้วางใจร่วมกันในการแก้ปัญหาและการสร้างเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อการปรับเปลี่ยนชุดความคิดร่วมกัน

ระยะที่ 2 ขั้นตอนการชี้แนะ (Coaching) เป็นขั้นตอนการชี้แนะที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้นำโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องมาก ในกิจกรรมการชี้แนะ ในขั้นการเตรียมการก่อนการชี้แนะ เน้นมุมมองและความเข้าใจของผู้นำโรงเรียน เกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน และการชี้แนะในขั้นตอนการชี้แนะจะเน้นไปที่ ประสพการณ์ของผู้นำโรงเรียนด้วยความเป็นผู้นำด้านการเรียนการสอนและวิธีการชี้แนะ ในขั้นตอนนี้ จะเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี

1. การสังเกตการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการสอนในชั้นเรียน
2. การสังเกตการณ์ บันทึกเสียงและวิดีโอ

ระยะที่ 3 ขั้นตอนหลังการชี้แนะ (Post-Coaching) เป็นขั้นตอนหลังเสร็จสิ้นจากการชี้แนะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะช่วยให้ เข้าใจถึงผลกระทบของหลักสูตรการชี้แนะในมุมมองและความรู้ของผู้นำโรงเรียนได้ดีขึ้น กระบวนการชี้แนะที่นักวิชาการศึกษากล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2557) ได้สรุปว่า การนิเทศแบบชี้แนะ เป็นการเพิ่มศักยภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น มีองค์ประกอบหลักสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การเตรียมการก่อนการชี้แนะ (Pre-Coaching)

1.1 การสร้างองค์ความรู้

ผู้ทำหน้าที่ให้การชี้แนะต้องมีการสร้างองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น หลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้

1.1.2 การวิจัยในชั้นเรียน

1.1.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน

1.1.4 การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1.1.5 เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสร้างทีมงาน

1.3 องค์ประกอบของทีมงานพัฒนาคุณภาพที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้

1.3.1 ทีมนำประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการติดตามตรวจสอบประเมินผล และนิเทศการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประธานเครือข่ายฯ ประธานศูนย์วิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.2 ทีมทำประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์

1.4 การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อใช้ในกระบวนการให้การชี้แนะ

1.4.1 ข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา

1.4.2 ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน

1.4.3 ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับครูและการจัดการเรียน

1.4.4 ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

1.5 แผนการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศ

2. การดำเนินการชี้แนะ (Coaching)

2.1 การศึกษาด้านทุนเดิม

2.1.1 การให้ครูบอกเล่า อธิบายวิธีการทำงานและผลที่เกิดขึ้น

2.1.2 การพิจารณาร่องรอยการทำงานร่วมกัน เช่น แผนการสอน ชิ้นงานของนักเรียน

2.1.3 การสังเกตการสอนในชั้นเรียน

2.2 การให้ครูประเมินการทำงานของตนเอง

2.3 ขั้นต่อยอดประสบการณ์

2.3.1 เมื่อพบว่าคุณครูมีความเข้าใจที่ผิดพลาดบางประการ หรือมีปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้องและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา

2.3.2 เมื่อพบว่าคุณครูเข้าใจหลักการสอนดี แต่ยังขาดประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องเพิ่มเติมความรู้แบ่งปันประสบการณ์

3. การสรุปผลการชี้แนะ (Post-Coaching)

3.1 การสรุปผลการสอน

3.2 การวางแผนการชี้แนะครั้งต่อไป

กิตติ บุญปรุง (2560) ได้เสนอองค์ประกอบแบบชี้แนะไว้ 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านการเตรียมการก่อนการชี้แนะ หมายถึง การสร้างทีมงานพัฒนาคุณภาพศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและกำหนดประเด็นในการชี้แนะ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในกระบวนการให้การชี้แนะ และสร้างแผนการนิเทศแบบชี้แนะ

1.1 สร้างทีมงานพัฒนาคุณภาพ หมายถึง การสร้างทีมงานร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการในการพัฒนา และทีมงานที่เชี่ยวชาญในการดำเนินการพัฒนาจุดเน้นที่ต้องการชี้แนะ

1.2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและกำหนดประเด็นในการชี้แนะ หมายถึง การทำความเข้าใจสภาพการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนางาน และระดับความสามารถของผู้รับการชี้แนะ และการกำหนดประเด็นหรือจุดเน้นที่ต้องการรับการชี้แนะร่วมกัน

1.3 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในกระบวนการให้การชี้แนะ หมายถึง การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศแบบชี้แนะ เช่น หลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อ กลวิธีในการนิเทศแบบชี้แนะ ฯลฯ และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เช่น ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครูและการจัดการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

1.4 สร้างแผนการนิเทศแบบชี้แนะ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ในการชี้แนะอย่างชัดเจน และวัดผลสำเร็จได้ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการชี้แนะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาที่จะชี้แนะให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และการกำหนดขั้นตอนการชี้แนะอย่างชัดเจน

2. ด้านการดำเนินการชี้แนะ หมายถึง การสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ในประเด็นที่จะชี้แนะ สาธิตหรือแสดงวิธีการทำงานในประเด็นที่ชี้แนะ และมีการตรวจสอบ ความเข้าใจของผู้รับการนิเทศเป็นระยะ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ

2.1 สร้างความตระหนัก ความเข้าใจในประเด็นที่จะชี้แนะ หมายถึง การตรวจสอบผู้รับการชี้แนะให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะรับการชี้แนะ การแจ้งวัตถุประสงค์ของ การชี้แนะทุกครั้ง และการบอกลักษณะงานที่จะชี้แนะแก่ผู้รับการชี้แนะให้ชัดเจน

2.2 สาธิตหรือแสดงวิธีการทำงานในประเด็นที่ชี้แนะ หมายถึง การสาธิตให้ผู้รับการชี้แนะดูก่อนการลงมือปฏิบัติจริง บอกวิธีแก้ปัญหาเมื่อพบปัญหาในการชี้แนะ การยกตัวอย่างประกอบอธิบายอย่างต่อเนื่องและชัดเจน คำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้รับการชี้แนะ และให้เวลาในการชี้แนะอย่างเพียงพอ

2.3 มีการตรวจสอบความเข้าใจของผู้รับการชี้แนะเป็นระยะ หมายถึง การสังเกต การรับรู้และทดสอบความเข้าใจของผู้รับการชี้แนะเป็นระยะ ๆ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการชี้แนะ

3. ด้านการลงมือปฏิบัติงานตามการชี้แนะ หมายถึง การส่งเสริมผู้รับการชี้แนะ ปฏิบัติตามการชี้แนะด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และจัดให้มีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ สังเกตการทำงาน และให้ข้อมูลป้อนกลับในลักษณะของการสอนไปพร้อมกับการทำงาน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ

3.1 ส่งเสริมผู้รับการชี้แนะปฏิบัติตามการชี้แนะด้วยการลงมือปฏิบัติจริง หมายถึง การกระตุ้นให้ผู้รับการชี้แนะเกิดความพอใจในการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ให้ผู้รับการชี้แนะทำงานด้วยตนเองทันทีหลังจากเรียนงานแล้ว มีการใช้เครื่องมือในการชี้แนะอย่างหลากหลาย เลือกรูปแบบหรือเครื่องมือให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้รับการชี้แนะ และบริบทของโรงเรียน และกำหนดระยะเวลาและภารกิจในการชี้แนะอย่างเหมาะสม

3.2 จัดให้มีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ สังเกตการทำงาน และให้ข้อมูลป้อนกลับ ในลักษณะของการสอนไปพร้อมกับการทำงาน หมายถึง การให้ผู้รับการชี้แนะทดลองทำ เพื่อให้รู้ข้อบกพร่องและให้คำแนะนำแก้ไขเป็นขั้น ๆ สังเกตการรับรู้ของผู้รับการชี้แนะในขณะที่ชี้แนะว่าเรียนรู้ได้ถูกต้องแก้ไขการปฏิบัติที่ผิดพลาดของผู้รับการชี้แนะทันที หากพบว่าการทำงานยังมีข้อบกพร่อง สอนซ้ำจนเกิดความแน่ใจว่าผู้รับการชี้แนะทำได้ถูกต้อง และสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้รับการชี้แนะ

4. ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการชี้แนะ หมายถึง มีการตรวจสอบและประเมินผล การชี้แนะเป็นระยะ และมีการสรุปผลการชี้แนะ และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาต่อไป ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ

4.1 มีการตรวจสอบ และประเมินผลการชี้แนะเป็นระยะ หมายถึง การให้ผู้รับการชี้แนะ ทดลองอธิบายจุดสำคัญในขณะฝึกปฏิบัติ สังเกตการปฏิบัติที่แสดงถึงความเข้าใจ และการเรียนรู้ ในจุดสำคัญ และติดตามการทำงานจนแน่ใจว่าทำได้ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยแท้จริง

4.2 มีการสรุปผลการชี้แนะ และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาต่อไป หมายถึง มีการสะท้อนผลสิ่งได้เรียนรู้จากการชี้แนะ และร่วมกันสรุปจุดเด่น จุดด้อย และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ทิพากร กิ่งมิ่งแฮ (2560) ได้นำเสนอองค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะไว้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการนิเทศแบบชี้แนะ หมายถึง ขั้นตอนเตรียมองค์ความรู้ในการนำไปใช้ในการนิเทศแบบชี้แนะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะต้องมีความพร้อมก่อนการนิเทศแบบชี้แนะ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การสร้างองค์ความรู้ 2) การสร้างทีมงาน 3) การมีองค์ประกอบของทีมงานคุณภาพ 4) การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา 5) การวางแผนและเครื่องมือการนิเทศ

2. การดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะ หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้นิเทศช่วยให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ หรือที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตาม ศักยภาพหรือความสามารถของแต่ละคนเป็นการพัฒนาอย่างเข้มข้น มีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และให้ผู้รับการนิเทศได้ฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การให้ผู้รับการนิเทศประเมินการทำงานของตนเอง 3) การต่อยอดประสบการณ์

3. การสรุปผลการนิเทศแบบชี้แนะ หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้สรุปผลการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อให้ได้หลักการสำคัญไปปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองต่อไป มีการวางแผนที่จะกลับมานิเทศแบบชี้แนะร่วมกันอีกครั้ง รวมไปถึงการตกลงร่วมกันเรื่องให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ประกอบด้วย 1) การประเมินและสรุปผลการนิเทศแบบชี้แนะ 2) การวางแผนการนิเทศแบบชี้แนะครั้งต่อไป

ธนา ธุศวีวรรณ (2562) กล่าวถึงขั้นตอนการชี้แนะเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการชี้แนะ (Pre-Coaching) เป็นขั้นการเตรียมการก่อนการชี้แนะเพื่อสร้างความไว้วางใจ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะ ร่วมกันวางแผนและกำหนดเป้าหมายของการชี้แนะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ อภิปรายและตัดสินใจร่วมกันสร้างทางเลือกในเทคนิควิธีการสอนและจัดอบรมปฏิบัติการให้ความรู้ด้านหลักสูตร การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เทคนิควิธีการสอน และการใช้สื่อเทคโนโลยี ICT จัดทำแผนการชี้แนะ (Action Plan) และปฏิทินการชี้แนะ เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และทักษะการออกแบบการเรียนรู้ TPCK ของครูผู้รับการชี้แนะ โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 การประชุมรวมกลุ่ม ผู้ชี้แนะ ครูผู้รับการชี้แนะและผู้เชี่ยวชาญ สร้างความไว้วางใจ พุดคุย สนทนา แยกแยะประเด็นปัญหาการจัดการเรียนรู้

1.2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย (Goal) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เทคนิควิธีการสอน แผนการชี้แนะ ปฏิทินการสังเกตการจัดการเรียนรู้และประเด็นการชี้แนะ

1.3 การประเมินตนเอง (Self-Assessment) การให้คะแนน (Scaling) โดยการกำหนดมาตรวัดในการพัฒนาแบ่งออกเป็น 10 ระดับ คือ ระดับ 1-10 ผู้รับการชี้แนะ จะประเมินตนเองในสิ่งที่ตนเองต้องการพัฒนาว่าปัจจุบันอยู่ในระดับใดและต้องการพัฒนาให้ได้ในระดับใด

1.4 อบรมปฏิบัติการให้ความรู้ด้านหลักสูตร การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เทคนิควิธีการสอนและด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี ICT

2. การชี้แนะ (Coaching) เป็นขั้นการดำเนินการตามแผนการชี้แนะ โดยครูผู้รับการแนะนำ แผนการจัดการเรียนรู้และเทคนิควิธีการสอนไปใช้ในชั้นเรียน โดยผู้ชี้แนะ เป็นผู้สังเกตพฤติกรรม การสอนของครูผู้รับการชี้แนะและบันทึกผลการปฏิบัติงาน ร่วมกันวิเคราะห์ VDO บันทึกการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการชี้แนะและร่วมกันสะท้อนผลภายหลังจากการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นทันที เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้หรือแก้ไขปัญหาที่พบ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยผู้ชี้แนะใช้วิธีการตั้งคำถามและสร้างความเข้าใจในปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้ TPACK และทักษะการสะท้อนผลของครูผู้รับการชี้แนะ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นการประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre-Observation Conference) เป็นการประชุมวางแผนหารือระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะในประเด็นการสังเกตการสอน กำหนดเครื่องมือในการสังเกตและประเด็นที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ขั้นการสังเกตการสอน (Observation) เป็นการสังเกตการสอนและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามปฏิทินการสังเกตการสอนผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ในขั้นตอนนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

2.2.1 การสังเกตการสอนโดยตรงในชั้นเรียน ผู้ชี้แนะเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียนตามแผนการชี้แนะและจดบันทึกช่วง สังเกตการสอนเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แผนการสอน โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับเทคนิคการสอนและการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนและครูผู้รับการชี้แนะ

2.2.2 การสังเกตการสอนจากการบันทึกเสียงและวิดีโอ ผู้ชี้แนะจะทำการเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเสียงและวิดีโอ ในขั้นตอนนี้ครูผู้รับการชี้แนะจะทำการสังเกตการสอนของตนเองและจดบันทึกจากการบันทึกเสียงและวิดีโอ เพื่อนำมาใช้ เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอน

2.3 ขั้นการปรับปรุง (Improve) ภายหลังจากการสังเกตการสอน ผู้ชี้แนะนำข้อมูลจากการสังเกตเพื่อเตรียมให้คำแนะนำ สนทนา พูดคุยกับครูผู้รับการชี้แนะและร่วมอภิปรายสะท้อนผล ดังนี้

2.3.1 สะท้อนก่อนการจัดการเรียนรู้ เป็นการสะท้อนเพื่อทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์ การเขียนแผน การนำแผนไปใช้ เทคนิค การสอน การสะท้อนแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนโดยการตั้งคำถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การบรรยายสถานการณ์ (Description) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เรื่องอะไร
2. จุดประสงค์การสอบเพื่ออะไร (ต้องการให้ผู้เรียนรู้และสามารถทำอะไรได้ และผู้เรียนเกิดทักษะอะไร)

3. เทคนิคการสอนวิธีใด

ขั้นที่ 2 ขั้นความรู้สึก (Feeling) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. ความคิดหรือความรู้สึกว่าการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้เป็นอย่างไร
2. คาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้อย่างไร
3. หากสถานการณ์การจัดการเรียนรู้พบกับปัญหา อุปสรรค จะปรับเปลี่ยนวิธีการหรือไม่ อย่างไร

ขั้นที่ 3 การประเมิน (Evaluation) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่และอะไรที่จะดีขึ้น
2. มีความวิตกกังวลต่อการจัดการเรียนรู้ อย่างไร

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวคืออะไร อย่างไร
2. มีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการจัดการเรียนรู้ หรือไม่

ขั้นที่ 5 สรุป (Conclusion) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

มีแนวทางการจัดการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนใดบ้างที่ครูควรศึกษาหรือขอคำชี้แนะ

ขั้นที่ 6 การวางแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

มีแนวทางปฏิบัติอย่างไรที่ทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

2.3.2 สะท้อนระหว่างการจัดการเรียนรู้ เป็นการสะท้อนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ดำเนินอยู่เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหากำหนดทางเลือกเพื่อการปรับปรุง การสะท้อนแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน โดยการตั้งคำถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การบรรยายสถานการณ์ (Description) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไร

2. การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่

3. เทคนิคการสอนเหมาะสมหรือไม่

ขั้นที่ 2 ขั้นความรู้สึก (Feeling) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. ความคิดหรือความรู้สึกว่าการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้เป็นอย่างไร

2. ความคิดหรือความรู้สึกใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว

ในการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้

3. มีวิธีการปรับเปลี่ยนวิธีการต่อสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ อย่างไร

ขั้นที่ 3 การประเมิน (Evaluation) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแผนหรือไม่ เพราะอะไร

2. บรรลุจุดประสงค์หรือไม่ อย่างไร

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการบรรลุจุดประสงค์คืออะไร

2. ปัญหาอุปสรรคที่ไม่บรรลุจุดประสงค์ สาเหตุคืออะไร

ขั้นที่ 5 สรุป (Conclusion) คำถามเพื่อการสะท้อน ดังนี้

1. มีแนวทางการแก้ไขอย่างไร

2. กำหนดทางเลือกวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร

ขั้นที่ 6 การวางแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

มีแนวทางปฏิบัติวิธีการแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

2.3.3 สะท้อนภายหลังการจัดการเรียนรู้ เป็นการสะท้อนหลังจากการจัดการ

การเรียนรู้เสร็จสิ้นทันที เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ทันเมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรค การสะท้อนแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน โดยการตั้งคำถามเช่นเดียวกันกับการสะท้อนระหว่างการจัดการเรียนรู้ แต่จะเน้นปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้วางแผนปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3. การทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนการสรุปภายหลังเสร็จสิ้นขั้นตอน การชี้แนะ เป็นการทบทวนสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะได้กำหนด จุดประสงค์และเป้าหมายร่วมกันในสิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จหรือไม่ และร่วมกันอภิปรายว่ามีสิ่งใดที่ได้รับพัฒนาดีขึ้นและสิ่งใดที่ยังต้องพัฒนาสำหรับครูผู้รับการชี้แนะ โดยนำผลการทบทวน มาปรับปรุงแก้ไข ทำความเข้าใจปัญหาและมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหา (Solution Focus) นำไปสู่การวางแผนครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ทักษะการออกแบบ การเรียนรู้ TPACK และทักษะการสะท้อนผลของครูผู้รับการชี้แนะ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประชุมสรุป (Post-Conference) ผลลัพธ์ที่ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะ ได้ดำเนินการมาบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ ภายหลังจากการชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะ ประเมินตนเองในสิ่งที่ตนเองต้องการพัฒนาว่าปัจจุบันอยู่ในระดับใดจากระดับ 1-10

3.2 การตั้งคำถาม (Asking Questions) ผู้ชี้แนะตั้งคำถามเชิงบวก เปิดเผยความรู้สึก หามุมมองใหม่ ๆ สร้างความตระหนักและทางเลือกแก่ครูผู้รับการชี้แนะ เพื่อนำไปสู่การวิธีการแก้ไข ปัญหาการเรียนการสอนที่ทำให้การสอนไม่บรรลุจุดประสงค์ตามแผนที่วางไว้ ไปสู่การพัฒนา รวมไปถึงการเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิดระยะยาว

3.3 อภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติและความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมาย

3.4 ทบทวน (Review) เป็นการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงานโดยทำ AAR (After Action Review) สะท้อนในสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่ามีสิ่งใดที่ได้รับพัฒนาดีขึ้นและสิ่งใด ที่ยังต้องพัฒนาสำหรับครูผู้รับการชี้แนะเพื่อนำไปสู่การวางแผนครั้งต่อไป

4. การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการรวมกลุ่มภายหลังเสร็จสิ้นขั้นตอนการทบทวน ระหว่างผู้ชี้แนะ ครูผู้รับการชี้แนะ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญ เยี่ยมชมชั้นเรียน ร่วมกันสะท้อนผล การจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนมุมมองจากการสะท้อนผลกับครูผู้รับการชี้แนะ ในระหว่าง การปฏิบัติงาน (Reflection in Action) ของครูเริ่มตั้งแต่การวางแผนการสอน การนำแผนการสอน ไปใช้และการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน (Reflection on Action) และครูผู้รับการชี้แนะบันทึก ความรู้ที่ได้นำไปพัฒนาวางแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการจัด การเรียนรู้ ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ TPCK ทักษะการสะท้อนผลและทักษะการเรียนรู้เป็นทีม ของครูผู้รับการชี้แนะ โดยดำเนินการ ดังนี้

4.1 ประชุมรวมกลุ่ม (Group Conference) เป็นการประชุมกลุ่มประกอบด้วย วางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้ชี้แนะ ครูผู้รับการชี้แนะ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ การเรียนรู้และการเยี่ยมชมชั้นเรียน

4.2 การเยี่ยมชมชั้นเรียน (Walk In)

4.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Event) ดำเนินกิจกรรมกลุ่มภายหลังการเยี่ยมชม ชั้นเรียน ดังนี้

4.3.1 ประชุมสรุปแจ้งผลการเยี่ยมชมชั้นเรียนในประเด็นที่ครูผู้รับการชี้แนะ พัฒนาดีขึ้นและประเด็นที่พัฒนาเพิ่มขึ้นได้อีก และจัดกลุ่มครูผู้รับการชี้แนะผลัดกันเล่าเรื่อง สิ่งที่ ประสบความสำเร็จและสิ่งที่ยังเป็นปัญหภายหลังจากการดำเนินการชี้แนะในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอน ที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะฟังประสบการณ์อย่างตั้งใจรับข้อมูลที่ถูกต้อง เข้าอกเข้าใจ เพื่อดึงความคิดของครูผู้รับการชี้แนะในการเล่าประสบการณ์จากการสอนในชั้นเรียน สะท้อนผล (Reflection) ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

ร่วมกันสะท้อนผลหลังการได้รับฟังแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ (Sharing) โดยการสะท้อนผลแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) การสะท้อนผลระหว่างการเรียนการสอน (Reflection in Action) ระหว่างการเรียนการสอนโดยใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิม

2.) การสะท้อนผลภายหลังการปฏิบัติการเรียนการสอน (Reflection on Action) เกิดการเรียนรู้ภายหลังจากได้รับประสบการณ์ เพื่อช่วยทบทวนและประมวลผลในโอกาสทางการเรียนรู้

4.3.2 การสะท้อนผลเพื่อการแก้ไขปัญหา (Reflection for Action) เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

4.4 การเขียนบันทึกความรู้ (Journal Writing) ครูผู้รับการชี้แนะบันทึกความรู้ผ่านประสบการณ์ที่ได้จากการสะท้อนผลจากการปฏิบัติงาน โดยอาจมีคำถามจากผู้ชี้แนะหรือครูผู้รับการชี้แนะคนอื่นในประเด็นเนื้อหาสาระการประยุกต์นำไปใช้ เช่น ความรู้ที่ได้การจัดการกิจกรรมการสอนแผนการต่อไป

พวงอ้อย ไชยดี (2564) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนิเทศแบบชี้แนะได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และ 13 ตัวชี้วัด แบ่งได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการเตรียมการก่อนการนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) หมายถึง มีการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ ทีมงานหรือคณะทำงานมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเป็นผู้นิเทศ ร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน ปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการในการพัฒนาศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีการจัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือในการนิเทศอย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด

1. สร้างทีมงานที่มีคุณภาพ
2. ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา
3. กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย
4. จัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก

2. องค์ประกอบด้านการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) หมายถึง มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีปฏิทิน การปฏิบัติงาน สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับผู้รับการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจในแบบการนิเทศ ติดตามเรื่องที่ต้องการพัฒนาก่อนที่จะได้รับการนิเทศ มีการสาธิตให้ผู้รับการนิเทศดูก่อนการลงมือ

ปฏิบัติจริง บอกวิธีแก้ปัญหาเมื่อพบปัญหาในการนิเทศ ให้ความเวลาในการนิเทศอย่างเพียงพอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการนิเทศแบบสอบนแน

ตัวชี้วัด

1. วางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน
2. สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับผู้รับการนิเทศ
3. สาธิตวิธีการทำงานในประเด็นที่ทำการนิเทศ
4. องค์ประกอบด้านการดำเนินการ การนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) หมายถึงการบริหาร

การนิเทศแบบชี้แนะอย่างเป็นระบบ มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและให้ความร่วมมือกับการนิเทศแบบชี้แนะ มีการแนะนำหรือจัดให้มีพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ ดูแลเมื่อจำเป็น การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศในขณะทำการนิเทศแบบชี้แนะ การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจในการนิเทศ มีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศแบบชี้แนะ และมีการสร้างเครื่องมือในการนิเทศอย่างหลากหลาย และมีความเหมาะสม

ตัวชี้วัด

1. การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะอย่างเป็นระบบ
2. การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน
3. การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจในการนิเทศ
4. องค์ประกอบด้านการประเมินและติดตามผลการนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) หมายถึง

มีประเมินและตรวจสอบผลการนิเทศเป็นระยะ มีการสังเกตการรับรู้และทดสอบ ความเข้าใจของผู้รับการนิเทศเป็นระยะ กระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศทำงานด้วยตนเองทันทีที่ได้รับ การนิเทศแบบชี้แนะ การสรุปผลและนำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาต่อไป มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา จนเกิดทีมงานหรือคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญมีความรู้ที่หลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องและมีรายงานผลการนิเทศแบบชี้แนะ เผยแพร่ต่อสาธารณชน

ตัวชี้วัด

1. มีประเมินและตรวจสอบผลการนิเทศเป็นระยะ
2. มีการสรุปผลและนำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาต่อไป
3. รายงานผลการนิเทศแบบชี้แนะ

ตาราง 2 การสังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ตามแนวคิดของนักวิชาการ

องค์ประกอบ ของรูปแบบการนิเทศ แบบชี้แนะและการเป็นพี่ เลี้ยง (Coaching and Mentoring)	แนวคิดของนักวิชาการ							ความถี่
	คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระย้า คางขาว	สำนักทดสอบทางการศึกษา	กิตติ บุญปรุง	ทิพากร กิ่งมิ่งแฮ	พวงอ้อย ไชยดี	มลินพรา กรินภมโรจน์	
การดำเนินการก่อนการชี้แนะ (Pre-Coaching)								
การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการในการชี้แนะ	P	P	P	P	P	P	P	5
สร้างความร่วมมือระหว่าง ผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ	P	P	P		P	P	P	6
การสร้างทีมงานที่มี คุณภาพ			P	P	P			3
การจัดทำข้อมูลและ สารสนเทศของ สถานศึกษา			P	P	P	P	P	5
กำหนดเป้าหมายและ จัดทำแผนการดำเนินงาน/ แผนการนิเทศ	P	P	P	P	P	P	P	7
การวางแผนการนิเทศ และเครื่องมือนิเทศ	P	P	P	P	P	P	P	7
การดำเนินการชี้แนะ (Coaching)								
การให้ครูประเมินการ ทำงานของตนเอง			P	P			P	3
ขั้นตอนย่อยอดประสพการณ์			P	P	P	P	P	5
ดำเนินงานตาม กระบวนการ/ปฏิบัติการ นิเทศ	P	P		P		P	P	6
การสังเกตการสอน	P	P	P	P			P	6

องค์ประกอบ ของรูปแบบการนิเทศ แบบชี้แนะและการเป็นที่ เลี้ยง (Coaching and Mentoring)	แนวคิดของนักวิชาการ							ความถี่
	คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระย้า คงขา ว	สำนักทดสอบทางการศึกษา	กิตติ บุญปรุง ร	ทิพากร กิ่งมิ่งแเส	พวงอ้อย ไชยดี	มิลินทรา กรวิมลโรจน์	
การดำเนินการหลังการชี้แนะ (Post-Coaching)								
การประเมินและการ ติดตามผล	P	P	P	P	P	P	P	7
การสะท้อนผล	P		P	P		P	P	5
การสรุปผลการสอน	P		P	P	P	P	P	6
การวางแผนการชี้แนะ ครั้งต่อไป			P	P	P	P	P	5

จากตาราง 2 การสังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ตามแนวคิดของนักวิชาการ ที่จะนำไปใช้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ต้องมีความถี่ไม่น้อยกว่า 4 จึงจะนำมาใช้กำหนดเป็นองค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป โดยสามารถสรุปองค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ดังนี้

1. การดำเนินการก่อนการชี้แนะ (Pre-Coaching)
 - 1.1 การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการชี้แนะ
 - 1.2 สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ
 - 1.3 การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา
 - 1.4 กำหนดเป้าหมายและจัดทำแผนการดำเนินงาน/แผนการนิเทศ
 - 1.5 การวางแผนการนิเทศและเครื่องมือนิเทศ
2. การดำเนินการชี้แนะ (Coaching)
 - 2.1 ขึ้นต่อยอดประสบการณ์
 - 2.2 ดำเนินงานตามกระบวนการ/ปฏิบัติการนิเทศ
 - 2.3 การสังเกตการสอน

3. การดำเนินการหลังการชี้แนะ (Post-Coaching)

- 3.1 การประเมินและการติดตามผล
- 3.2 การสะท้อนผล
- 3.3 การสรุปผลการสอน
- 3.4 การวางแผนการชี้แนะครั้งต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงาน นวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง (2558) ให้ความหมาย Active Learning คือ แนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ในกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นของตนเองตามความเข้าใจ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลของการปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ โดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติ ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งใน ห้องเรียนและในโลกแห่งความเป็นจริง

ดิเรก พรสีมา (2559) ให้ความหมาย Active Learning คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีลักษณะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนกระตือรือร้น คิดค้นหาความรู้และคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลทำให้เกิดคำว่า Work-based Learning หรือ Work-Integrated Learning หรือ Site-based Learning จะเป็นผลทำให้นักเรียน และครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการแก้ปัญหาจากการลงมือกระทำ ด้วยตนเอง

วารินทร์พร พันเพ็องฟู (2562) ให้ความหมาย การจัดการเรียนรู้ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน และการนำเสนอข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรม โดยมีครูผู้สอน เป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ โดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนและครู ค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้

2. ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง

8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด

9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ด้วยตนเอง

10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน ไพศาล เครือแสง (2556) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง
2. จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด การวางแผน การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอ

3. บูรณาการเนื้อหาหลายวิชา เพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจวิชาต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

4. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม

6. จัดให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน

สุภัทธา ภูษิตรัตน์วาลี (2560) สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือเน้นการให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการลงมือทำและการสังเกต ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง (Higher Order Thinking) ในระดับของการวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินผล (Evaluation)

วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2562) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีรูปแบบและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่หลากหลาย โดยผู้สอนสามารถนำมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม การเรียนรู้ เหมาะสมกับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และความสำเร็จในการเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

4. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า

5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

6. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ และการสรุปของผู้เรียน

7. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

สำนักงานศึกษาธิการภาค 3 (2563) กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากการฟังบรรยายอย่างเดียว หรือสร้างประสบการณ์ ผ่านการลงมือทำ การสังเกต ได้สนทนากับตนเอง และผู้อื่นผ่านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ทั้งรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เวลา และผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

กมล โปธิเย็น (2564) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นั้น ประกอบด้วยการทำงานที่ผู้เรียน

1. เกิดประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำ

2. มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

3. ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ลงมือทำด้วยตนเอง

4. สร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างเรียน

5. พูดและฟัง เขียนอ่านและสะท้อนความคิด

6. สร้างความเข้าใจ ค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมกับประสบการณ์เดิม

7. ลงมือทำและคิดในสิ่งที่ทำ

ผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียน มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนทั้งกับเพื่อนและครูผู้สอนผ่านการอ่าน การพูด การฟัง การเขียน การอภิปรายและการสะท้อนคิดเป็นสำคัญเพื่อสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และได้พัฒนาทักษะขั้นสูงในการคิดรูปแบบต่างๆ ในขณะที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้คอยชี้แนะประสบการณ์ คอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผ่านการใช้กระบวนการคิดและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

Bonwell & Eison (1991) กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกว่าประกอบด้วย ลักษณะดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดกระบวนการสื่อสาร และถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว เน้นการพัฒนาระดับสูง
2. เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อ่าน เขียน และอภิปราย
4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวนักเรียน
5. เน้นการวัดและประเมินการคิดระดับสูง
6. ทั้งครูและนักเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดอย่างรวดเร็ว

Shenker et al. (1996) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า การเรียนรู้เชิงรุก มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่ารับความรู้ฝ่ายเดียว การที่ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง จะนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำ ทำให้การเรียนรู้ น่าตื่นเต้น สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด ฟัง อ่าน เขียน เป็นองค์ประกอบหลักสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นั้นประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นความรู้ของผู้เรียนจึงเกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง และผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน

3. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบาย องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ดังนี้

อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ 7 ด้าน ดังนี้

1. การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูมุ่งจัดกิจกรรมที่กระตุ้น ส่งเสริม และท้าทาย ซึ่งแนะแนวทางแสวงหาความรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถความถนัด ความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิดค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. ความสามารถทางวิชาการ หมายถึง การที่ครูศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาจนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรทั่วไป หลักสูตร

แกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถสร้าง พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพการเรียน การสอน รวมทั้งการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาทางการศึกษา

3. การเตรียมการสอน หมายถึง การเตรียมต้นร่างหน้าของครูผู้สอนให้พร้อมที่จะทำ การสอน โดยการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมาย ในการเรียน การเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ รวมถึงจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา กิจกรรมนั้น ๆ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดขั้นตอน ควบคุมกิจกรรม การเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรม และวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำทหาย และหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จนสามารถเชื่อมโยงความรู้นี้เดิมกับความรู้ใหม่ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการนำสื่อ นวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

5. การวัดและประเมินผล หมายถึง การสร้างเกณฑ์ กำหนด และตรวจสอบระดับ การเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ พัฒนาการและความสามารถของผู้เรียน เป็นรายบุคคลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการออกแบบและประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน การแจ้งให้ผู้เรียน ได้รับทราบและแก้ไขข้อผิดพลาด นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียน รวมทั้งมีความเที่ยงตรงความยุติธรรมในการวัด

6. บรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจจิตใจของผู้เรียน การสร้างความรู้สึที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การให้การเสริมแรง และสนับสนุนการเรียน คอยให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว รวมทั้งการประยุกต์ ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

7. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาหาความรู้ โดยการอบรม สัมมนา การร่วม กิจกรรมและการติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพ การอบรมด้านการวิจัยและพัฒนา หลักสูตร เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางวิชาการและเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน รวมทั้งการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง สามารถเลือก วิธีการพัฒนาให้เหมาะสมกับตน

สุพิช ชัยมงคล (2556) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การวิเคราะห์หลักสูตร การเรียนรู้ การจัดทำกำหนดการสอน การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดรูปแบบของการจัดการเรียนรู้

2. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการลงมือปฏิบัติ มีการอภิปราย ชักถาม มีกิจกรรมที่นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ เครื่องมือ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนจนถึงการปรับปรุงสิ่งของหรือวิธีการเหล่านั้นให้มีความสามารถใช้งานได้ อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4. การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อน

จรรยา พานิชย์พลินไชย (2559) ได้วิจัยศึกษาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำแนกตามวิชาเอกและเพศ โดยทำการศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ใน 7 ด้าน คือ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผู้เรียนยุคใหม่ 4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ 5) การพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และ 7) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. ผู้สอนควรกำหนดเป้าประสงค์ (Purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรมงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. วิธีการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้จากกิจกรรม และผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใดในการทำกิจกรรม จึงควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวความคิดวางแผนการเรียนรู้ การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน มีกิจกรรมการเจรจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ ในสิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งวิจารณ์เกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกิจกรรมที่ต้องมีความหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง แก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง (Authentic Situation)

4. การจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูง (Higher Order Thinking) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์นั้น เพื่อเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง รวมถึงการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

5. การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องทำให้ความรู้ไม่มีขอบเขตจำกัด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้เหมือนไม่เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ หรือจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการประเมินผลที่หลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อน และผู้สอน

Meyers and Jones (1993, อ้างใน สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2561) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 3 ส่วน ได้แก่

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Element) ซึ่งประกอบไปด้วยการพูดและการฟัง (talking and Listening) การเขียน (writing) การอ่าน (reading) และการสะท้อนความคิด (reflecting) โดยได้อธิบายถึงปัจจัยพื้นฐานว่า การพูดและการฟังมีความสำคัญเพราะจะทำให้ครูรู้ถึงความคิดของนักเรียน ครูต้องสร้างตัวอย่างการพูดที่ดีโดยการสอน และครูต้องฟังความคิดเห็น ของนักเรียนด้วย หากนักเรียนไม่เข้าใจครูต้องให้ความช่วยเหลือโดยการอธิบายเพิ่มเติม ส่วนการเขียนจะช่วยให้ความคิดของนักเรียนชัดเจนขึ้น เป้าหมายของการเขียนเชิงรุกคือ ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจความคิดของตนเองเกี่ยวกับประเด็นที่ได้ศึกษาเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา สำหรับการอ่านจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเพราะมีการเชื่อมโยงความคิดกับแหล่งข้อมูล และการสะท้อนความคิดอาจแสดงออกมาในลักษณะของการเขียนก็ได้

2. กลยุทธ์ในการเรียนรู้ (Learning and Strategies) ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก (small group) การร่วมมือในการทำงาน (Cooperative work) การใช้กรณีศึกษา (Case study) การใช้สถานการณ์จำลอง (simulations) การอภิปราย (discussion) การแก้ปัญหา (problem solving) และการเขียนบันทึกประจำวัน (journal writing)

3. ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ (Teaching resources) ซึ่งประกอบไปด้วย การอ่าน (reading) การมอบหมายการบ้าน (homework assignment) การใช้วิทยากรภายนอก (outside speakers) การใช้เทคโนโลยีในการสอน (teaching technology) การเตรียมอุปกรณ์ทางการศึกษา (prepared education materials) และการใช้โทรทัศน์ทางการศึกษา (commercial and education television)

ทั้ง 3 องค์ประกอบสำคัญข้างต้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขับเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และเป็นเสมือนแนวทางที่ผู้สอนจะต้องดำเนินการเรียนการสอนให้อยู่ในกรอบทั้ง 3 ประการนี้ เพื่อเป็นการช่วยสร้างความมั่นใจได้ว่ากลวิธีในการจัดการเรียนรู้ในขณะนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างแท้จริง

Fink (2003, อ้างใน กมลฉัตร กล่อมอ้อม, 2562) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

1. การสนทนากับตัวเอง เพื่อผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิด ถามตัวเองว่าคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไร โดยบันทึกการเรียนรู้หรือเพิ่มสะสมงานที่กำลังเรียนอะไร เรียนอย่างไร สิ่งที่เรียนมีบทบาทอย่างไรในชีวิตประจำวัน

2. การสนทนาสื่อสารกับผู้อื่น การอ่านตำราหรือฟังคำบรรยายในการสอนแบบเดิมนั้น ผู้เรียนจะถูกจำกัดความคิดไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ขาดความกระตือรือร้นในการสนทนาสื่อสาร หากผู้สอนมอบหมายให้อภิปรายกลุ่มย่อยในหัวข้อที่น่าสนใจจะช่วยสร้างสรรค์สถานการณ์ในการสนทนาสื่อสารให้มีความสุขสนุกสนานท้าทาย

3. ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์โดยตรงจากการออกแบบและทำการทดลองหรือทางอ้อมจากกรณีศึกษาบทบาทสมมติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

4. ประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต ผู้เรียนมองหรือฟังคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำลังเรียน ผู้เรียนอาจสังเกตโดยตรงจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือจากการสังเกตสถานการณ์จำลอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า

สุภัทรา ภูชิตรัตนาวลี (2560) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานด้านการพูดและการฟัง การอ่าน การเขียน และการสะท้อน ซึ่งทั้ง 4 ทักษะ เป็นทักษะที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ทุกวิถี ซึ่งแต่ละกลวิธีจะเกิดทักษะดังกล่าวมาน้อยแตกต่างกัน เช่น การอภิปราย (Discussion) ใช้ทักษะการพูดและการฟัง การทำกรณีศึกษา (Case Study) ใช้ทักษะการอ่าน การเขียน และการสะท้อนคิด เป็นต้น ร่วมกับการใช้ทรัพยากรทางการสอน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสอน

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่ามี 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล 3) การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 5) มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน 6) มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลสามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และ 7) นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ ผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปรายร่วมกันนำเสนอ และสรุปกรอบความคิดร่วมกัน นำเสนอความรู้ ประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่หลากหลายและจัดบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ประกอบด้วย 1) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผนประเมินผลและนำเสนอผลงาน 2) จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง 3) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา 4) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม 5) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ 6) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ วิเคราะห์ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง

3. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจรรย์ญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ๆ 2) สามารถเลือกใช้ ออกแบบสร้างและพัฒนาสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 5) ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 6) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน ประกอบด้วย

- 1) มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 2) สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 4) สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด
- 5) ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง
- 6) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

วารินทร์พร พันเฟื่องฟู (2563) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกว่าเป็นการแสดงออกในการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของคุณครู

การจัดการเรียนรู้ของคุณครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จตุร พานิชย์ผลินไทย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันเฟื่องฟู (2563)	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1. ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน				P			P		ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้
2. ครูออกแบบการเรียนรู้			P	P	P	P		P	

การจัดการเรียนรู้ของครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จรรยา พานิชย์ผลินไชย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2563)	องค์ประกอบ ของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
หลากหลายโดยเน้นความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัย และความต้องการของผู้เรียน									
3. ครูจัดทำแผนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตร ระยะเวลาและความแตกต่าง ของผู้เรียน				P	P		P		
4. ครูวิเคราะห์มาตรฐาน และตัวชี้วัดตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551			P	P					
5. ครูกำหนดเป้าหมาย ในการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551			P	P		P			
6. ครูกำหนดผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์							P	P	
7. ครูจัดทำกำหนดการสอน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551			P	P					
8. ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับ เนื้อหา เวลา และกิจกรรมการเรียนรู้				P					

การจัดการเรียนรู้ของครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จรรยา พานิชย์ผลินไทย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันธุ์ทองฟู (2563)	องค์ประกอบ ของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
9. ครูนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้							P	P	
10. ครูสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ					P				
11. ครูมีรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	P								
12. ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน			P		P	P		P	
13. ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ		P	P		P		P	P	
14. ครูกำหนดขั้นตอน ควบคุมกิจกรรมการเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรม และวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำทาย และหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา				P	P		P		ด้านการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นการ สร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง
15. ครูให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง				P			P		
16. ครูจัดการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรมและผู้เรียนสามารถ		P				P	P		

การจัดการเรียนรู้ของครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จรรยา พานิชย์ผลินไทย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2563)	องค์ประกอบ ของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจาก ผู้สอน									
17. ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ด้วยตนเอง							P		
18. ครูสามารถเลือกใช้สื่อและ เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และ กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมี ประสิทธิภาพ	P	P	P	P	P	P	P	P	
19. ครูสามารถออกแบบ ผลิต สื่อและเทคโนโลยีในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมี ประสิทธิภาพ					P	P	P	P	ด้านการใช้สื่อและ เทคโนโลยีในการ จัดการเรียนรู้
20. ครูสามารถปรับปรุงพัฒนา สื่อและเทคโนโลยี อย่าง สร้างสรรค์ และเหมาะสมกับ บริบทของผู้เรียน			P	P	P	P	P	P	
21. ครูสามารถบูรณาการการใช้ สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการ เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ					P				
22. ครูสามารถแสวงหาแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม							P		

การจัดการเรียนรู้ของครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จรรยา พานิชย์ผลินไทย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2563)	องค์ประกอบ ของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
การเรียนรู้ของผู้เรียน									
23. ครูมีการประเมินผลการใช้ สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการ เรียนรู้								P	
24. ครูมีความรู้ความเข้าใจ หลักการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ตามสภาพจริง							P		
25. ครูสามารถออกแบบวิธีการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสมกับ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้				P			P		
26. ครูสามารถสร้างและหา คุณภาพ เครื่องมือวัดและ ประเมินผล และนำเครื่องมือวัด และประเมินผลไปใช้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม							P	P	ด้านการ ประเมินผลการ จัดการเรียนรู้
27. ครูสามารถวัดและ ประเมินผลได้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้และ เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ตามที่หลักสูตรกำหนด							P	P	
28. ครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศความสามารถจาก การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย			P						

การจัดการเรียนรู้ของครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จรรยา พานิชย์ผลินไทย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2563)	องค์ประกอบ ของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
29. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน				P				P	
30. ครูประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง				P	P		P		
31. ครูนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ จัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน				P			P		
32. ครูจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้หลายรูปแบบทั้งแบบกลุ่มหรือแบบรายบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล				P	P	P			
33. ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน และสามารถเรียนรู้ได้จากทุกคนที่เกี่ยวข้อง		P				P			ด้านการจัด บรรยากาศการ เรียนรู้
34. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน					P				
35. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม วิเคราะห์วิจารณ์ และ		P	P	P			P		

การจัดการเรียนรู้ของครู	Meyers and Jones (1993)	Fink (2003)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555)	จรรยา พานิชย์ผลินไชย (2559)	นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2563)	องค์ประกอบ ของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
อภิปรายได้อย่างกว้างขวาง									
36. ครูให้การเสริมแรงและ									
สนับสนุนการเรียนรู้ ชมเชย คอย									
ให้คำปรึกษา เข้าใจผู้เรียน									

จากตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้

สุพิช ชัยมงคล (2556) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง การวิเคราะห์หลักสูตร การเรียนรู้ การจัดทำกำหนดการสอน การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดรูปแบบของการจัดการเรียนรู้

อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมตัวล่วงหน้าของครูผู้สอน ให้พร้อมที่จะทำการสอน โดยการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการเรียน การเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ รวมถึงจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา กิจกรรมนั้น ๆ

จรรยา พานิชย์ผลินไชย (2559) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง การจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับหลักสูตร ระยะเวลาและความแตกต่างของผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยเน้นความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียนและการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ผู้สอน ควรกำหนดเป้าประสงค์ (Purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรม งานที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจ ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับ การเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล 3) การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 5) มีการประเมินสถานะของผู้เรียน ก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และการประเมิน ความต้องการของผู้เรียน 6) มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลสามารถ นำมาประมวลเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และ 7) นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง การออกแบบการเรียนรู้

วารินทร์พร พันเฟื่องฟู (2563) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรม หรือการกระทำในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียน การสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยเน้นความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน จัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ระยะเวลาและความแตกต่างของผู้เรียน วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด กำหนดเป้าหมาย ในการจัดการเรียนรู้ กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำกำหนดการ สอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา และกิจกรรมการเรียนรู้ นำข้อมูล ย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้ รวมถึงสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย อยู่เสมอ

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

Meyers and Jones (1993, อ้างใน สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2561) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กลวิธีในการเรียนการสอน (learning strategies) ซึ่งครอบคลุมถึง รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

สุพิช ชัยมงคล (2556) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการลงมือปฏิบัติ มีการอภิปราย ซักถาม มีกิจกรรมที่นักเรียน ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การกำหนดขั้นตอน ควบคุม กิจกรรมการเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำท่าย และหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการนำเสนอ นวัตกรรม มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

จรรยา พานิชย์ผลินไชย (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล โดยการฝึกปฏิบัติและให้คำแนะนำแบบย้อนกลับและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการข้ามเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ยุคใหม่

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรม และผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใด ในการทำกิจกรรมจึงควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดการวางแผนการเรียนรู้ การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอ ผลงาน มีกิจกรรมการเจรจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้ ทั้งในเชิงทักษะต่างๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การทดลอง การสำรวจ ตรวจสอบ ผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น

ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอและสรุปกรอบความคิดร่วมกัน นำเสนอความรู้ ประยุกต์ใช้ หรือลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและ จัดบรรยากาศ ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ประกอบด้วย

- 1) จัดการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและนำเสนอผลงาน
- 2) จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง
- 3) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา
- 4) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม
- 5) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
- 6) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง

วารินทร์พร พันเฟื่องฟู (2563) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสรุปบทเรียน และการบันทึกผลการเรียนรู้ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ครูมีรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เน้นการลงมือปฏิบัติ ครูกำหนดขั้นตอน ควบคุม กิจกรรมการเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำทนาย และหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรม ผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอน ครูให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

Meyers and Jones (1993, อ้างใน สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2561) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ทรัพยากรทางการสอน (teaching resources) ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้

สุพิช ชัยมงคล (2556) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ เครื่องมือ ที่จะช่วยสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็วมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการปรับปรุงสิ่งของ หรือวิธีการเหล่านั้นให้สามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

จรรยา พานิชย์ผลินไชย (2559) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ออกแบบ ผลิต และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างสรรค์สรรค์ และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสามารถบูรณาการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้สามารถออกแบบและ สร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี สารสนเทศส่งเสริมให้ผู้เรียนมี วิจารณ์ญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ ๆ 2) สามารถ เลือกใช้ ออกแบบสร้างและพัฒนาสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 5) ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 6) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

วารินทร์พร พันเฟื่องฟู (2563) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การออกแบบสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของครู ในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถออกแบบ ผลิต สื่อและเทคโนโลยี ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน อีกทั้งบูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนและมีการประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

สุพิช ชัยมงคล (2556) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อน

อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างเกณฑ์ กำหนด และตรวจสอบระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ พัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน การแจ้งให้ผู้เรียนได้รับทราบและแก้ไขข้อผิดพลาด นำผลการประเมินมาใช้ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียน รวมทั้งมีความเที่ยงตรง ความยุติธรรมในการวัด

จรรุญ พานิชย์ผลินไชย (2559) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสรุปและประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยการเก็บข้อมูล จากหลายแหล่ง เพื่อตัดสินการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ การออกแบบการวัดและประเมิน อย่างหลากหลาย โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้ากับทักษะในศตวรรษที่ 21 และบริบททางการเรียน

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุง การเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสิน ผลการเรียน ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง 2) สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสม กับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สามารถสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) สามารถวัดและประเมินผล ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด 5) ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และ 6) สามารถนำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

วารินทร์พร ฟินเฟื่องฟู (2563) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน ประกอบด้วย การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมิน

สรุปได้ว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสม กับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม วัดและประเมินผลได้สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด จัดเก็บรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน ประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ และมีการจัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้

อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ (2555) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นจูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจจิตใจของผู้เรียน การสร้างความรู้สึกระหว่างครู กับนักเรียน การให้การเสริมแรงและสนับสนุนการเรียน คอยให้คำปรึกษา ทั้งในเรื่องการเรียน และเรื่องส่วนตัว รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้ มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

จรรุณ พานิชย์ผลินไชย (2559) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้หลายรูปแบบทั้งแบบกลุ่ม หรือแบบรายบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างทักษะปฏิสัมพันธ์ ทักษะการสื่อสาร และประยุกต์ ตั้งคำถามที่เหมาะสม และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ความรู้ ไม่มีขอบเขตจำกัด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเรียนเหมือนไม่เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ หรือจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้กระบวนการกลุ่ม และการประเมินผลที่หลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อและผู้สอน

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ในชั้นเรียน ประกอบด้วย 1) จัดการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผนประเมินผลและนำเสนอผลงาน 2) จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง 3) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา 4) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม 5) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ 6) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรงเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถาม และเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยา ในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community)

1. ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บังอร เสรีรัตน์, ชาริณี ตริวิรัญญู, และเรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2558) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community (PLC) เป็นวิธีการสร้างองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยใช้วิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในกลุ่มบุคคล มารวมตัวกัน เพื่อทำงานร่วมกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายและมีการตรวจสอบร่วมกัน เพื่อสะท้อนการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ ได้จากการวิพากษ์วิจารณ์ และทำงานร่วมกัน

อนุสรรา สุวรรณวงศ์ (2558) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การร่วมมือร่วมพลังของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตนเอง ร่วมกับเพื่อนครู โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่จำเป็น

ต่อการพัฒนาทางวิชาชีพและนำความรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

วิจารณ์ พานิช (2559) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัวกันของครูในโรงเรียน หรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ ให้ศิษย์เรียนรู้ได้ทักษะ 21st Century Skills โดยที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารการศึกษาระดับประเทศเข้าร่วมจัดระบบสนับสนุน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง มีการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของศิษย์อย่างต่อเนื่องเป็นวงจรไม่รู้จบ คือ COL (Continuous Quality Improvement) ในวงการศึกษานี้หรืออาจเรียกว่าเป็น R2R

นริศ อาราม (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร บนพื้นฐานวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยครูเป็นผู้นำ ร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแล สนับสนุน เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุข ของการทำงานร่วมกันของสมาชิก

ปิยฉัฐ กุสุมาลย์ (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มกัน ของครูเป็นทีม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งความรู้ ประสบการณ์ และร่วมมือ ร่วมพลังกัน ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนและการทำงานของครูเป็นหลัก มีผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วมจัดระบบสนับสนุน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาเครื่องมือ ในการทำงานของครู และพัฒนาการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ในสถานศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกันและผู้บริหารแบบ ผู้ดูแล สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกัน ของสมาชิกในชุมชน

ชวลิต พาระแพน (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลังร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และ นักวิชาการ บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจ ร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแล สนับสนุน การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการออกแบบการเรียนรู้

ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

วาสนา ทองทวีงยศ (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) หมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันเรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ และนำมาถ่ายทอดซึ่งกันและกัน เพื่อนำความรู้ ความคิดที่เกิดขึ้นใหม่มาพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้

เสถียร อ่วมพรหม (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง ชุมชนที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของบุคคล ทั้งหมดของชุมชน กล่าวคือ บุคลากรทั้งหมดในชุมชนมีอิสระการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการแบ่งปันความรู้ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะและศักยภาพที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

สิริภพ บุญยืน (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ชุมชนที่ร่วมมือร่วมใจกันของชุมชนที่จะกำหนดเป้าหมาย และประสานความร่วมมือ ผนึกกำลังไปยัง เป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย มีการถ่ายทอดความรู้และรับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

สิริรักษ์ นัคนดนตรี (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การร่วมมือกันของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ธีรยุทธ รุจาคม (2561) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community (PLC) หมายถึง สภาพการดำเนินงานของกลุ่มคน หรือ ความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากร วิชาชีพที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนและการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อความรู้ดังกล่าวได้รับการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกัน เพื่อจะก่อให้เกิดความรู้และความเชี่ยวชาญ มีเป้าหมายสูงสุดของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือการประสพผลสัมฤทธิ์หรือบรรลุเป้าหมายที่กลุ่มชุมชนตั้งไว้

พิชิต ขำดี (2561) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวของสมาชิกภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและยังช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

พรอर्टี ชาวคำเขตต์ (2561) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการรวมตัวกันของครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพและคุณภาพของผู้เรียน เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community (PLC) หมายถึง การรวมตัวของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจัดเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนา ครูผู้สอน เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วย ขับเคลื่อน การศึกษาในยุคปัจจุบัน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้ให้ความเห็นว่า ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ มีความจำเป็นอย่างมาก ต่อการพัฒนาศิษย์ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มจาก “การเรียนรู้ของครู” เป็นตัวตั้ง ครูควรเรียนรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อผู้เรียน เป็นสำคัญ และครูควรมอง “ศิษย์ของเรา” มากกว่า “ศิษย์ของฉัน” ซึ่งการรวมตัวเพื่อการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจเป็นเรื่องยากที่จะทำเพียงลำพังแล้วหวังผลให้เกิดการขับเคลื่อน ทั้งระบบ โรงเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นชุมชนเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งความเป็นโรงเรียน ย่อมมีความเป็นชุมชนอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพถือเป็นกลยุทธ์ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ มีหลายพื้นที่ได้นำแนวทางของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้และโรงเรียน โดยเฉพาะช่วงแห่งการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้ชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มครู และนักวิชาการยกตัวอย่างการปฏิรูปการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของประเทศอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ที่ได้นำกลยุทธ์ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน การดำเนินการจนเกิดผลที่น่าพอใจ

อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์ และ นธิ เหมมันต์ (2560) ได้ให้ความเห็นว่า การปฏิรูประบบพัฒนา คุณภาพครู รัฐต้องสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional Learning Community) โดยรัฐปรับบทบาทจาก ผู้จัดทามาเป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพ และส่งเสริมการจัดการ ความรู้ให้โรงเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลักให้ได้รับจัดสรรงบประมาณและมีอำนาจในการตัดสินใจ

จรุงจิต จำปานิล (2562) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีความสำคัญ ทั้งเชิงนโยบายระดับประเทศจนกระทั่งถึงระดับปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสนใจและขับเคลื่อน

องค์การ สู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ให้ครูได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาตนเอง เพื่อสร้างลูกศิษย์ที่มีคุณภาพสำหรับเป็นพลเมืองไทย และพลโลกที่มีคุณค่าต่อไป

สรุปได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาตนเอง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้ให้ความเห็นว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ครู อาจเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มสาระของตนเองในโรงเรียน หรือเรียนรู้กับเพื่อนครูต่างโรงเรียนก็ได้ โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้หรือจับคู่บัดดี้เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและผู้บริหารโรงเรียนต้องมีใจจดจ่ออยู่ที่ Learning Outcome โดยหาทางส่งเสริมการวัด Learning Outcome เป็นระยะๆ สร้างเป้าหมายชื่นชมหรือเฉลิมฉลองเมื่อโรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในแต่ละระยะ ส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งแสวงหาทรัพยากรเพื่อให้การสร้าง PLC ประสบผลสำเร็จ

เสถียร อ่วมพรหม (2558) ได้เรียบเรียงแนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ ดังนี้

1. การสร้างภาวะผู้นำร่วมกัน และเป็นไปในทางสนับสนุน กล่าวคือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ภาวะผู้นำในบางเรื่องในสถานศึกษา ยกย่องและยอมรับความสามารถของครู ให้ครูมีส่วนร่วม ร่วมในการตัดสินใจ และผู้บริหารควรร่วมมือกับครูในฐานะเพื่อนร่วมงาน

2. การสร้างและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่หมู่คณะ กล่าวคือให้คณะครูยอมรับข้อคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ครูได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้คณะครูแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หาวิธีแก้ปัญหาหรือแนวคิดใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

3. การสร้างค่านิยม และวิสัยทัศน์ร่วม กล่าวคือ ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

4. การสร้างเงื่อนโซ่ที่เกื้อกูล กล่าวคือ จัดสรรทรัพยากรให้ครู ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานแบบช่วยเหลือกัน มีอิสระในการทำงาน ปฏิบัติงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยร่วมกันหาแนวทางแก้ไขในการจัดการศึกษา เป็นต้น

จรุงจิต จำปานิล (2562) กล่าวว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู สามารถสร้างได้ทั้งภายในสถานศึกษา นั่นคือ ครูภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังสามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างครูต่างโรงเรียนได้อีกด้วย โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้นักเรียนและครูผู้สอนได้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นาองค์กร ต้องทุ่มเทความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ในการขับเคลื่อน

ให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกคน มีการกำกับและนิเทศติดตาม อยู่เสมอเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน

สรุปได้ว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครู ได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันทั้งภายในโรงเรียนและต่างโรงเรียน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาหรือแนวคิดใหม่ๆในการจัดการเรียน การสอน และมีการกำกับและนิเทศติดตามอยู่เสมอ เพื่อคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังนี้

สุภาพ ยืนคำพะเนาว์ (2555) ได้กล่าวว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. โครงสร้าง และสิ่งสนับสนุน ประกอบด้วย เวลา สิ่งอำนวยความสะดวก การสร้าง วัฒนธรรมและความไว้วางใจและการนับถือ
 2. ค่านิยม และวิสัยทัศน์ร่วม
 3. การเรียนรู้ร่วมกัน และการประยุกต์ความรู้เพื่อประโยชน์ของนักเรียน
 4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่ดี และการสะท้อนผลการปฏิบัติ
 5. การร่วมมือ ประกอบด้วย การเรียนรู้ของนักเรียน และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
 6. เป้าหมาย ประกอบด้วย ครูมืออาชีพ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้
- ด้านทักษะการคิด 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้ให้ความเห็นว่า ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ประกอบด้วย

1. ผู้นำมีวิสัยทัศน์
2. การกำหนดเป้าหมาย
3. ความเชื่อและค่านิยม
4. แนวปฏิบัติ
5. การสนับสนุน
6. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทำให้ความเป็นชุมชนแน่นแฟ้นขึ้น
7. การสร้างทีม
8. การมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

จุลลี ศรีษะโคตร (2557) ได้ให้ความเห็นว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองภาพทิศทางการสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงในอนาคตร่วมกัน โดยอาศัยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยต่าง ๆ โดยเริ่มจากผู้นำ

หรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์ร่วมกัน นำมาสู่ความชัดเจน ในการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมจนเกิดเป็นพลังของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ทีม เป็นการร่วมแรงร่วมใจของทุกคนในชุมชน โดยพัฒนามาจากกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุผลบนพื้นฐานการคิด และการรับผิดชอบร่วมกัน

3. ภาวะผู้นำร่วม มี 2 ลักษณะสำคัญคือ ภาวะผู้นำในฐานะผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม และภาวะผู้นำร่วมกันหรือการนำร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน และการเรียนรู้ เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู

5. ชุมชนกัลยาณมิตร คือ คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน

6. โครงสร้างคือ มีโครงสร้างที่สนับสนุน มีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อชุมชนให้สามารถ ดำเนินการได้อย่างสะดวกบรรลุตามวัตถุประสงค์

วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ได้นำเสนอองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในบริบทสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง เป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อน PLC ที่มีทิศทางร่วมกัน โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพ ร่วมกันคือ พัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการนำทางร่วมกัน อาจเป็นการมองเริ่มจากผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ที่ทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงาน เห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกัน หรือการมองเห็นจากแต่ละปัจเจกที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกัน เหนี่ยวนำ ซึ่งกันสู่การเป็น วิสัยทัศน์ร่วม

2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ เป็นการพัฒนามาจากกลุ่มที่รวมกันด้วยใจ ทำงานร่วมกัน อย่าง สร้างสรรค์แบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ ของผู้เรียน การเรียนรู้ของทีม และการเรียนรู้ของครู บนพื้นฐานของงานที่ในกระบวนการต่าง ๆ ต้องทำร่วมกัน นอกจากนี้ทีมร่วมแรงร่วมใจยังมีลักษณะพิเศษของการรวมตัวที่เหนียวแน่น จากภายใน คือ การเป็นกัลยาณมิตร

3. ภาวะผู้นำร่วม มีนัยสำคัญ 2 ลักษณะคือ ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม คือ เป็นผู้ที่สามารถทำให้สมาชิกใน PLC เกิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพ และภาวะผู้นำร่วมกันของสมาชิก PLC ด้วยการกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกัน ให้สมาชิก ภาวะผู้นำเพิ่มขึ้นจนเกิดเป็นผู้นำร่วมของครู ซึ่งมุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

4. การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ มีจุดเน้นสำคัญ 2 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ เป็นการเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิก

เรียนรู้จากโจทย์และสถานการณ์จริงที่ตนเองและสมาชิกจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนรู้ เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากข้างในหรือวุฒิภาวะ ความเป็นครูให้เป็นครูที่สมบูรณ์ เพราะเมื่อครูรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของตนเองแล้ว ครูจะสามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์อย่างถ่องแท้ได้ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้

5. ชุมชนกัลยาณมิตร มุ่งเน้นความเป็นชุมชนแห่งความสุขทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกัน มีบรรยากาศของวัฒนธรรมแบบเปิดเผย ทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของตน เป็นวิถีแห่งอิสรภาพ ยึดความสามารถและสร้างพื้นที่ปลอดภัยใช้อำนาจกดดัน ลดความโดดเดี่ยว ระหว่างปฏิบัติงานสอนของครูมาเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันทั้งในเชิงวิชาชีพและชีวิต

6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน คือ ลดความเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการหันมาใช้ วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทน มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งมั่น ยั่งยืน และจัดสรรปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชนให้เอื้อต่อการดำเนินการของ PLC

หนูฤทธิ์ ไกรพล (2558) กล่าวถึง องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ PLC ในบริบทสถานศึกษาจากการศึกษาแนวคิดองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ในบริบทสถานศึกษา ของ DuFour & Eaker (2006) ซึ่งสามารถอธิบายสภาพของแต่ละองค์ประกอบได้ดังต่อไปนี้

1. ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative teamwork) ร่วมแรงร่วมใจ เป็น การพัฒนา มาจากกลุ่มทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจร่วมกัน รวมกันด้วยใจ จนเกิดเจตจำนงในการทำงานร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุผลบนพื้นฐานงานที่มีลักษณะต้องมีการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ความเข้าใจร่วมกัน ข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน แนวปฏิบัติร่วมกัน การประเมินผลร่วมกัน และการรับผิดชอบร่วมกัน จากสถานการณ์ที่งานจริงถือเป็นโจทย์ร่วมให้เห็นและรู้เหตุปัจจัยกลไก ในการทำงาน เห็นและรู้ความสามารถของแต่ละคนร่วมกัน เห็นและรับรู้ถึงความรู้สึก ร่วมกัน ในการทำงาน จนเกิดประสบการณ์หรือความสามารถในการทำงาน และพลังในการร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนาบนพื้นฐานของพันธะร่วมกันที่เน้นความสมัครใจและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

2. วิสัยทัศน์ร่วม (Share vision) วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองเห็นภาพ ทิศทางสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงในอนาคตร่วมกัน โดยอาศัยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความสัมพันธ์ของเหตุ ปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันซึ่งเป็นพลวัตรเชื่อมโยงสู่การเปลี่ยนแปลงหรือผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาจเป็นการมองเริ่มจากผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ที่ทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงาน เห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกัน หรือการมองเห็นจากแต่ละปัจเจกที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกันเหนี่ยวนำซึ่งกัน มาสู่การรวมตัวกันเป็นวิสัยทัศน์ร่วมจากภาพอนาคตสู่ความชัดเจนในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จ หรือวัตถุประสงค์ร่วม (Shared purpose) เมื่อสมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายที่แต่ละคนเห็นร่วม อย่างชัดเจน จะเกิดเป็นเป้าหมายความสำเร็จที่มีพลัง ซึ่งมาจากการไหลรวมสู่ทิศทางเดียวกัน

ของเป้าหมาย ของระดับปัจเจกบุคคล ที่เป็นบุคคลที่มีลักษณะค่านิยมร่วมกัน (Share value) ต่อเรื่องนั้น ๆ จึงเกิดเป็นพลังของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมากจะมีค่านิยมร่วมยึดเหนี่ยวกันด้วยอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ และคุณงามความดีเพื่อการศึกษา ที่มีหัวใจร่วมกัน คือ มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ การริเริ่มของกลุ่มครูในการพัฒนาตนเองถือเป็นพื้นฐานของเจตจำนงที่จะกระทำสิ่งใดหนึ่ง ร่วมกันด้วยใจอย่างมีความสุข โดยอาจมีการกำหนดภารกิจในการดำเนินการเป็นพันธกิจร่วมกัน เพื่อเป็นเส้นทางดำเนินการไปสู่ทิศทางและเป้าหมายที่มุ่งหวัง

3. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure) โครงสร้างที่สนับสนุนการก่อเกิดและคงอยู่ของ PLC

ละดา ดอนหงษา, อติศร ศรีเมืองบุญ, และสุรเดช พรหมคำ (2559) ได้อธิบายรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนด้านการส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบหลัก 1 การเตรียมองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) เตรียมสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปราศจากสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคลากร 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ การเป็นกัลยาณมิตร การเปิดใจรับฟังเพื่อนอย่างตั้งใจ การเสริมสร้างสภาวะจิตของ ครู นักเรียน โดยจัดกิจกรรมจิตศึกษา

องค์ประกอบหลัก 2 การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ร่วมกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน 2) กำหนดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามแนวคิด PLC ได้แก่ การถอดประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้ผล การกำหนดภาพ ความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนความคาดหวัง

องค์ประกอบหลักที่ 3 การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกัน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การจับคู่กันเรียนรู้ 2) คู่เรียนรู้ร่วมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : ออกแบบ / วางแผน / ผลิตสื่อ การเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ แลกเปลี่ยนสังเกตการสอน สะท้อนผลการสอน แก้ไขปรับปรุง การสอน 3) AAR (After action review) : แลกเปลี่ยนความสำเร็จภายในโรงเรียนเดือนละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง

องค์ประกอบหลักที่ 4 ประเมินผลที่คาดหวัง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ 2) พฤติกรรมการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ 3) ความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน

เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ร่วมวิชาชีพ มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ เพื่อการเรียนรู้ ต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูแต่ละคน จะถูกนำมาจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

ผ่านการอภิปรายสะท้อนคิดตามหลักวิชาการ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ได้ตามมาคือ ครูมีความรู้ในเนื้อหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการวัดประเมินผล ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวทางปฏิบัติสำหรับครูที่ต้องการสร้างความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การตั้งเป้าหมายแบบ SMART และกระบวนการสอนงานแบบพี่เลี้ยงวิชาการ องค์ประกอบที่เป็น ปัจจัยสนับสนุนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชุมชน กัลยาณมิตร 2) การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ และ 5) การมีพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน เป้าหมายหลักที่สำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครู คือ การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กำหนดองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญมี 6 ประการ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ร่วมกัน
2. ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ
3. ภาวะผู้นำ
4. กัลยาณมิตร
5. ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร
6. การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

จรุงจิต จำปานิล (2562) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ร่วม คือการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้พร้อมกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ คือการร่วมมือกันของทุกคน มีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน
3. ภาวะผู้นำร่วม คือภาวะผู้นำในฐานะผู้สร้างให้เกิดการนำร่วมและภาวะผู้นำร่วมกัน หรือการนำร่วมกันของสมาชิกในชุมชน
4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนและการเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู
5. ชุมชนกัลยาณมิตร คือการคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
6. โครงสร้างสนับสนุนของชุมชน คือมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อชุมชนให้สามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. โครงสร้างสนับสนุน คือโครงสร้างที่สนับสนุนการก่อเกิดและคงอยู่ของ PLC มีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อชุมชนให้สามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกบรรลุตามวัตถุประสงค์
2. การมีค่านิยม/วิสัยทัศน์ร่วมกัน มองเห็นภาพเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นจริงในอนาคต และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่ดี เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ
4. การร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ ของบุคลากรทุกคนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาร่วมกัน
5. ภาวะผู้นำร่วมกัน คือภาวะผู้นำ ผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม เป็นผู้ที่สามารถทำให้สมาชิก ใน PLC เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพ มีแรงบันดาลใจและมีความสุข กับการทำงานด้วยกัน

5. ขั้นตอนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สถาบันคุรุพัฒนา (TPDI) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2559) ได้กำหนดขั้นตอนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. PLAN shared values and norms a collective focus on student learning เริ่มต้นด้วยการวางแผน กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนออกแบบการแก้ปัญหา พร้อมทั้งพูดคุยเพื่อร่วมกันออกแบบการแก้ปัญหา
2. DO= collaboration was expert advice and study visit ขั้นปฏิบัติการ เช่น การสังเกตการสอน ควรทำอย่างน้อย 2 ครั้งใน 1 ภาคเรียน โดยต้องมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง
3. SEE = Reflection dialogue การสะท้อนคิดผลการปฏิบัติงานเป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน

มนตรี แยมกลีกร (2559) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา (Goal)

เป้าหมายการพัฒนา หมายถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้รับการเลือกจากสมาชิกของกลุ่มว่าจะมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นๆ โดยทั่วไปมักจะเลือกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของโรงเรียน หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน

พฤติกรรมของนักเรียน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรตัวอย่างเช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดเชิงระบบ ทักษะการใช้ข้อมูลเทคโนโลยี

สารสนเทศ หรือความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ จิตอาสา ความอดทน ความซื่อสัตย์ และอื่น ๆ

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้จำเป็นต้องเลือกพฤติกรรมเป้าหมายเพื่อเป็นเป้าหมายของการออกแบบการเรียนรู้แล้วดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พฤติกรรมเป้าหมายนั้นบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าไว้ให้ได้มากที่สุด

2. การออกแบบกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ (Learning Management Strategy)

สมาชิกของกลุ่มจะต้องเป็นเจ้าภาพ สร้าง ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (ออกแบบกลยุทธ์การเรียนรู้) โดยจะต้องตอบโจทย์ปัญหาอย่างน้อย 2 ประการ คือ การตอบโจทย์การพยายามทำให้เป้าหมายการพัฒนาบรรลุผลได้มากที่สุด และต้องตอบโจทย์วัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามสาระที่สอนในครั้งนั้น ๆ ด้วย

3. การร่วมการสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (Reflection for Development)

สมาชิกของกลุ่มชุมชนการเรียนรู้จะต้องนำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เพื่อนคนหนึ่งของกลุ่มได้ออกแบบไปแล้วนั้นมาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความเป็นไปได้ของโอกาสความสำเร็จที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ เป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกันไว้แล้ว รวมถึงความเป็นไปได้ของการเรียนรู้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้เฉพาะตามสาระในครั้งนั้น ๆ ด้วย และจะต้องร่วมกันพิจารณาในภาพรวมด้วยว่า การจัดการเรียนรู้ครั้งนั้นมีลักษณะโน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งมากเกินไปหรือไม่ เช่น เน้นความรู้ความจำมากไปจนละเลยกระบวนการคิดหรือไม่ แผนการจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายคนด้วยหรือไม่ เป็นต้น ผลจากการร่วมการสะท้อนคิดจากสมาชิกทุกคนจะถูกรวบรวมโดยครูที่เป็นเจ้าภาพการสอนในครั้งนั้นนำข้อความเห็นทั้งหมดมาประมวล สรุปและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์พร้อมดำเนินการต่อไป ทั้งนี้กระบวนการสะท้อนคิดตามขั้นตอนนี้อาจใช้การสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยการจัดการด้วยก็ได้จะทำให้การทำงานสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่มสะดวกเร็วมากขึ้นด้วย

4. ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์กระบวนการปฏิบัติจริง (Learning Activities and Observation)

หลังจากแผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการปรับปรุงจากการสะท้อนคิดของสมาชิกกลุ่ม จะถูกนำไปสู่การปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจริงและระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีเพื่อนสมาชิกอย่างน้อยหนึ่งคนหรือมากกว่าร่วมสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องมีบันทึกภาคสนาม (Field note) ของการสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบและควรต้องมี

การบันทึกเป็นวิดิทัศน์โดยเฉพาะช่วงเวลาที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งนี้สิ่งที่ควรต้องบันทึกไว้ระหว่างการสังเกตการสอน ควรประกอบด้วย

1) ข้อมูลพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่กลุ่มสาระที่สอน เช่น กลุ่มนักเรียน วันที่เวลาเริ่ม เวลาสิ้นสุด ลักษณะสภาพทั่วไปของสถานที่จัดการเรียนรู้ อุปกรณ์ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งรบกวน เป็นต้น

2) บรรยากาศการเริ่มต้นการเรียนการสอนปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

3) การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับของแผนการจัดการเรียนรู้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผน อะไรเป็นสาเหตุ และครูดำเนินการอย่างไรต่อไป ส่งผลทำให้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นหรือสับสน

4) มีนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมว่าได้เกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปตามเป้าหมายของการเรียนการสอนบ้างหรือไม่ และมีนักเรียนที่แสดงว่ายังไม่เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายบ้างหรือไม่ จำนวนสัดส่วนระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มเป็นอย่างไร

5) ครูมีการดำเนินการอย่างไรกับนักเรียนที่แสดงออกว่าได้เรียนรู้เรื่องนั้นแล้วและครูดำเนินการอย่างไรกับนักเรียนที่ยังไม่สามารถเรียนรู้เรื่องนั้นได้

6) ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีอะไรที่เป็นการปฏิบัติที่ดีควรรักษาไว้ และอะไรที่เป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการแก้ไขบ้าง

5. การสืบเสาะสรุปผลการปฏิบัติเพื่อการพัฒนา (Debrief)

สมาชิกกลุ่มการเรียนรู้จะต้องมารวมตัวกันสืบเสาะตั้งคำถามสะท้อนคิดต่อผลการปฏิบัติการสอนที่ผ่านไปแล้ว โดยมุ่งตอบคำถามอย่างน้อย 4 ประเด็น คือ

1) มีนักเรียนได้เรียนรู้ และเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเท่าใด

2) รู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเหล่านั้นเกิดการเรียนรู้และหรือมีพฤติกรรมบรรลุตามเป้าหมายนั้นแล้ว

3) มีนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนรู้และยังไม่บรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมาย จะทำอย่างไรกับนักเรียนกลุ่มนี้ต่อไป

4) นักเรียนที่เกิดการเรียนรู้และบรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมาย แล้วจะทำอย่างไรต่อไปกับนักเรียนกลุ่มนี้ สมาชิกของกลุ่มต้องร่วมการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ครูที่เป็นเจ้าภาพสรุปผลการจัดการเรียนรู้ที่ตอบคำถามทั้ง 4 ประเด็นรวมถึงสิ่งที่เป็นแนวการปฏิบัติที่ดีและสิ่งที่เป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการปรับปรุงในโอกาสต่อไป

6. สรุปผลเรียนรู้จากการปฏิบัติการนำสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้รอบใหม่ต่อไป (Next step) ครูที่เป็นเจ้าภาพการจัดการเรียนรู้จะต้องนำผลสรุปที่ได้รวบรวมบันทึกผลไว้ให้เรียบร้อยอย่างเป็นทางการ โดยจะมีการดำเนินการอย่างน้อย 2 เป้าหมาย คือ

1) บันทึกไว้เพื่อเป็นพัฒนาการของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันเพื่อสะท้อนว่าเราจะสามารถพัฒนาลูกศิษย์ให้บรรลุตามพฤติกรรมเป้าหมายได้นั้นมีบทเรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างไรบ้าง ส่วนนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่มีคุณค่าอย่างยิ่งและถือเป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีคุณภาพมาก

2) ผลที่ได้จากการสรุปจะต้องนำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้รอบใหม่ซึ่งเชื่อมั่นว่าการจัดการเรียนรู้จะมีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

7. การเริ่มดำเนินการวงรอบใหม่ของการจัดกิจกรรมกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ร่วมกันรอบที่สอง รอบที่สาม และรอบต่อ ๆ ไป และทุก ๆ วงรอบ หากนำมาร้อยเรียงอย่างเป็นระบบจะกลายเป็นพัฒนาการเรื่องเล่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีความเฉพาะเจาะจงของนักเรียนในโรงเรียนนั้นนั้นได้อย่างแจ่มชัดและการปฏิบัติลักษณะเช่นนี้จะสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเรียนรู้วิชาชีพมากยิ่งขึ้นและจะมีความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน

สมเกียรติ สัจจารักษ์ (2563) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ว่าประกอบไปด้วย ขั้นตอนการวางแผนการจัดการเรียนรู้ (PLAN) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) และขั้นตอนสะท้อนคิดผลการปฏิบัติงาน (See)

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วย

1. ขั้นตอนการวางแผน (PLAN) เริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การออกแบบกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ การวางแผน กำหนดเป้าหมายของการแก้ ปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ วางแผน ออกแบบการแก้ปัญหา พร้อมทั้งพูดคุยเพื่อร่วมกันออกแบบการแก้ปัญหา

2. ขั้นตอนดำเนินการ (DO) หรือ ขั้นตอนปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์ กระบวนการปฏิบัติจริง เช่น การสังเกตการสอน สังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจะต้องมีบันทึกภาคสนาม (Field note) ของการสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบและควรต้องมีการบันทึกเป็น วิดีทัศน์โดยเฉพาะช่วงเวลาที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้สิ่งที่ควรต้องบันทึกไว้ระหว่างการสังเกตการสอน และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

3. ขั้นตอนสะท้อนคิดผลการปฏิบัติงาน (SEE) เป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน เป็นการสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ สืบเสาะตั้งคำถามสะท้อนคิด ต่อผลการปฏิบัติการสอนที่ผ่านมาแล้ว สรุปผลเรียนรู้จากการปฏิบัติการนำสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้รอบใหม่ต่อไป

จากการสังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของการนิเทศแบบชี้แนะ และการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

ตามแนวคิดของนักวิชาการ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นขั้นตอนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 ขั้นตอนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	สรุปขั้นตอนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1. การดำเนินการก่อนการชี้แนะ (Pre-Coaching)	1. ขั้นการวางแผน (PLAN) เริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมาย	1. การวางแผนการนิเทศ
1.1 การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการชี้แนะ และจัดทำแผน	การพัฒนา การออกแบบกลยุทธ์ การจัดการเรียนรู้ การวางแผน กำหนดเป้าหมายของ	เริ่มด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปัญหา และความต้องการในการชี้แนะ และจัดทำแผนการดำเนินงาน และแผนการนิเทศเพื่อส่งเสริม
การดำเนินงาน/แผนการนิเทศ	การแก้ปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1.2 สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ	วางแผนออกแบบการแก้ปัญหา	2. การสร้างความเข้าใจในการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1.3 การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา	พร้อมทั้งพูดคุยเพื่อร่วมกัน ออกแบบการแก้ปัญหา	สร้างความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ร่วมสร้าง
1.4 กำหนดเป้าหมายของการนิเทศ		ความตระหนักให้แก่ผู้รับการนิเทศ
1.5 การวางแผนการนิเทศและเครื่องมือนิเทศ		สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างความเข้มแข็ง โดยให้ความสำคัญกับการนิเทศ
		ภายในอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ
		3. การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ

การนิเทศแบบชี้แนะ และการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (PLC)	สรุปขั้นตอนการนิเทศการศึกษา แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
		<p>และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน</p> <p>4. การดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p> <p>4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข คิดหาแนวทางการพัฒนาการเตรียมความพร้อมให้กับครู โดยจัดการอบรมพัฒนาให้ครูเพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทินตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ประเมินความพร้อมของอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู</p> <p>4.2 การสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำการสอน สังเกตการปฏิบัติของครู ปัญหาที่พบในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และบันทึกข้อมูลการนิเทศชั้นเรียน</p> <p>4.3 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (AAR) โดยร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา ให้แก่ผู้รับการนิเทศ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เสริมแรงและให้กำลังใจ</p>

การนิเทศแบบชี้แนะ และการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (PLC)	สรุปขั้นตอนการนิเทศการศึกษา แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
		<p>ผู้รับการนิเทศ</p> <p>5. การติดตามและประเมินผลการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกันให้ข้อมูลและสะท้อนผลการปฏิบัติงานหลังจากผู้รับการนิเทศได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนา</p> <p>6. การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครั้งต่อไป โดยประชุมร่วมกับระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และเทคนิคแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้รับการนิเทศนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สังเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน</p>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศ

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศ ดังนี้

ระย้า คงขาว (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า หลักการนิเทศต้องใช้ความเป็นประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วม มีการติดตามอย่างต่อเนื่องและสร้างขวัญกำลังใจอย่างหลากหลายและเหมาะสม โดยใช้ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้านทรัพยากรและปัจจัยด้านการบริหารที่ดี และมีประสิทธิภาพส่วนแนวทางกิจกรรมหรือกระบวนการนิเทศ ควรเป็นกรณีศึกษาแบบชี้แนะ เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนา และปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงการสอน และปรับปรุง การวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย 1) การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (เปิดใจ) 2) การวางแผนการนิเทศ (ร่วมใจ) 3) การปฏิบัติการนิเทศ (ตั้งใจ เต็มใจ) 4) การประเมินผลการนิเทศ (ชื่นใจ)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการนิเทศมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ร่วมสร้างความตระหนัก ขั้นที่ 2 ร่วมรวมพลังค้นหา ขั้นที่ 3 ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา ขั้นที่ 5 ร่วมเผยแพร่สู่มวลชน ซึ่งผลการประเมินรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้าง สมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และคู่มือ การใช้รูปแบบการนิเทศ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ ส่วนผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนเกิดเจตคติที่ดี และตระหนักถึงความสำคัญ ของการพัฒนา งานวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน มีการระดมความคิดและ สามารถกำหนดหัวข้อการวิจัยพร้อมระบุเหตุผลและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัยได้ และสามารถทำผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของตนเองและเผยแพร่แก่สื่อมวลชนได้เป็นอย่างดี

3. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการพัฒนา ทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการพัฒนาทักษะ การคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย

แต่ละด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการนิเทศการสอน ในขณะที่ด้านเทคนิค และวิธีการนิเทศการสอน มีความต้องการมากที่สุด ส่วนรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดของรูปแบบ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และการศึกษา 4.0 ของรัฐบาลปัจจุบัน 2) หลักการของรูปแบบมี 4 หลักการ ได้แก่ หลักคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักบูรณาการและความต่อเนื่อง และหลักความทันสมัยของ เทคโนโลยี และข้อมูลที่ถูกต้อง และ 3) การนิเทศการสอน ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการนิเทศการสอน ใช้สื่อเครื่องมือและเทคโนโลยี จัดกิจกรรมการนิเทศการสอน และประเมินผลการนิเทศการสอน และกลไกสนับสนุนการนิเทศการสอน มี 3 ด้าน ได้แก่ การใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศการสอน การมีส่วนร่วมการนิเทศการสอน และการวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศการสอน นอกจากนี้ความเห็นของครูพบว่า รูปแบบนี้มีความเหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถของครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทิพพนตร ศรีนา (2561) รูปแบบการนิเทศครูเพื่อพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการนิเทศครูเพื่อพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ ประกอบด้วย

1) หลักการ ประกอบด้วย 3 หลักการ ได้แก่ (1) หลักการนิเทศเชิงคุณภาพ (2) หลักการนิเทศแบบมีส่วนร่วม (3) หลักการคุณธรรมในการนิเทศ

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่ (1) เพื่อให้มีการดำเนินการนิเทศครูเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นครูมืออาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) เพื่อให้ครูผู้รับการนิเทศ สามารถปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) เพื่อให้เป็นแนวทางให้ผู้นิเทศ ผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้เกี่ยวข้อง รูปแบบในการนิเทศ ไปใช้ในการนิเทศครูในโรงเรียนจนเกิด ประโยชน์ในการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ

3) การดำเนินการ ได้แก่ (1) การบริหารงานนิเทศ แบบกัลยาณมิตรนิเทศ (2) การบริหารความรับผิดชอบ (3) การพัฒนาเครือข่ายในการนิเทศ

4) วิธีดำเนินการ มี 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของผู้รับการนิเทศ ได้แก่ (1) การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ (2) คณะกรรมการร่วมวิเคราะห์นโยบาย (3) กำหนดวัตถุประสงค์ การศึกษาปัญหา และความต้องการ (4) คณะกรรมการนิเทศร่วมกำหนดขอบเขต หลักเกณฑ์การศึกษา ปัญหา และความต้องการ (5) สร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลปัญหา และความต้องการ (6) ดำเนินการศึกษา ปัญหา และความต้องการ (7) วิเคราะห์ข้อมูล จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการ (8) สรุป ผลและรายงานผลการศึกษาปัญหา

และความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ ได้แก่ (1) ประชุมชี้แจง ผลการศึกษาปัญหา และความต้องการ (2) ร่วมระดมความคิดกำหนดทางเลือก หรือวิธีการนิเทศ (3) ตัดสินใจ เลือกวิธีการนิเทศ และจัดทำโครงการนิเทศ (4) จัดทำคู่มือการนิเทศ ปฏิทินนิเทศ (5) การเตรียมความพร้อม ในการนิเทศ (6) รายงานผลการวางแผนการนิเทศ

5) การปฏิบัติการนิเทศ ได้แก่ (1) ประชุมชี้แจงแผน การนิเทศ คู่มือการนิเทศ วิธีการนิเทศ (2) ประสานงาน นัดหมายในการนิเทศ (3) ตรวจสอบการเตรียม สิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับ การนิเทศ (4) ปฏิบัติการนิเทศ เพื่อพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู (5) ดำเนินการนิเทศอย่าง ต่อเนื่อง (6) ติดตามผลการนิเทศ

6) การสร้างสัมพันธภาพ และขวัญกำลังใจ ได้แก่ (1) ใช้หลักกัลยาณมิตรในการนิเทศ (2) เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครูผู้รับการนิเทศ (3) มีความเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่าง ระหว่างบุคคล (4) ใช้หลักคุณธรรมในการนิเทศ (5) กระตุ้นเสริมความมั่นใจให้ กับผู้รับการนิเทศ อย่างต่อเนื่อง (6) ผู้บริหารให้การสนับสนุนงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก

7) การประเมินผลการนิเทศ ได้แก่ (1) ศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน (2) กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน (3) กำหนดขอบเขตหลักเกณฑ์ วิธีการประเมิน (4) สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการนิเทศ (5) ประชุมชี้แจงการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล การนิเทศ (6) วัดและประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ (7) วิเคราะห์ผลสรุปผลการประเมินผล การนิเทศและข้อเสนอ (8) รายงานผลการประเมินการนิเทศ เผยแพร่ผลการนิเทศ การประเมินผล การนิเทศ ได้แก่ (1) การประเมินปัจจัยนำเข้า (2) การประเมินกระบวนการนิเทศ (3) การประเมินผล การนิเทศ

8) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ (1) เงื่อนไขด้านผู้บริหาร (2) ด้านระบบการนิเทศ (3) ด้านการให้ขวัญกำลังใจ (4) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู 2 ผลการประเมินรูปแบบ และการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ การนิเทศครูเพื่อพัฒนาสูตรมืออาชีพ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ พบว่าผลการประเมินโดยรวมและผลการประเมินรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

นัยนา ฉายวงศ์ (2561) การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) ขั้นตอนการนิเทศ และ 5) การวัดผลประเมินผล (2) ผลการใช้ รูปแบบการนิเทศ พบว่า (2.1) ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนหลังนิเทศสูงกว่า ก่อนนิเทศและสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 (2.2) ความสามารถ ด้านการจัดทำเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2.3) ความสามารถด้านการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2.4) ความสามารถด้านการจัดทำรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับดีมาก และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2.5) ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

วาสนา บุญมาก (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า เป็นการนิเทศที่นำการนิเทศแบบคลินิก (Clinic Supervision) การนิเทศแบบชี้แนะทางปัญญา (Cognitive Coaching) และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) มาบูรณาการร่วมกัน มีหลักการที่ผู้นิเทศจะให้คำชี้แนะแก่ผู้รับการนิเทศที่สามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง และให้คำปรึกษา คำแนะนำแก่ผู้รับการนิเทศที่มีประสบการณ์น้อย หรือเริ่มงานให้ได้รับการพัฒนา และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการนิเทศ และการวัดและประเมินผล โดยมีกิจกรรมการนิเทศ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การวางแผนกำหนดทิศทาง ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการนิเทศ ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อพัฒนา ซึ่งผลการประเมินรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งสองรายการ ส่วนผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ พบว่า ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นของการจัดการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของ ครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อน การส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากที่สุด รวมถึงทักษะการจัดการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุดและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด

ธัญญา วุฒินิชย์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด อําเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการปฏิบัติ ด้านระบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ด้าน การดำเนินการนิเทศ และด้านการประเมินผลการการนิเทศ อยู่ในระดับมาก ในส่วนของปัญหาทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ความต้องการด้านกระบวนการนิเทศ และด้านการนิเทศรูปแบบ “SPIDER Model” อยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 อยู่ใน ระดับมากที่สุด 2) รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด อําเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มี 6 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการ SPIDER Model (4) วิธีดำเนินการ (5) ผลลัพธ์ (6) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ และคู่มือการใช้ ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้คู่มือ ตอนที่ 1 บทนำ ตอนที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ตอนที่ 3 รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผล ตอนที่ 4 กระบวนการใช้ ตอนที่ 5 การประเมินผล และภาคผนวก ส่วนผลการตรวจ สอบรูปแบบ และคู่มือการใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผล พบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความ พึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด การสะท้อนผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า มีส่วนช่วยให้ครูผู้สอนมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบด้านหลักการ และวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม การติดตามดูแล ให้คำแนะนำของครูนิเทศมีประสิทธิภาพ คู่มือการใช้รูปแบบ เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงาน รวมถึงกระบวนการ SPIDER Model ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

สุดสาย ศรีศักดิ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศ มีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท ประกอบด้วย หลักการที่สำคัญ คือ มุ่งเน้น ความแตกต่างของครูเป็นหลัก เน้นฝึกปฏิบัติโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม และจุดมุ่งหมายเพื่อนิเทศส่งเสริมพัฒนา ติดตามและประเมินผลสมรรถนะครูที่รับการนิเทศ 2) ด้านเนื้อหา ได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัย 3) ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้นิเทศ ครู ผู้สนับสนุนการนิเทศ 4) ด้านเครื่องมือ ได้แก่ แบบนิเทศ 5 ชุด 5) ด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ งบประมาณ วัสดุ และครุภัณฑ์ 6) ด้านกระบวนการ มี 5 ขั้นตอน เรียกว่า APIER ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ (Analyzing: A) ขั้นวางแผน (Planning: P) ขั้นดำเนินการนิเทศ

(Implementing) ขั้นประเมินการนิเทศ (Evaluating E) และขั้นรายงานการนิเทศ (Reporting R) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบ ด้านความถูกต้องครอบคลุมด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์โดยรวมมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีสมรรถนะด้านการวิจัยหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ในระดับมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

ธารทิพย์ นรังสิยา (2558) ศึกษาแนวทางการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครู : บทเรียนจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรพฤติกรรมในการชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยงมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถอธิบาย ความแปรปรวนของตัวแปรความสำเร็จของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงได้ร้อยละ 35-40

2) ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงจากกรณีศึกษาพบว่า 1) กลยุทธ์สำคัญในการดำเนินงาน คือ ความเป็นกัลยาณมิตร ทำงานด้วยการไม่สั่ง ไม่สอน ไม่บอกคำตอบ ควรจะต้องชวนคิด เชียร์ทั่ว และสร้างเสริมกำลังใจให้แกกัน (หลัก) 3 ไม่, 3 ทำ ประกอบด้วย พฤติกรรมในการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านเสริมพลังอำนาจด้านการสานเสวนา ด้านการสะท้อนคิด และ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดจากการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ได้แก่ การเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันบนฐานวิชาชีพครู การผลักดันให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งเชิงวิชาการด้วยวิธีการทำงานภายในโรงเรียน 3) ปัจจัยความสำเร็จ หว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร โรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด 4) บทเรียนที่เรียนรู้ คือ แนวคิดสำคัญที่ชัดเจนในการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงของโรงเรียนกรณีศึกษา ได้แก่ แนวคิดการศึกษาบทเรียน แนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การทำงานแบบเพื่อนคู่คิด และ ดำเนินการด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ทางวิชาชีพครู

3) แนวทางการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยขั้นตอนและกิจกรรมในการปฏิบัติงาน 3 ขั้นตอนหลัก 1) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (ขั้นก่อนการชี้แนะ) โดยมีการคัดเลือกครูเข้าร่วมการพัฒนาและการวางแผนงาน 2) ขั้นตอนการดำเนินการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (ขั้นการชี้แนะ) เป็นการดำเนินงานแบบวงจร ประกอบด้วย วงจร 1 การสร้างภาพมองให้ตรงกัน วงจร 2 การปฏิบัติงานภายในโรงเรียน และวงจร 3 การสะท้อนผลการปฏิบัติการ 3) ขั้นตอนการสะท้อนผล

จากการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (ชั้นหลังการชี้แนะ) โดยร่วมสะท้อนความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายใต้หลักการดำเนินงานที่ดี ประกอบด้วย (1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติพฤติกรรมในการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงบนพื้นฐานของความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาชีพ (2) การจัดดำเนินการในการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงครูต้องดำเนินการวางแผนทั้งในด้านโครงสร้างแผนกำหนด ตกลงและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน (3) การจัดกิจกรรมในการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงต้องเน้นการเรียนรู้ด้วยการให้ครูได้ปฏิบัติจริง (4) การสร้างเครือข่ายครูจะต้องให้สมาชิกทุกคนเกิดความเท่าเทียมกันโดยยึดหลักของกัลยาณมิตรและหลักการเป็นหุ้นส่วน และ (5) ต้องสร้างเสริมปัจจัยเกื้อหนุนในการพัฒนาครู ด้วยการชี้แบบแผนการเป็นที่เลี้ยง

ธนา ธุศรีวรรณ (2562) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 1.1) ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย การชี้แนะการสอน การชี้แนะการแก้ปัญหา การชี้แนะแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การสะท้อนผลและชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ 1.2) สภาพการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการชี้แนะการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และด้านการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ครูระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการชี้แนะ พบว่า รูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการ จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของ รูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการชี้แนะ 4) ปัจจัยสนับสนุนและผลการตรวจสอบ โครงร่างรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.34$, $S.D. = 0.13$) และเครื่องมือประกอบการพัฒนารูปแบบมีค่าความสอดคล้อง OC ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.5-1.00 อยู่ในเกณฑ์สามารถนำไปใช้ได้ ระยะที่ 3 ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการชี้แนะ พบว่า 1) หลังการใช้รูปแบบการชี้แนะ ครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริม ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทุกคน 2) นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการ ใช้รูปแบบการชี้แนะสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังการใช้รูปแบบการชี้แนะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้

วชิรา เครือคำอ้าย และ ขวลิต ขอดศิริ (2562) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ได้รูปแบบ

การนิเทศ ชื่อว่า “ดับเบิลพีแอลซีเอ พลัส (PPLCA Plus) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หลักการเงื่อนไขสำคัญ และองค์ประกอบของรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ คือ

1. ขั้นเตรียมความรู้ก่อนการนิเทศ (Preparing: P)
2. ขั้นวางแผนและออกแบบการนิเทศ (Planning P)
3. ขั้นเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในการปฏิบัติการนิเทศ (Learning and Sharing: 1)
4. ขั้นการนิเทศด้วยกระบวนการ ชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring: C)
5. ขั้นสะท้อนคิดหลังการนิเทศ (After Action Review, A) และ เกิดข้อค้นพบ (Body of Knowledge)

ระหว่างการวิจัย คือ การน้อมนำหลักการทรงงานและศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (King Bhumibol's Science) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติในทุก ๆ องค์ประกอบ เพิ่มเติมรูปแบบการนิเทศ คือ พลัส (Plus) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ พบว่า ผู้รับการนิเทศสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พร้อมนำมาใช้ในการสอนในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 83.33 ส่วนผลการตรวจสอบพฤติกรรมการชี้แนะ และระบบพี่เลี้ยงจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ พบว่า อยู่ในระดับมาก เช่นกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73, 2.80 (จากค่าเฉลี่ย 3 ระดับ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55, 0.48 สำหรับประเด็นที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด คือ การร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพครูโดยการนิเทศแบบสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนมหาสวัสดิ์ (ราษฎร์บารุง) ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศแบบสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงด้านกระบวนการสอนแนะ และการเป็นพี่เลี้ยงมีการปฏิบัติ มากที่สุด โดยมีผลการปฏิบัติตามขั้นตอน คือ การเตรียมการมีการปฏิบัติในระดับมาก การประชุมเพื่อ รับทราบข้อมูล มีการปฏิบัติมากที่สุด การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา มีการปฏิบัติมากที่สุด การปฏิบัติการให้คำชี้แนะ และสร้างขวัญกำลังใจมากที่สุด การติดตามผลมีการปฏิบัติมากที่สุด ผู้นิเทศมีทักษะในการนิเทศมากที่สุด ผู้นิเทศ มีเทคนิคการให้คำชี้แนะในระดับมากที่สุด ผู้นิเทศมีบทบาทในการให้การนิเทศมากที่สุด จากการสังเกตติดตาม ผลจากการนิเทศ ด้านปัจจัย ผู้รับการนิเทศมีการพัฒนาตนเองทั้งความรู้ ทักษะการสอน และบุคลิกภาพ มีแผนการจัดการเรียนรู้ มีสื่อการสอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน มีการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการพัฒนาทักษะ และความรู้การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ ด้านการประเมินผลผู้เรียนมีการประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้านผลที่เกิดขึ้นผู้รับการนิเทศทุกคนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พัฒนา นวัตกรรม และมีรายงานการวิจัยในชั้นเรียน นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ และทักษะการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นในระดับมาก ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ของตนเอง นำความรู้ และปัญหามาร่วมกันวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาได้
ดำเนินการพัฒนา ผู้เรียนจนบรรลุเป้าหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community)

จรุงจิต จำปานิล (2562) ได้ศึกษาการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
จากสื่อออนไลน์โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่าน แบบ SO4R ผลการวิจัยพบว่า
1) ครูผู้สอนมีพัฒนาการความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและกระบวนการจัดการเรียนรู้
ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R หลังการสร้างชุมชนการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูงและสูงมาก
2) ครูผู้สอนมีความสามารถการปฏิบัติการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่าน
แบบ SO4R ในระดับดีมาก 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสามารถด้านการอ่าน
อย่างมีวิจารณญาณจากสื่อออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ผ่าน ตามเกณฑ์ที่กำหนด
ร้อยละ 75 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนหนองวัลย์เปรียงวิทยามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
19.06 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสระยายโสมวิทยา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.90
และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนหนองวัลย์เปรียงวิทยา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.20
ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 4) ครูผู้สอนมีความคิดเห็น
ต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SO4R
ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือด้านการสร้าง
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และลำดับรองลงมาคือด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วย
วิธีการสอนอ่านแบบ SOAR

สุภัทรา สภาพัตต์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า 1) การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 6 ด้าน 73 ประเด็น 6 ได้แก่
1) การนำองค์กร ประกอบด้วย 18 ประเด็น 2) การวางแผนและการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย
13 ประเด็น 3) การกระจายภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 5 ประเด็น 4) การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย
12 ประเด็น 5) การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากร ประกอบด้วย 10 ประเด็น และ 6) การกำกับดูแล
ติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 15 ประเด็น 2) ทักษะของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในจังหวัดนครปฐมต่อการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ด้าน 73 ประเด็น และมีทักษะเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ผู้บริหาร
สถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในระยะเริ่มต้น ของการนำองค์กรเพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ในโรงเรียน และต้องมีความเข้าใจในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างถูกต้อง 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจ “การระเบิดจากข้างใน” ให้เกิดขึ้นกับครู 3) ส่งเสริมให้ครูทุกคนเกิดภาวะผู้นำตนเอง มีอิสระและมั่นใจในการเลือกแนวทางการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน 4) ควรสร้างทีมงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนและครูที่มีความเชี่ยวชาญสามารถอยู่ในกลุ่มที่อิสระได้ 5) ไม่ควรกำหนดตารางชั่วโมงที่ชัดเจนให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ากลุ่มกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา 6) การกำกับดูแล ติดตามและประเมินผล มีความสำคัญเพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ไม่ล้มเลิกกลางทาง และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในที่สุด

มยุรี เจริญศิริ (2563) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่เสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีชื่อว่า “AECAD Model” ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ และกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 Analysis ศึกษาวิเคราะห์ ขั้นที่ 2 Empower สร้างความตระหนัก ขั้นที่ 3 Collaboration สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้ 1) Set Goal กำหนดประเด็น 2) Plan วางแผน 3) implement ดำเนินการ 4) Reflect สะท้อนผล ขั้นที่ 4 Applying นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ขั้นที่ 5 Dissemination การเผยแพร่เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

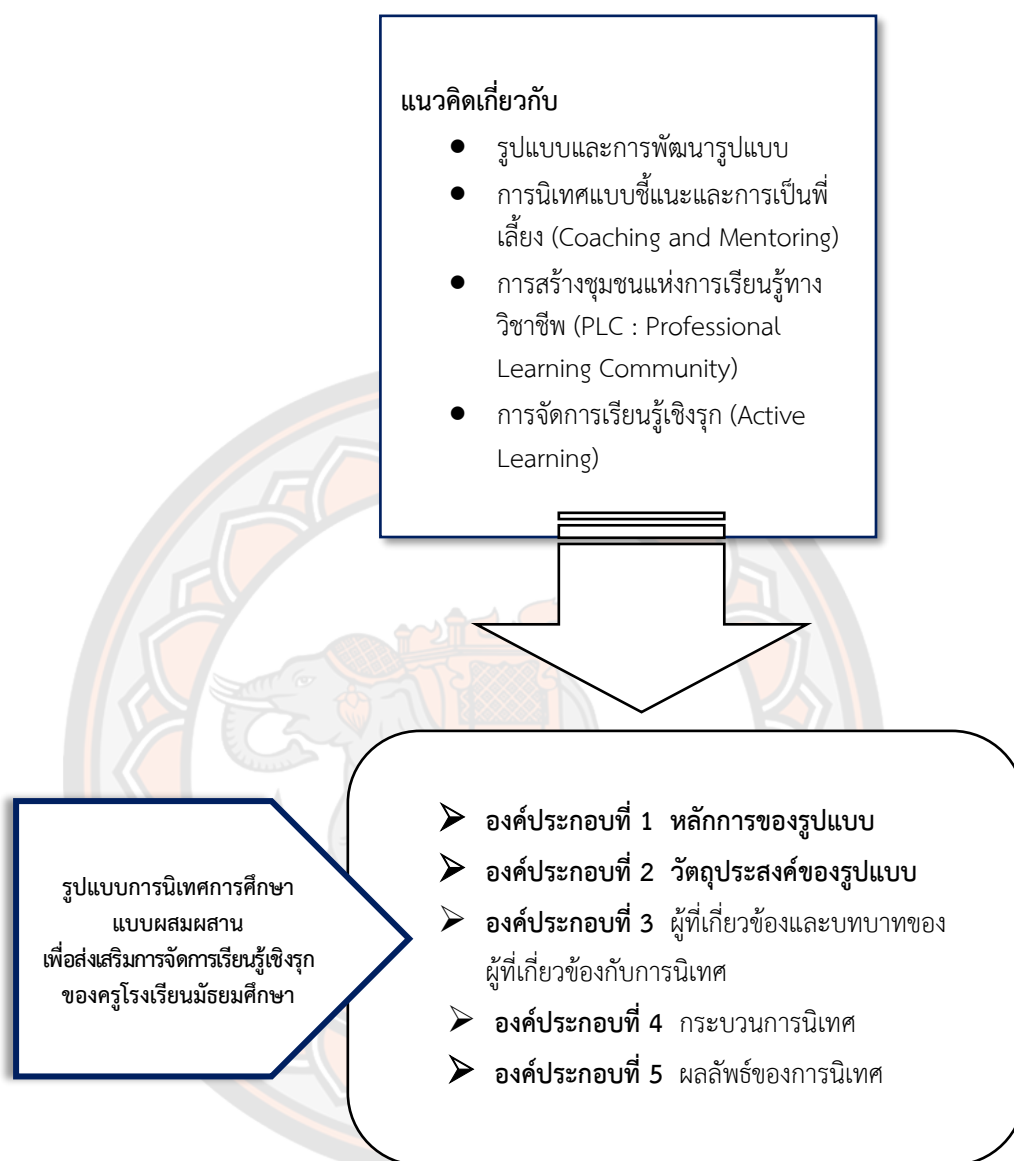
สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า POARE Model ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ อาจารย์เตรียมความพร้อม (P) นักศึกษาทราบทิศทางในการเรียน (O) นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (A) อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (R) และประเมินผล การเรียนรู้รอบด้าน (E) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/76) 2) เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้ พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่อาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่อาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปกติ และนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับดี

ไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2561) ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ในการยกระดับความรู้สู่ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกทั้ง 4 รูปแบบต่างสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับประชาธิปไตยแบบสากล โดยรูปแบบกรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการยกระดับความรู้ความเข้าใจ สะท้อนให้เห็นจากการที่ผู้เรียนเข้าใจถึงเส้นแบ่งระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบได้ดีซึ่งจำแนกความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตย ทั้งสองแบบด้วยแนวคิดเรื่องการรัฐประหารกับการเลือกตั้ง โดยมองว่าการทำรัฐประหารเป็นสิ่งเลวร้าย สำหรับประชาธิปไตยแบบสากลที่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง ในฐานะเงื่อนไขอันจำเป็น และเห็นว่าเพียงแค่มีการเลือกตั้งอย่างเดียวยังไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับประชาธิปไตยแบบสากล ขณะที่ในมุมมองประชาธิปไตยแบบไทย การรัฐประหารกลับกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้และกลายเป็นเงื่อนไขที่เป็นของประชาธิปไตยแบบไทย

สุรัชดา ภูริพา (2564) การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านพุทธรักษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานการนิเทศแบบบูรณาการ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกิดจากการบูรณาการการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบชี้แนะทางปัญญา และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมปรึกษารื้อ วางแผน วิเคราะห์ สังเกตการสอนลงมือปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย 2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการส่งเสริมสูงกว่า ก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

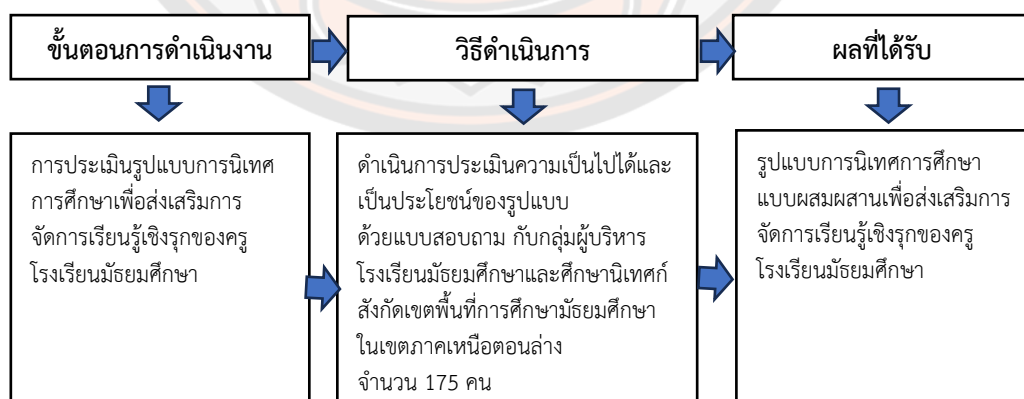
ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ภาพ 3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากภาพ แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี จำนวน 375 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตาราง 5 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง

จังหวัด	จำนวนประชากร			รวม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ใหญ่	กลาง	เล็ก		ใหญ่	กลาง	เล็ก	
1. ตาก	470	375	178	1,023	14	11	5	30
2. สุโขทัย	578	448	374	1,400	17	14	10	41
3. พิษณุโลก	693	637	399	1,729	21	19	11	51
4. อุตรดิตถ์	474	278	193	945	14	8	5	27
5. เพชรบูรณ์	819	429	590	1,838	24	13	18	54
6. กำแพงเพชร	537	888	272	1,697	16	26	8	50
7. พิจิตร	477	251	410	1,138	14	7	13	33
8. นครสวรรค์	1,296	482	343	2,121	38	14	10	63
9. อุทัยธานี	382	188	322	892	11	5	9	26
รวม	5,726	3,976	3,081	12,783	168	117	91	375

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 45 ข้อ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่บ่งชี้ถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ครูโรงเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ครูโรงเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ครูโรงเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ครูโรงเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ครูโรงเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยสอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิด นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีข้อคำถามที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งสิ้น 45 ข้อ

2.2.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.61-1.00 ได้ข้อคำถาม จำนวน 37 ข้อ

2.2.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

2.2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน ในเขตจังหวัดลำปาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยการประสานขอความร่วมมือศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ติดตามและรวบรวมแบบสอบถามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งถึงผู้วิจัยทางไปรษณีย์

3.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบรับมา มีความสมบูรณ์ จำนวน 375 ฉบับ ไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้น

3.51–4.50 หมายถึง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้น

อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้น

อยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้น

อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้น

อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 2 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติของโรงเรียน ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภายในสถานศึกษาที่เด่นชัดเป็นเชิงประจักษ์
2. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เห็นความสำคัญของการนิเทศ โดยจัดให้มีตารางการนิเทศภายในชัดเจน สม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

โดยมีรายละเอียดของโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ดังนี้

1. โรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. โรงเรียนอุทัยวิทยาคม จังหวัดอุทัยธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบบันทึกข้อมูล และ แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นถึงแนวทางในการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ต่อไป

2.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารมากำหนดเป็นประเด็นคำถามตามองค์ประกอบของตัวแปรที่ต้องการ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

2.2.4 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence IOC) โดยที่เกณฑ์ในการพิจารณา ค่าความสอดคล้อง มีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามเนื้อหา/จุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามเนื้อหา/จุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามเนื้อหา/จุดประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการออก หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากโรงเรียนต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 2 โรงเรียน

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ไปยังโรงเรียนที่กำหนดไว้ทั้ง 2 โรงเรียน โดยโทรศัพท์ไปชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้น และนัดหมาย วัน เวลา

และสถานที่ ที่ผู้วิจัยจะเข้าไปสัมภาษณ์ และส่งเอกสารประกอบ ได้แก่ โครงร่างวิทยานิพนธ์และแบบสัมภาษณ์ไปล่วงหน้า ผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

3.3 ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์ที่โรงเรียนแต่ละที่ หรือในรูปแบบออนไลน์ ตามวัน เวลาที่ได้นัดหมายไว้

ตาราง 6 แสดงการดำเนินการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่ดี ที่ได้นัดหมาย

ที่	โรงเรียน	เวลา	วันที่สัมภาษณ์
1	โรงเรียนนครสวรรค์	10.00-12.00 น.	2 พฤษภาคม 2566
2	โรงเรียนอุทัยวิทยาคม	13.00-15.00 น.	2 พฤษภาคม 2566

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์คณะผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทั้ง 2 โรงเรียน พร้อมด้วยการจัดบันทึก และขออนุญาต บันทึกการสนทนา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการทำวิจัย โดยชี้แจงต่อผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นขององค์ประกอบที่กำหนดไว้

4.2 ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทั้ง 2 โรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของการนิเทศและกระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาหรือการนิเทศการศึกษาหรือการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจระดับปริญญาโทหรือเอกทางการบริหารการศึกษาหรือการนิเทศการศึกษา

2. เป็นผู้ที่มีความประสบการณ์ในการบริหารทางการศึกษา หรือการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. เป็นผู้ที่มีผลงานเด่นชัดเป็นเชิงประจักษ์ ในการบริหารการศึกษา หรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนเชิงรุกของครู

ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน มีรายชื่อดังนี้

1. ดร.กัมพล ขันทะวงษ์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. นายปิยะณัฐ กันทา ศึกษานิเทศก์ กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
3. นายภาณุพงศ์ มั่นพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนลานสัทธิวิทยา จังหวัดอุทัยธานี
4. นายบัญชา วงศ์เชื้อ ผู้อำนวยการโรงเรียนโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
5. ดร.ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นถึงแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ต่อไป

2.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารมากำหนดเป็นประเด็นคำถาม ตามองค์ประกอบของตัวแปรที่ต้องการเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

2.2.4 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence IOC) โดยที่เกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง มีดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตามเนื้อหาจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตามเนื้อหา/จุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความวัดไม่ตรงตามเนื้อหา/จุดประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน โดยโทรศัพท์ไปชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้น และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ที่ผู้วิจัยจะเข้าไปสัมภาษณ์ และส่งเอกสารประกอบ ได้แก่ โครงร่างวิทยานิพนธ์และแบบสัมภาษณ์ไปล่วงหน้าผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในรูปแบบออนไลน์ ตามวัน เวลาที่ได้นัดหมายไว้

ตาราง 7 แสดงการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามที่ได้นัดหมาย

ที่	รายชื่อ	เวลา	วันที่สัมภาษณ์
1	ดร.กัมพล ชันทะวงษ์	10.00-12.00 น.	8 กุมภาพันธ์ 2566
2	นายปิยะณัฐ กันทา	13.00-15.00 น.	26 กุมภาพันธ์ 2566
3	นายภาณุพงศ์ มั่นพรม	14.00-16.00 น.	27 มกราคม 2566
4	นายบัญชา วงศ์ชื่อ	13.30-14.30 น.	3 มีนาคม 2566
5	ดร.ไชยวัฒน์ ชูมนาเสียว	09.00-11.00 น.	2 มีนาคม 2566

3.4 ผู้วิจัยจัดบันทึก และขออนุญาตบันทึกการสนทนาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการทำวิจัย โดยชี้แจงต่อผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นขององค์ประกอบที่กำหนดไว้

4.2 ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของการนิเทศและกระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในขั้นตอนการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ขั้นที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบฉบับร่างโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) และ 3) ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มายกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. นำร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้ภาษาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยใช้กระบวนการตรวจสอบด้วยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 คน กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2. เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษาของภาครัฐ หรือเอกชน การนิเทศการศึกษา เช่น งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากร มีผลงานในการบริหารงานทางการศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา มีหน้าที่กำกับดูแลงานการศึกษาของภาครัฐหรือเอกชน

3. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในทางการบริหารสถานศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยสามารถแบ่งผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือครูที่มีประสบการณ์ในทางการบริหาร และการจัดทำผลงานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ผศ.ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2. นางมณฑิรา มาจันทร์ ครูโรงเรียนตากพิทยาคม จังหวัดตาก

3. นายจักรกฤษ เลื่อนกลิ่น ครูโรงเรียนบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นายรังสิวุฒิ พุ่มเกิด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

2. นายพันศักดิ์ ศรีทอง ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

3. นายอัคคณัฐ อัยรา ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มที่ 3 เป็นศึกษานิเทศก์ ที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ดร.เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
2. ดร.กิตติเชษฐ์ อักษร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
3. ดร.ปัทมา ภู่วาสดี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

- 2.1 ร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 2.2 โครงร่างวิทยานิพนธ์เรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 2.3 แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และบันทึกความคิดเห็นเพิ่มเติม (Open Form)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 กำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม
- 3.2 จัดทำแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 3.3 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา และให้ข้อเสนอแนะ
- 3.4 นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุงประเด็นในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

- 4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
- 4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์พร้อมกับแนบเอกสารประกอบต่าง ๆ ได้แก่ โครงร่างวิทยานิพนธ์ ร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

4.3 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มอีกครั้งทางโทรศัพท์

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันที่ 20 มิถุนายน 2566 ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Google Meet ในการนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม คือ นางมณฑิรา บุตโยธี และผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม คือ นางวิลาวัลย์ อ้อสิทธิสมบุรณ์ ทั้งนี้ก่อนการดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย จากนั้น ผู้ดำเนินรายการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มได้อภิปรายซักถาม และให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในการวิจัย และระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอผลการวิจัย และประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาจัดกระทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 250 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 68 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 152 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 59 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด,

2554) ได้มาโดยการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ในแต่ละเขต และจังหวัดของภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด

ที่	จังหวัด	จำนวนผู้บริหาร	จำนวนศึกษานิเทศก์
1	ตาก	19	7
2	กำแพงเพชร	29	10
3	พิษณุโลก อุตรดิตถ์	56	14
4	นครสวรรค์	37	9
5	เพชรบูรณ์	32	7
6	พิจิตร	28	5
7	อุทัยธานี	21	9
8	สุโขทัย	28	7
รวม	ประชากร	250	68
	กลุ่มตัวอย่าง	152	59

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผ่านการปรับปรุงจากการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดทำเป็น

ข้อความแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 นำแบบประเมินไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวรออกหนังสือเพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกับแนบแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในรูปแบบออนไลน์ที่จัดทำขึ้นโดยใช้โปรแกรม Google form ไปยังเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และโรงเรียนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 175 คน กำหนดเวลา 1 เดือน

4.3 ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามจำนวน 160 คน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83.00

4.4 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

5.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ผู้วิจัยแปลความหมายของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้าน โดยมีเกณฑ์กำหนด คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.5 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต้องมีค่าไม่เกิน 1.0 มีรายละเอียดของเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละด้านเพื่อเป็นข้อมูลให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอตามขั้นตอนที่ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

มีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์สภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ (n=375)

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	162	43.31
1.2 หญิง	213	56.69
รวม	375	100.00

จากตาราง 9 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 56.69 และเพศชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 43.31

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน (n=375)

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ
2. ประสบการณ์ในการสอน		
2.1 น้อยกว่า 5 ปี	113	30.23
2.2 6-10 ปี	105	27.91
2.3 มากกว่า 10 ปี	157	41.86
รวม	375	100.00

จากตาราง 10 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 41.86 รองลงมา มีประสบการณ์ในการสอน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 30.23 และมีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 27.91 ตามลำดับ

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา (n=375)

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ
3. วุฒิมัธยมศึกษา		
3.1 ปริญญาตรี	165	43.90
3.2 ปริญญาโท	201	53.49
3.3 ปริญญาเอก	10	2.62
รวม	375	100.00

จากตาราง 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 53.49 ปริญญาตรี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 และปริญญาเอก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.62 ตามลำดับ

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (n=375)

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้		
4.1 การงานอาชีพ	60	15.99
4.2 คณิตศาสตร์	81	21.51
4.3 ภาษาต่างประเทศ	22	5.81
4.4 ภาษาไทย	71	18.90
4.5 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	36	9.59
4.6 ศิลปะ	27	7.27
4.7 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	24	6.40
4.8 สุขศึกษา และพลศึกษา	55	14.53
รวม	375	100.00

จากตาราง 12 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.51 ภาษาไทย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 การงานอาชีพ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.99 สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.53 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.59 ศิลปะ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40 และภาษาต่างประเทศ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.81 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
รวมทุกด้าน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้	4.46	0.41	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง	4.39	0.49	มาก
3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.38	0.50	มาก
4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.40	0.48	มาก
5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้	4.52	0.37	มากที่สุด
รวม	4.43	0.41	มาก

จากตาราง 13 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ทุกด้านในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.43) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.52) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.38)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการออกแบบการเรียนรู้

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ครูศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปวางแผนการจัดการเรียนการสอน	4.69	0.56	มากที่สุด
2	ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.81	0.40	มากที่สุด
3	ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียน เป็นรายบุคคล	4.31	0.58	มาก
4	ครูออกแบบการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยเน้นความรู้และทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน	4.24	0.67	มาก
5	ครูจัดทำกำหนดการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ใน	4.69	0.59	มากที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{x}	S.D.	ระดับ
	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551			
6	ครูกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.57	0.62	มากที่สุด
7	ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความแตกต่างของผู้เรียน	4.49	0.51	มาก
8	ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา และกิจกรรมการเรียนรู้	4.34	0.47	มาก
9	ครูนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้	4.26	0.76	มาก
10	ครูตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ	4.22	0.65	มาก
	รวม	4.46	0.41	มาก

จากตาราง 14 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{x} =4.46) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} =4.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก (\bar{x} =4.22)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	ครูใช้รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.23	0.66	มาก
2	ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	4.41	0.49	มาก
3	ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ	4.33	0.58	มาก
4	ครูกำหนดขั้นตอน ควบคุม กิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ และกิจกรรม	4.15	0.71	มาก
5	ครูมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ ทำหาย และหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา	4.28	0.68	มาก

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
6	ครูให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.62	0.49	มากที่สุด
7	ครูจัดการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรมและผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอน	4.49	0.62	มาก
8	ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.62	0.48	มากที่สุด
รวม		4.39	0.49	มาก

จากตาราง 15 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.39) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูกำหนดขั้นตอน ควบคุม กิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ และกิจกรรม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.15)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ครูสามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ	4.31	0.68	มาก
2	ครูสามารถออกแบบ ผลิต สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.33	0.68	มาก
3	ครูสามารถปรับปรุงพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	4.43	0.61	มาก
4	ครูสามารถบูรณาการการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.34	0.59	มาก
5	ครูสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน	4.58	0.49	มากที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
	รวม	4.38	0.50	มาก

จากตาราง 16 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.38) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.58) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูสามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.31)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ครูมีการประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.30	0.66	มาก
2	ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	4.56	0.50	มากที่สุด
3	ครูสามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.49	0.72	มาก
4	ครูสามารถสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.42	0.62	มาก
5	ครูสามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	4.50	0.60	มาก
6	ครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.50	0.51	มาก
7	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน	4.18	0.73	มาก
8	ครูประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนผล การประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง	4.20	0.55	มาก
9	ครูนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ จัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.34	0.48	มาก

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
	รวม	4.40	0.48	มาก

จากตาราง 17 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.40) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูมีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.56) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.18)

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้อ

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	n=375		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ครูจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ หลากรูปแบบทั้งแบบกลุ่ม หรือแบบรายบุคคล โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.46	0.50	มาก
2	ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้อ ภายในห้องเรียน	4.52	0.51	มากที่สุด
3	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในและ นอกชั้นเรียน	4.41	0.50	มาก
4	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม วิเคราะห์วิจารณ์ และอภิปราย ได้อย่างกว้างขวาง	4.57	0.50	มากที่สุด
5	ครูให้การเสริมแรงและสนับสนุนการเรียน ชมเชย คอยให้คำปรึกษา เข้าใจผู้เรียน	4.63	0.49	มากที่สุด
	รวม	4.52	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัด บรรยากาศการเรียนรู้อในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.52) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูให้การเสริมแรงและสนับสนุนการเรียน ชมเชย คอยให้คำปรึกษา เข้าใจผู้เรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด (\bar{X} =4.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ จัด การเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.41)

ส่วนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผลจากการศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยกรม สัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2 คน จาก 2 โรงเรียน โดยศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ 4) การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ 5) การดำเนินการนิเทศ 6) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ 7) การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป

ตาราง 19 แสดงแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ประเด็น	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	สรุป
ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ			
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ	ผู้บริหารโรงเรียน รองหรือหัวหน้าฝ่าย วิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ครูคู่พัฒนาและ ศึกษานิเทศก์	ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบพื้นที่เครือข่าย	ผู้บริหารโรงเรียน ทีมงานวิชาการ ประกอบด้วย รองหรือหัวหน้าฝ่าย วิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ครูคู่พัฒนาและ ศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแล โรงเรียนอื่นๆ
บทบาท/หน้าที่	1. วางแผนการนิเทศ ร่วมกันโดยทบทวน นโยบายของ สพฐ. นโยบายของเขตพื้นที่ และร่วมกันทบทวนสภาพ บริบท ข้อมูล ผลการ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของโรงเรียน ที่ผ่านมา	1. วางแผนการนิเทศ โดยทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนที่ผ่านมา 2. ร่วมกันกำหนด เป้าหมายของการนิเทศ เพื่อส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุก	1. ร่วมกันวางแผน การนิเทศโดยทบทวน นโยบายของ สพฐ. นโยบายของเขตพื้นที่ และร่วมกันทบทวน สภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนที่ผ่านมา

ประเด็น	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	สรุป
	2. กำหนดเป้าหมายของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา	3. สังเกตการจัดการเรียนการสอนและให้คำแนะนำและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ	และร่วมกันกำหนดปฏิทินการนิเทศ
	3. สังเกตการจัดการเรียนการสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ	4. ติดตามและประเมินผลการนิเทศเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป	2. ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศโดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา
	4. ติดตามและประเมินผลการนิเทศครูผู้รับการนิเทศและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป	5. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อนิเทศในครั้งต่อไป	เพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน
	5. ประชุม PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา แผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน		3. ร่วมดำเนินการนิเทศโดยการเตรียมความพร้อมผู้รับการนิเทศ สังเกตการจัดการเรียนการสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) โดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครูเสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ
			4. ร่วมติดตามและประเมินผลการนิเทศครูผู้รับการนิเทศพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป
			5. การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประเด็น	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	สรุป
			เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่ สังกเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศเพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน
กระบวนการนิเทศ			
1. การวางแผนการนิเทศ	- แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ - กำหนดปฏิทินการนิเทศชั้นเรียน - คณะกรรมการนิเทศวางแผนการนิเทศ กำหนด	- แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และศึกษานิเทศก์ - ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับสถานศึกษา - จัดทำเครื่องมือการนิเทศ	- แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และศึกษานิเทศก์ - วางแผนการนิเทศ กำหนดแนวทางการนิเทศร่วมกัน - จัดทำเครื่องมือการนิเทศ

ประเด็น	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	สรุป
	แนวทางการนิเทศร่วมกัน	- กำหนดปฏิทินการนิเทศ	- กำหนดปฏิทินการนิเทศชั้นเรียน
2. การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ	ประชุมชี้แจงสร้าง ความเข้าใจคณะกรรมการ นิเทศ และครูผู้รับ การนิเทศในการ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	ประชุมบุคลากรและ คณะกรรมการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจ ชี้แจงแนวทางการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	ประชุมชี้แจงสร้าง ความเข้าใจ คณะกรรมการนิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ในการดำเนินการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. การกำหนดเป้าหมายของ การนิเทศ	ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนด เป้าหมายให้สอดคล้องกับ ค่าเป้าหมายของการ ประกันคุณภาพ ตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา	ประชุมบุคลากร และผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนด เป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของการนิเทศ	คณะกรรมการนิเทศ ประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดเป้าหมายให้ สอดคล้องกับ ค่าเป้าหมายของการ ประกันคุณภาพ ตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของ สถานศึกษา
4. การดำเนินการ นิเทศ	- คณะกรรมการนิเทศ สังเกตการปฏิบัติการสอน ตามที่ได้กำหนดไว้ใน ปฏิทินการนิเทศ - หลังจากเสร็จสิ้นการ สอนคณะกรรมการนิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ร่วมกันสะท้อนผลการ จัดการเรียนการสอน (AAR) - ครูผู้รับการนิเทศนำ คำแนะนำที่ได้รับจาก คณะกรรมการนิเทศไป ปรับปรุงพัฒนาการจัดการ เรียนการสอน	- คณะกรรมการนิเทศ สังเกตการสอนในชั้นเรียน ตามปฏิทินการนิเทศ - คณะกรรมการนิเทศ สะท้อนผลและให้ คำแนะนำเพื่อการ ปรับปรุงพัฒนาการจัด การเรียนการสอน ในครั้งต่อไป	- คณะกรรมการนิเทศ สังเกตการสอนใน ชั้นเรียนตามปฏิทิน การนิเทศที่กำหนดไว้ - หลังเสร็จสิ้นการ จัดการเรียนการสอน คณะกรรมการนิเทศ สะท้อนผล (AAR) และ ให้คำแนะนำเพื่อการ ปรับปรุงพัฒนาการ จัดการเรียนการสอน ในครั้งต่อไป - ครูผู้รับการนิเทศนำ คำแนะนำที่ได้รับจาก คณะกรรมการนิเทศไป ปรับปรุงพัฒนาการ จัดการเรียนการสอน

ประเด็น	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	สรุป
5. การติดตามและประเมินผลการนิเทศ	<p>- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รายงานผลการนิเทศชั้นเรียนให้ผู้บริหาร โรงเรียนทราบทุกสัปดาห์ เพื่อรับฟังความก้าวหน้า จุดที่ควรแก้ไขปรับปรุง</p> <p>- มอบหมายให้ คณะกรรมการนิเทศกำกับ ติดตามผลการจัดการเรียน การสอนของครูผู้รับ การนิเทศหลังจากได้รับ คำแนะนำจาก คณะกรรมการนิเทศ ไปแล้ว ว่ามีการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ หรือไม่ ผลเป็นอย่างไร</p>	<p>- ประชุมคณะกรรมการ นิเทศและครูผู้รับ การนิเทศ เพื่อทำ PLC หา จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา กำกับติดตามและ ประเมินผลการนำ ข้อเสนอแนะไปปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียน การสอน</p>	<p>- ประชุมคณะกรรมการ นิเทศและครูผู้รับ การนิเทศ เพื่อทำ PLC หาจุดเด่น จุดที่ควร พัฒนา กำกับติดตาม และประเมินผล การนำข้อเสนอแนะไป ปรับปรุงแก้ไข การจัดการเรียน การสอน หลังจากได้รับ คำแนะนำจาก คณะกรรมการนิเทศ</p>
6. การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ ครั้งต่อไป	<p>- สัปดาห์เรียนมีประชุม คณะกรรมการนิเทศ เพื่อสรุปผลการนิเทศ ในแต่ละสัปดาห์ วิเคราะห์ จุดเด่นจุดที่ควรพัฒนา มาวางแผนปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเพื่อเต็มเต็ม หากแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้รับ การนิเทศใดสามารถเป็น แบบอย่างได้ ก็ส่งเสริม ให้เป็น Best Practice</p> <p>- กำหนดปฏิทินการนิเทศ ครั้งต่อไป</p>	<p>- ประชุมคณะกรรมการ นิเทศ เพื่อสรุปผลการ นิเทศ นำผลที่ได้จากการ ติดตามและประเมินผลมา วิเคราะห์หาสิ่งที่ควรแก้ไข พัฒนา เต็มเต็ม</p> <p>- ส่งเสริมการจัดทำ Best Practice เพื่อพัฒนา กระบวนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก</p> <p>- กำหนดปฏิทินการนิเทศ ครั้งต่อไป</p>	<p>- ประชุมคณะกรรมการ นิเทศ เพื่อสรุปผลการ นิเทศ นำผลที่ได้จาก การติดตามและ ประเมินผลมาวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดที่ควร พัฒนา เต็มเต็มและ ส่งเสริมการจัดทำ Best Practice เพื่อพัฒนากระบวนการ จัดการเรียนการสอน เชิงรุก</p> <p>- กำหนดปฏิทินการ นิเทศครั้งต่อไป</p>

ส่วนที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลจากการศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำนวน 5 ท่าน โดยศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาใน 2 องค์กรประกอบ ได้แก่ 1) ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 2) กระบวนการนิเทศ ได้แก่ (1) การวางแผนการนิเทศ (2) การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ (3) การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ (4) การดำเนินการนิเทศ (5) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ และ (6) การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป

ตาราง 20 แสดงแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ						
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ	ผู้บริหารโรงเรียน รองหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ครูคู่พัฒนา และผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก เช่นศึกษานิเทศก์	ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ศึกษานิเทศก์	ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และศึกษานิเทศก์	ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ทีมงานวิชาการ	ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และศึกษานิเทศก์	ผู้บริหารโรงเรียน ทีมงานวิชาการ ประกอบด้วย รองหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ครูคู่พัฒนาและศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนนั้นๆ
บทบาท/หน้าที่	1. วางแผนการนิเทศร่วมกันโดยทบทวนนโยบายของสพฐ.	1.1. วางแผนการนิเทศโดยทบทวนสภาพบริบท ข้อมูลผลการดำเนินการ ดำเนินการ	1. วางแผนการนิเทศ โดยวิเคราะห์การดำเนินการ ที่ผ่าน ค้นหาจุดเด่นจุดด้อย	1. วางแผนการนิเทศ และร่วมกันจัดทำปฏิทินการนิเทศ 2. กำหนด	1. วางแผนการนิเทศและจัดทำปฏิทินการนิเทศ 2. ร่วมกันกำหนด	1. ร่วมกันวางแผนการนิเทศโดยทบทวนนโยบายของ สพฐ. นโยบายของเขตพื้นที่ และร่วมกันทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
นิเทศต่อไป	ครั้งต่อไป		และ		เรียนรู้ใน	เพื่อสะท้อนผลและ
5. ประชุม			ประเมินผล		สถานศึกษา	แลกเปลี่ยนเรียนรู้
PLC เพื่อ			การนิเทศครู			เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่
แลกเปลี่ยน			ผู้รับการนิเทศ			ควรพัฒนา ปัญหา
เรียนรู้			พูดคุย			อุปสรรค และ
เกี่ยวกับ			สอบถามและ			แนวทางในการ
จุดเด่น จุดที่			เก็บประเด็น			พัฒนาการดำเนินการ
ควรพัฒนา			ปัญหาการ			จัดกิจกรรมการ
ปัญหา			จัดการเรียน			เรียนรู้ในสถานศึกษา
อุปสรรค และ			การสอนเพื่อ			ประเมินความพึง
แนวทางใน			วางแผนการ			พอใจเกี่ยวกับการ
การ			นิเทศต่อไป			ดำเนินการนิเทศการ
พัฒนาการ			5. ประชุม			จัดกิจกรรมการ
ดำเนินการ			ร่วมกันของ			เรียนรู้ในสถานศึกษา
นิเทศการจัด			คณะกรรมการ			ให้ข้อเสนอแนะ
กิจกรรม			นิเทศเพื่อ			เกี่ยวกับการ
การเรียนรู้ใน			สะท้อนผล			ดำเนินการนิเทศการ
สถานศึกษา			และ			จัดกิจกรรมการ
แผนการนิเทศ			แลกเปลี่ยน			เรียนรู้ ระดับเขต
ครั้งต่อไป			เรียนรู้			พื้นที่ สังเคราะห์ผล
รวมถึงกำหนด			เกี่ยวกับ			จากการประเมินผล
จำนวนครั้งใน			จุดเด่น จุดที่			การนิเทศ
การนิเทศ			ควรพัฒนา			เพื่อนำไปวางแผนการ
เพื่อให้เกิด			ปัญหา			นิเทศครั้งต่อไป
ความต่อเนื่อง			อุปสรรค และ			รวมถึงกำหนดจำนวน
และยั่งยืน			แนวทางใน			ครั้ง
			การ			ในการนิเทศ เพื่อให้
			พัฒนาการ			เกิดความต่อเนื่อง
			ดำเนินการ			และยั่งยืน
			นิเทศการจัด			
			กิจกรรมการ			
			เรียนรู้ใน			
			สถานศึกษา			
			ประเมินความ			
			พึงพอใจ			
			เกี่ยวกับการ			
			การจัด			
			กิจกรรมการ			
			เรียนรู้ใน			

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
			สถานศึกษา ให้ ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการ ดำเนินการ นิเทศการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้ ระดับ เขตพื้นที่ สังเคราะห์ผล จากการ ประเมินผล การนิเทศ เพื่อ นำไปวาง แผนการนิเทศ ครั้งต่อไป รวมถึงกำหนด จำนวนครั้งใน การนิเทศ เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่อง และยั่งยืน			
กระบวนการนิเทศ						
1. การ วางแผนการ นิเทศ	1. จัดตั้ง คณะกรรมการ นิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน รอง หรือหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ ทีมงาน วิชาการ หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ ครูคู่ พัฒนาและ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์	1. แต่งตั้ง คณะกรรมการ นิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน รอง ผู้อำนวยการ โรงเรียน หัวหน้าฝ่าย วิชาการ วิชาการ หัวหน้ากลุ่ม วิชาการ หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ และ ศึกษานิเทศก์ ที่ดูแล โรงเรียน ที่รับผิดชอบ	1. จัดตั้ง คณะกรรมการ นิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน รอง ผู้อำนวยการ โรงเรียน ทีมงาน วิชาการ หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ และ ศึกษานิเทศก์ ที่ดูแล โรงเรียน 2. คณะกรรมการ	1. แต่งตั้ง คณะกรรมการ นิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน รอง ผู้อำนวยการ โรงเรียน หัวหน้าฝ่าย วิชาการ วิชาการ หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ ครูที่ เป็นคู่บัดดี้และ ศึกษานิเทศก์	1. จัดตั้ง คณะกรรมการ นิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน วิชาการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ และ ศึกษานิเทศก์ 2. คณะกรรมการ นิเทศ ร่วมกัน ทบทวนสภาพ บริบท ข้อมูล ผลการ	1. จัดตั้ง คณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รองหรือหัวหน้าฝ่าย วิชาการ ทีมงาน วิชาการ หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ ครูคู่พัฒนา และศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแล โรงเรียนนั้นๆ 2. คณะกรรมการ นิเทศร่วมกันทบทวน นโยบายของ สพฐ. และนโยบายของเขต พื้นที่ด้านการจัดการ

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
2. คณะกรรมการ นิเทศร่วมกัน ทบพวน นโยบายของ สพฐ. และ นโยบายของ เขตพื้นที่ด้าน การจัดการ เรียนรู้อิงรุก ทบพวนสภาพ บริบท ข้อมูล ผลการ ดำเนินการ จัดการเรียนรู้อิง รุกของ โรงเรียน ที่ผ่านมา	พื้นที่เครือข่าย 2. คณะกรรมการ นิเทศศึกษา นโยบายของ ระดับเขต พื้นที่เกี่ยวกับ การจัดการ เรียนรู้อิงรุก เพื่อกำหนด นโยบายระดับ สถานศึกษา ศึกษาบริบท ความต้องการ จำเป็น (Needs) ของ บุคลากรใน โรงเรียน	นิเทศ ร่วมกัน ทบพวนสภาพ บริบท ผลการ ดำเนินการ จัดการเรียนรู้อิง รุก พื้นที่เกี่ยวกับ โรงเรียนที่ผ่าน มาสร้าง ข้อตกลง ร่วมกัน ประกาศเป็น นโยบายของ โรงเรียน ทุก คนรับทราบ นโยบายนั้น และพร้อมที่ จะขับเคลื่อน นโยบายให้ไป ในทิศทาง เดียวกัน 3. ศึกษาในเทศก์ เข้าไปพัฒนา ให้มีความรู้ ความเข้าใจให้ ทรัพยากร การกำหนด ภาระงาน การ ตัดสินใจ และ การแก้ปัญหา การปรับปรุง งานและสภาพ การเรียนการ สอนทั้งหมด ในทิศนะทาง การศึกษา สมัยใหม่ และ สอดคล้องกับ การจัดการ เรียนรู้อิงรุก	2. คณะกรรมการ นิเทศ ร่วมคิด ให้คำแนะนำ ร่วมวางแผน ทบพวน นโยบายของ สพฐ. และ นโยบายระดับ เขตพื้นที่ เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้อิง รุก ทบพวนสภาพ บริบท ข้อมูล ผลการ ดำเนินการ จัดการเรียนรู้อิง รุกของ โรงเรียนที่ผ่าน มา และร่วมกัน จัดทำปฏิทิน การนิเทศ	ดำเนินการ จัดการเรียนรู้อิง รุกของ โรงเรียน ที่ผ่าน มา โรงเรียนที่ผ่าน มา นโยบายระดับ เขตพื้นที่ เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้อิง รุก โรงเรียนที่ผ่าน มา และร่วมกัน จัดทำปฏิทิน การนิเทศ	เรียนรู้อิงรุก ทบพวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการ ดำเนินการจัดการ เรียนรู้อิงรุกของ โรงเรียนที่ผ่าน มา 3. ผู้บริหารโรงเรียน สร้างความตระหนัก ในการขับเคลื่อน การดำเนินงาน การจัดการ เรียนรู้อิงรุก ครูผู้สอน รับทราบ นโยบายระดับ สพฐ. ระดับ เขตพื้นที่ และร่วม กำหนด เป้าหมายและ กรอบการ ดำเนินงาน เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้อิง รุก เชิงรุก ทำความเข้าใจ	

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
เกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและมีความตระหนักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยมีการจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา			วางแผนร่วมกับโรงเรียน			ให้กำลังใจผู้บริหารและบุคลากรในการให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาในการนิเทศภายในหรืออาจเข้าร่วมประชุมวางแผนร่วมกับโรงเรียน
2. การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ	1. ผู้บริหาร ทีมงาน วิชาการ โรงเรียน ประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความเข้มแข็งโดยให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยใช้กระบวนการนิเทศนิเทศแบบ	1. ผู้บริหาร โรงเรียนแจ้งและทำความเข้าใจนโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ	1. ผู้บริหาร ทีมงาน วิชาการ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ ให้มีความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยใช้การนิเทศแบบ Coaching & Mentoring	1. ผู้บริหาร ทีมงาน วิชาการ ร่วมสร้างความรู้ความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ และประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของ	1. ผู้บริหาร สร้างความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ ให้มีความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ	1. ผู้บริหารโรงเรียน แจ้งและทำความเข้าใจนโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทราบ 2. ผู้บริหาร ทีมงาน วิชาการ ร่วมสร้างความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศและประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
Coaching & Mentoring - ผู้บริหารและทีมงาน วิชาการ สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ทุกคนเห็นว่าการนิเทศเป็นเรื่องปกติ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูทุกคนต้องสามารถเป็น Coach ได้ - ศึกษานิเทศก์ ควรเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจกับการนิเทศภายในของโรงเรียน สามารถให้คำปรึกษาแนวทางและเป็นแบบอย่างในการ Coach ได้	ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครูให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง กรอบกิจกรรม และระยะเวลาในการดำเนินงาน ดำเนินการร่วมกัน - ครูเข้าร่วมการอบรม พัฒนาตนเอง ให้มีความรู้และทักษะในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก - ศึกษานิเทศก์ เป็นวิทยากรหรือประสานหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาอบรมและพัฒนาครู อาจทำเป็นระดับเขตพื้นที่หรือระดับสถานศึกษา	- ศึกษานิเทศก์ เป็นที่เล็งเห็นในการให้ความรู้หรือคำแนะนำ แก่ครูและผู้บริหาร สถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ผู้เรียน สร้างความเข้มแข็ง โดยให้ความสำคัญกับการนิเทศ ต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยใช้ในการนิเทศภายใน การนิเทศ การนิเทศ Coaching & Mentoring	ความเข้าใจใน การนิเทศ ให้ความสำคัญและให้ คำปรึกษาใน การจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	ความเข้าใจใน การนิเทศ ให้ความสำคัญและให้ คำปรึกษาใน การจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	ของผู้เรียน สร้างความเข้มแข็งโดยให้ ความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่าง ต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยใช้การนิเทศแบบ Coaching & Mentoring 3. ผู้บริหารและทีมงานวิชาการ ต้องทำความเข้าใจกับครู สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ทุกคนเห็นว่า การนิเทศเป็นเรื่องปกติ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูทุกคนต้องสามารถเป็น Coach ได้ 4. ผู้บริหารโรงเรียน จัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนครู ให้มีความเข้าใจในการนิเทศและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5. ศึกษานิเทศก์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจกับการนิเทศภายในของโรงเรียน ให้กับผู้บริหารและคณะครู สามารถให้คำปรึกษาแนวทางและเป็นแบบอย่างในการ Coach ได้ 6. ศึกษานิเทศก์ร่วม

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
						<p>สร้างความเข้าใจในการนิเทศให้กับผู้บริหารและคณะครูรวมทั้งให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิทยากร หรือประสานหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาอบรมและพัฒนาครู อาจทำเป็นระดับเขตพื้นที่หรือระดับสถานศึกษา เป็นที่เล็งในการให้ความรู้ให้คำชี้แนะ หรือนำแนะแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p>
3. การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ	- คณะกรรมการนิเทศร่วมกันกำหนดค่าเป้าหมายการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมขององค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน	- คณะกรรมการนิเทศกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ประเมินผล เกณฑ์การประเมิน และสื่อ/แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น ร่วมกับครูในการกำหนดวัน เวลา สถานที่ และผู้นิเทศในการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	- คณะกรรมการนิเทศกำหนดเป้าหมายของการนิเทศร่วมกัน โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา	- ผู้บริหารโรงเรียนนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนและเป็นผู้นำและร่วมกำหนดเป้าหมายของ	- ผู้บริหารโรงเรียน วิชาการ และศึกษานิเทศก์ ระดมความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายของนิเทศ โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา	- คณะกรรมการนิเทศกำหนดเป้าหมายของการนิเทศร่วมกันโดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
		ของครู		การนิเทศของ สถานศึกษา โดย กระบวนการมี ส่วนร่วม ครูผู้รับ นิเทศ ร่วมวิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อ นำมาเป็น เป้าหมายใน การนิเทศ - ศึกษาพิเศษ ร่วมคิด ให้คำแนะนำ และให้ ข้อเสนอแนะ		
4. การ ดำเนินการ นิเทศ	1.ควรมีการ เตรียมความ พร้อมก่อน การปฏิบัติการ สอ ผู้บริหาร โรงเรียนร่วม ทบทวน กระบวนการ จัดการเรียน เชิงรุกกับ คณะกรรมการ นิเทศร่วม พัฒนาครู โดย การอบรมให้ ความรู้ให้แก่ ครู ร่วมเติม เต็มในส่วนที่ ครูต้องได้รับ การพัฒนา โดยเน้นให้ครู สามารถ ออกแบบและ	1. คณะกรรมการ นิเทศร่วม ทบทวน กระบวนการ จัดการเรียน เชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข พัฒนา การ เตรียมความ พร้อมให้กับ ครู 2. คณะกรรมการ นิเทศร่วม สังเกตการ จัดการเรียน การสอน พร้อมทั้ง บันทึกผล 3. คณะกรรมการ นิเทศร่วม	1. คณะกรรมการ นิเทศร่วมกัน จัดทำปฏิทิน ตรวจเยี่ยมชั้น เรียน ร่วม ทบทวน กระบวนการ จัดการเรียน เชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข ค้นหาแนว ทางการ พัฒนา และ ส่งเสริมให้ครู มีความพร้อม ด้วยการ จัดการอบรม พัฒนา 2. ศึกษาพิเศษ ร่วมพัฒนาครู โดยการอบรม ให้ความรู้	1. ปฏิบัติการ สอนตาม แผนการนิเทศ โดยผู้บริหาร โรงเรียนให้ การสนับสนุน งบประมาณ เข้าร่วมสังเกต การสอน ร่วมกับ คณะกรรมการ นิเทศ ครูผู้รับ การนิเทศ จัดทำแผน จัดการเรียนรู้ เชิงรุก จัด สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการ จัดการเรียน การสอน อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก	1. ผู้บริหาร โรงเรียนและ คณะกรรมการ นิเทศ นิเทศ แผนการ จัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครู เพื่อ พัฒนาการ ออกแบบการ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ดี ขึ้น เช่น พิจารณา เกี่ยวกับ กิจกรรมแต่ละ ขั้นตอน บทบาทครู บทบาท นักเรียน การ กำหนด จุดประสงค์	4.1 การเตรียมความ พร้อมเพื่อจัดการ เรียนรู้ คณะกรรมการนิเทศ ร่วมทบทวน กระบวนการจัดการ เรียนเชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข ค้นหา แนวทางการพัฒนา การเตรียมความ พร้อมให้กับครู อาจมีการจัดการ อบรมพัฒนาให้ครู เพิ่มเติม ร่วมทำ ปฏิทินตรวจเยี่ยม ชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียน เตรียม/ประเมิน ความพร้อมของ อาคารสถานที่ สิ่ง อำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนรู้

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
สามารถ	สะท้อนผล	ให้แก่ครู	ร่วม	ความสะดวก	การเรียนรู้	ให้แก่ครู
จัดการเรียนรู้	การจัดการ	เติมเต็มใน	ในการจัดการ	การวัดและ		- คณะกรรมการ
เชิงรุกได้	เรียนรู้ (AAR)	ส่วนที่ครูต้อง	เรียนรู้ให้แก่ครู	ประเมินผล		นิเทศนิเทศแผนการ
2. คณะกรรมการ	และ	ได้รับการ	2. คณะกรรมการ	เกณฑ์การ		จัดการเรียนรู้เชิงรุก
นิเทศสังเกต	แลกเปลี่ยน	พัฒนา โดย	นิเทศร่วม	ประเมิน และ		ของครู เพื่อ
การจัดการ	เรียนรู้การจัด	เน้นให้ครู	สะท้อนผลการ	สื่อ/แหล่ง		พัฒนาการออกแบบ
เรียนรู้เชิงรุก	กิจกรรมการ	สามารถ	จัดการเรียนรู้	เรียนรู้ เป็นต้น		การจัดกิจกรรมการ
ของครูในชั้น	เรียนรู้ร่วมกับ	ออกแบบและ	(AAR) และ	ศึกษานิเทศก์		เรียนรู้ให้ดีขึ้น เช่น
เรียนตาม	ผู้นิเทศ ซึ่ง	สามารถ	แลกเปลี่ยน	ร่วมพัฒนาครู		พิจารณาเกี่ยวกับ
ปฏิทินการ	อาจจะเป็น	จัดการเรียนรู้	เรียนรู้การจัด	เตรียมความ		กิจกรรมแต่ละ
นิเทศ เช่น	ความรู้สึกใน	เชิงรุกได้ มี	กิจกรรมการ	พร้อมโดยการ		ขั้นตอน บทบาทครู
เป็นไปตาม	การจัดการ	แบบอย่างการ	เรียนรู้ร่วมกับ	อบรมให้		บทบาทนักเรียน การ
แผนหรือไม่	เรียนรู้ใน	ดำเนินการ	ผู้นิเทศ	ความรู้ให้แก่		กำหนดจุดประสงค์
พบปัญหาใด	ชั่วโมงนี้เป็น	จัดการเรียนรู้	ร่วมกัน	ครู ร่วมเติม		การเรียนรู้ การวัด
ในการจัดการ	อย่างไร	เชิงรุก เพื่อให้	วิเคราะห์	เต็มในส่วนที่		และประเมินผล
กิจกรรมการ	พฤติกรรม	ครูสามารถ	พฤติกรรมการ	ครูต้องได้รับ		เกณฑ์การประเมิน
เรียนรู้บ้าง	นักเรียน	นำไป	จัดการเรียนรู้	การพัฒนา		และสื่อ/แหล่งเรียนรู้
พฤติกรรม	กิจกรรมช่วย	ประยุกต์ใช้ให้	ที่เป็นจุดเด่น	โดยเน้นให้ครู		เป็นต้น
นักเรียนเป็น	ให้นักเรียน	เหมาะสมกับ	และจุดด้อย	สามารถ		- ศึกษานิเทศก์ร่วม
อย่างไร สื่อ	บรรลุผลตาม	บริบทของวิชา		ออกแบบและ		พัฒนาครู โดยการ
การสอน	จุดประสงค์	บริบทผู้เรียน		สามารถ		อบรมให้ความรู้ให้แก่
เหมาะสม	และบันทึกผล	และบริบท		จัดการเรียนรู้		ครู ร่วมเติมเต็มใน
หรือไม่	การสะท้อน	โรงเรียนได้		เชิงรุกได้		ส่วนที่ครูต้องได้รับ
อย่างไร การ	การจัดการ	2. การ		มีแบบอย่าง		การพัฒนา โดยเน้น
วัดและ	เรียนรู้ (AAR)	สังเกตการณ์		การ		ให้ครูสามารถ
ประเมินผล		สอนในชั้น		ดำเนินการ		ออกแบบและ
ผู้เรียนของครู		เรียน เพื่อให้		จัดการเรียนรู้		สามารถจัดการเรียนรู้
สะท้อนผล		เห็นพฤติกรรม		เชิงรุก เพื่อให้		เชิงรุกได้ มีแบบอย่าง
การจัดการ		ของผู้เรียนใน		ครูสามารถ		การดำเนินการจัดการ
กิจกรรมการ		ขณะที่ทำการ		นำไป		เรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้
เรียนรู้เป็น		สอน ว่ามีส่วน		ประยุกต์ใช้ให้		ครูสามารถนำไป
อย่างไร		ร่วมในการ		เหมาะสมกับ		ประยุกต์ใช้ให้
เป็นต้น		จัดการเรียน		บริบทของวิชา		เหมาะสมกับบริบท
บันทึกข้อมูล		มากนัก		บริบทผู้เรียน		ของวิชา บริบท
การนิเทศชั้น		เพียงใด เป็น		และบริบท		ผู้เรียน และบริบท
เรียนลงใน		การสังเกต		โรงเรียนได้		โรงเรียนได้
แบบนิเทศชั้น		พฤติกรรมของ		2. คณะกรรมการ		4.2 การสังเกตการณ์
เรียน		ผู้เรียนเพื่อ		นิเทศสังเกต		จัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. สะท้อนผล		สะท้อนวิธีการ		การจัดการ		- คณะกรรมการ

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
การจัดการ			สอนของครู		เรียนการสอน	นิเทศสังเกตการ
เรียนรู้ (AAR)			มีการสะท้อน		และบันทึกผล	จัดการเรียนรู้เชิงรุก
ทันที ผู้รับการ			คิด ในส่วน		การสังเกต	ของครูในชั้นเรียน
นิเทศได้รับ			ของแนวการ		3. คณะกรรมการ	ตามปฏิทินการนิเทศ
การสะท้อน			ปฏิบัติที่ดีที่		นิเทศ ให้	เพื่อให้เห็นพฤติกรรม
ผลการ			เป็นแบบอย่าง		คำแนะนำ	ของผู้เรียนในขณะ
ปฏิบัติงาน			ได้ รวมถึงการ		รวมทั้งให้การ	ที่ทำการสอน ว่ามี
ทันทีที่เสร็จ			ปฏิบัติที่ยัง		สะท้อนผล	ส่วนร่วมในการ
สิ้นการสอน			ข้อบกพร่อง		การจัดการ	จัดการเรียนมากขึ้น
			สมควรได้รับ		เรียนรู้และ	เพียงใด เป็นการ
			การแก้ไข		แลกเปลี่ยน	สังเกตพฤติกรรมของ
			3. ผู้บริหาร		เรียนรู้การจัด	ผู้เรียนเพื่อสะท้อน
			โรงเรียนเป็น		กิจกรรมการ	วิธีการสอนของครู มี
			ผู้นำในการ		เรียนรู้ โดย	การสะท้อนคิด ใน
			สะท้อนผล		วิเคราะห์	ส่วนของแนวการ
			การจัดการ		จุดเด่น จุด	ปฏิบัติที่ดีที่เป็น
			เรียนรู้ (AAR)		ควรพัฒนา	แบบอย่างได้ รวมถึง
			แลกเปลี่ยน		และแนวทาง	การปฏิบัติที่ยัง
			เรียนรู้การจัด		การ	ข้อบกพร่องสมควร
			กิจกรรมการ		พัฒนาการ	ได้รับการแก้ไข
			เรียนรู้ร่วมกับ		จัดการเรียนรู้	เป็นไปตามแผน
			ศึกษานิเทศก์		เชิงรุกให้แก่ครู	หรือไม่ พบปัญหาใด
			และครูผู้รับ		เสริมแรงและ	ในการจัดการ
			การนิเทศ โดย		ให้กำลังใจครู	กิจกรรมการเรียนรู้
			วิเคราะห์		ผู้รับการนิเทศ	บ้าง พฤติกรรม
			จุดเด่น จุด		แนะนำ หรือ	นักเรียนเป็นอย่างไร
			ควรพัฒนา		ชี้แนะเพื่อ	สื่อการสอนเหมาะสม
			และแนวทาง		พัฒนาการ	หรือไม่ อย่างไร การ
			การ		จัดการเรียนรู้	วัดและประเมินผล
			พัฒนาการ		เชิงรุกให้แก่ครู	ผู้เรียนของครูสะท้อน
			จัดการเรียนรู้		และแนว	ผลการจัดการ
			เชิงรุกให้แก่ครู		บริหารการจัด	กิจกรรมการเรียนรู้
			เสริมแรงและ		การศึกษา	เป็นอย่างไร เป็นต้น
			ให้กำลังใจครู		ให้แก่ฝ่าย	บันทึกข้อมูลการ
			ผู้รับการนิเทศ		บริหารและ	นิเทศชั้นเรียนลงใน
			และบันทึกผล		บันทึกผลการ	แบบนิเทศชั้นเรียน
			การสะท้อน		สะท้อนผล	4.3 การสะท้อนผล
			ผลการจัดการ		การจัดการ	การจัดการเรียนรู้
			เรียนรู้		เรียนรู้	(AAR)

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
						- คณะกรรมการ นิเทศ สะท้อนผลและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ ครูผู้รับการนิเทศ โดย วิเคราะห์จุดเด่น จุด ควรพัฒนา และ แนวทางการ พัฒนาการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครู เสริมแรงและให้ กำลังใจครูผู้รับการ นิเทศ และบันทึกผลการ สะท้อนผลการจัดการ เรียนรู้
5. การติดตาม และ ประเมินผล การนิเทศ	คณะกรรมการ นิเทศร่วมกัน ให้ข้อมูลและ สะท้อนผล การปฏิบัติงาน หลังจากได้รับ คำแนะนำไป แล้ว	ศึกษานิเทศก์ ติดตามและ ประเมินผล การนิเทศโดย ร่วมพูดคุยกับ ผู้บริหาร โรงเรียน ทีมงาน วิชาการ และ ครูผู้สอน สอบถามและ เก็บประเด็น ปัญหาการ จัดการเรียน การสอนไป วางแผนการ นิเทศต่อไป	คณะกรรมการ นิเทศร่วมกัน ให้ข้อมูลและ สะท้อนผล การปฏิบัติงาน หลังจากได้รับ คำแนะนำไป แล้วปัญหา การจัดการ เรียนการสอน ไปวาง แผนการนิเทศ ต่อไป	คณะกรรมการ นิเทศติดตาม ประเมินผล โดยใช้ กระบวนการ PLC ร่วม พูดคุย แสดง ความคิดเห็น และให้ ข้อเสนอแนะ	คณะกรรมการ นิเทศและครู ร่วมกันให้ ข้อมูลและ สะท้อนผล การปฏิบัติงาน หลังจากได้รับ คำแนะนำจาก คณะกรรมการ นิเทศ	1.ผู้บริหาร ทีมงาน วิชาการ ศึกษานิเทศก์และครู ร่วมกันให้ข้อมูลและ สะท้อนผลการ ปฏิบัติงานหลังจาก ได้รับคำแนะนำเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนา จากคณะกรรมการ นิเทศ 2. คณะกรรมการ นิเทศ ร่วมพูดคุย สอบถามและเก็บ ประเด็นปัญหาการ จัดการเรียนการสอน เพื่อวางแผนการ นิเทศต่อไป
6. การประชุม เพื่อวาง แผนการนิเทศ ครั้งต่อไป	การประชุม โดยใช้ กระบวนการ PLC ของ คณะกรรมการ นิเทศและครู ผู้รับการนิเทศ เพื่อสะท้อน โดยนำผลที่	การประชุม ร่วมกันของ คณะกรรมการ นิเทศและครู ผู้รับการนิเทศ เพื่อสะท้อน ผลการติดตาม	การประชุม ของ PLC ของ คณะกรรมการ นิเทศเพื่อนำ ผลที่ สังเคราะห์ได้ จากการ	คณะกรรมการ นิเทศและครู ผู้รับการนิเทศ ร่วมกันประชุม เพื่อวาง แผนการนิเทศ ครั้งต่อไป โดย	คณะกรรมการ นิเทศและครู ประชุม วางแผนการ นิเทศครั้ง ต่อไป โดยการ นำผลที่ได้จาก	- การประชุมร่วมกัน ของคณะกรรมการ นิเทศเพื่อสะท้อนผล และแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และ

ประเด็น	ผู้ทรงคุณวุฒิ					สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
สังเคราะห์ได้ จากการ ติดตามและ ประเมินผล การนิเทศไป วางแผนการ นิเทศครั้ง ต่อไป ควรจะ นิเทศ อย่าง น้อยภาคเรียน ละ 2 ครั้ง	ประเมินผล ไปวางแผน การนิเทศครั้ง ต่อไป	ติดตามและ ประเมินผล การนิเทศไป วางแผนการ ต่อไป	นำผลที่ได้จาก การติดตาม ประเมินผล เป็นแนว ทางการวาง แผนการนิเทศ ครั้งต่อไป	การติดตาม ประเมินผลมา สังเคราะห์เป็น แนวทางเพื่อ ปรับปรุงและ พัฒนาการ นิเทศและการ จัดการเรียน การสอนต่อไป	การติดตาม ประเมินผลมา สังเคราะห์เป็น แนวทางเพื่อ ปรับปรุงและ พัฒนาการ นิเทศและการ จัดการเรียน การสอนต่อไป	แนวทางในการ พัฒนาการดำเนินการ นิเทศการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ใน สถานศึกษา ประเมิน ความพึงพอใจ เกี่ยวกับการ ดำเนินการนิเทศการ จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการ ดำเนินการนิเทศการ จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ระดับเขต พื้นที่ สังเคราะห์ผล จากการประเมินผล การนิเทศ เพื่อนำไป วางแผนการนิเทศ ครั้งต่อไป รวมถึง กำหนดจำนวนครั้งใน การนิเทศ เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่องและ ยั่งยืน

ตาราง 21 แสดงสรุปแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
โรงเรียนมัธยมศึกษา

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ			
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการนิเทศ	ผู้บริหารโรงเรียน รองหรือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้า กลุ่มสาระฯ ครูผู้พัฒนาและ ศึกษานิเทศก์	ผู้บริหารโรงเรียน รอง ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหน้าฝ่าย วิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และ ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบ พื้นที่เครือข่าย	ผู้บริหารโรงเรียน ทีมงานวิชาการ ประกอบด้วย รองหรือหัวหน้า ฝ่ายวิชาการและหัวหน้ากลุ่ม สาระฯ ครูผู้พัฒนาและ ศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแล โรงเรียนนั้นๆ

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
บทบาท/หน้าที่	<p>1. วางแผนการนิเทศร่วมกัน โดยทบทวนนโยบายของ สพฐ. นโยบายของเขตพื้นที่และ ร่วมกันทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียนที่ผ่านมา</p> <p>2. กำหนดเป้าหมายของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จาก ผลการดำเนินการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ ผ่านมา</p> <p>3. สังเกตการจัดการเรียน การสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>4. ติดตามและประเมินผล การนิเทศครูผู้รับการนิเทศและเก็บ ประเด็นปัญหาการจัดการเรียน การสอนเพื่อวางแผนการนิเทศ ต่อไป</p> <p>5. ประชุม PLC เพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการ พัฒนาการดำเนินการนิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน สถานศึกษา แผนการนิเทศครั้ง ต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวน ครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่องและยั่งยืน</p>	<p>1. วางแผนการนิเทศโดยทบทวน สภาพบริบท ข้อมูล ผลการ ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนที่ผ่านมา</p> <p>2. ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ของการนิเทศเพื่อส่งเสริมการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก</p> <p>3. สังเกตการจัดการเรียน การสอนและให้คำแนะนำและให้ กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>4. ติดตามและประเมินผล การนิเทศเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป</p> <p>5. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียน รัวเกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางใน การพัฒนาการดำเนินการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อนิเทศในครั้งต่อไป</p>	<p>1. ร่วมกันวางแผนการนิเทศ โดยทบทวนนโยบายของ สพฐ. นโยบายของเขตพื้นที่และร่วมกัน ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู ้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาและ ร่วมกันกำหนดปฏิทินการนิเทศ</p> <p>2. ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จาก ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู ้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ไปพร้อมกัน</p> <p>3. ร่วมดำเนินการนิเทศ โดยการเตรียมความพร้อมผู้รับ การนิเทศ สังเกตการจัดการเรียน การสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) โดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจ ครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>4. ร่วมติดตามและประเมินผล การนิเทศครูผู้รับการนิเทศพูดคุย สอบถามและเก็บประเด็นปัญหา การจัดการเรียนการสอนเพื่อวาง แผนการนิเทศต่อไป</p> <p>5. การประชุมร่วมกันของ คณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อน ผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางใน การพัฒนาการดำเนินการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับ การดำเนินการนิเทศการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ</p>

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
			ดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่ สังกะระเทศจากการประเมินผล การนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการ นิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนด จำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้ เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน
กระบวนการนิเทศ			
1. การวางแผนการ นิเทศ	1. จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน รองหรือหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ครูคู่พัฒนา และศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบ ดูแลโรงเรียนนั้นๆ	- แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์	แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ทีมงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และ ศึกษานิเทศก์ มีหน้าที่ วางแผนการนิเทศ กำหนด แนวทางการนิเทศร่วมกัน
	2. คณะกรรมการนิเทศร่วมกัน ทบทวนนโยบายของ สพฐ. และนโยบายของเขตพื้นที่ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ ผ่านมา	- วางแผนการนิเทศ กำหนด แนวทางการนิเทศร่วมกัน	จัดทำเครื่องมือการนิเทศ และกำหนดปฏิทินการนิเทศ ชั้นเรียน
	3. ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความ ตระหนักในการขับเคลื่อนการ ดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก ครูผู้สอนรับทราบนโยบาย ระดับ สพฐ. ระดับเขตพื้นที่ และร่วมกำหนดเป้าหมายและ กรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนว ปฏิบัติตามนโยบายของ กระทรวงและเขตพื้นที่ด้าน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีความตระหนักในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมี	- จัดทำเครื่องมือการนิเทศ - กำหนดปฏิทินการนิเทศชั้น เรียน	

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
	<p>การจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา</p> <p>4. ศึกษาวิเคราะห์เข้าไปพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจให้มีทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจผู้บริหารและบุคลากรในการให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาในการนิเทศภายในหรืออาจเข้าร่วมประชุมวางแผนร่วมกับโรงเรียน</p>		
2. การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ	<p>1. ผู้บริหารโรงเรียนแจ้งและทำความเข้าใจนโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทราบ</p> <p>2. ผู้บริหาร ทีมงานวิชาการ ร่วมสร้างความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ และประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างความเข้มแข็งโดยให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยใช้การนิเทศแบบ Coaching & Mentoring</p> <p>3. ผู้บริหารและทีมงานวิชาการ ต้องทำความเข้าใจกับครู สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ทุกคนเห็นว่า การนิเทศเป็นเรื่องปกติ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูทุกคนต้องสามารถเป็น Coach ได้</p> <p>4. ผู้บริหารโรงเรียนจัดอบรม</p>	<p>ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ คณะกรรมการนิเทศ และครูผู้รับ การนิเทศในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p>	<p>ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ คณะกรรมการนิเทศ และครูผู้รับ การนิเทศในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p>

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
	<p>ให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความเข้าใจในการนิเทศและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p> <p>5. ศึกษาภาคีควรเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจกับการนิเทศภายในของโรงเรียนให้กับผู้บริหารและคณะครูสามารถให้คำปรึกษา แนวทาง และเป็นแบบอย่างในการ Coach ได้</p> <p>6. ศึกษาภาคีร่วมสร้างความเข้าใจในการนิเทศให้กับผู้บริหารและคณะครู รวมทั้งให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิทยากร หรือประสานหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาอบรมและพัฒนาครู อาจทำเป็นระดับเขตพื้นที่หรือระดับสถานศึกษา เป็นพี่เลี้ยงในการให้ความรู้ให้คำชี้แนะ หรือแนะนำแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p>		
3. การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ	<p>คณะกรรมการนิเทศกำหนดเป้าหมายของการนิเทศร่วมกัน โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน</p>	<p>คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับค่าเป้าหมายของการประกันคุณภาพ ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา</p>	<p>คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับค่าเป้าหมายของการประกันคุณภาพ ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา</p>
4. การดำเนินการ	4.1 การเตรียมความพร้อม	- คณะกรรมการนิเทศสังเกตการ	4.1 การเตรียมความพร้อม

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
นิเทศ	<p>เพื่อจัดการเรียนรู้</p> <p>คณะกรรมการนิเทศร่วม ทบทวนกระบวนการจัดการเรียนเชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข คิดหาแนวทางการพัฒนา การเตรียมความพร้อมให้กับครู อาจมีการจัดการอบรมพัฒนา ให้ครูเพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทิน ตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ ประเมินความพร้อมของอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู - คณะกรรมการนิเทศนิเทศ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครู เพื่อพัฒนาการ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ เช่น พิจารณา เกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน บทบาทครู บทบาทนักเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมิน และสื่อ/ แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น - ศึกษาวิเคราะห์ร่วมพัฒนาครู โดยการอบรมให้ความรู้ให้แก่ครู ร่วมเติมเต็มในส่วนที่ครู ต้องได้รับการพัฒนา โดยเน้น ให้ครูสามารถออกแบบและ สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ มีแบบอย่างการดำเนินการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครู สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้ เหมาะสมกับบริบทของวิชา บริบทผู้เรียน และบริบท โรงเรียนได้</p> <p>4.2 การสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก</p> <p>- คณะกรรมการนิเทศสังเกต</p>	<p>สอนในชั้นเรียนตามปฏิทินการ นิเทศที่กำหนดไว้ - หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียน การสอน คณะกรรมการนิเทศ สะท้อนผล (AAR) และให้ คำแนะนำเพื่อการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ในครั้งต่อไป - ครูผู้รับการนิเทศนำคำแนะนำที่ ได้รับจากคณะกรรมการนิเทศไป ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียน การสอน</p>	<p>เพื่อจัดการเรียนรู้ โดยใช้ กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)</p> <p>1) คณะกรรมการนิเทศร่วม ทบทวนกระบวนการจัดการเรียน เชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข คิดหา แนวทางการพัฒนา การเตรียม ความพร้อมให้กับครู โดยจัดการ อบรมพัฒนาให้ครูเพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทินตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ประเมิน ความพร้อมของอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการ จัดการเรียนรู้ให้แก่ครู</p> <p>2) คณะกรรมการนิเทศร่วมกัน นิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนา การออกแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ดีขึ้น เช่น พิจารณา เกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน บทบาทครู บทบาทนักเรียน การกำหนดจุดประสงค์การ เรียนรู้ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมิน และสื่อ/ แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น</p> <p>3) ศึกษาวิเคราะห์ร่วมพัฒนาครู โดยการอบรมให้ความรู้ให้แก่ครู ร่วมเติมเต็มในส่วนที่ครูต้องได้รับ การพัฒนา โดยเน้นให้ครูสามารถ ออกแบบและสามารถจัดการ เรียนรู้เชิงรุกได้ มีแบบอย่างการ ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครูสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท ของวิชา บริบทผู้เรียน และ บริบทโรงเรียนได้</p> <p>4.2 การสังเกตการณ์จัดการ เรียนรู้เชิงรุก คณะกรรมการ นิเทศสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิง</p>

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
	<p>การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในชั้นเรียนตามปฏิทินการ นิเทศ เพื่อให้เห็นพฤติกรรม ของผู้เรียนในขณะที่ทำการ สอน ว่ามีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนมากน้อยเพียงใด เป็นการสังเกตพฤติกรรมของ ผู้เรียนเพื่อสะท้อนวิธีการสอน ของครู มีการสะท้อนคิด ในส่วนของแนวการปฏิบัติที่ดีที่ เป็นแบบอย่างได้ รวมถึงการ ปฏิบัติที่ยังข้อบกพร่องสมควร ได้รับการแก้ไข เป็นไปตามแผนหรือไม่ พบปัญหาใดในการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้บ้าง พฤติกรรมนักเรียนเป็นอย่างไร สื่อการสอนเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร การวัดและประเมินผล ผู้เรียนของครูสะท้อนผลการ จัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็น อย่างไร เป็นต้น บันทึกข้อมูล การนิเทศชั้นเรียนลงในแบบ นิเทศชั้นเรียน</p> <p>4.3 การสะท้อนผลการจัดการ เรียนรู้ (AAR)</p> <p>- คณะกรรมการนิเทศ สะท้อน ผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ ครูผู้รับการนิเทศ โดยวิเคราะห์ จุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับ การนิเทศ และบันทึกผลการสะท้อนผล การจัดการเรียนรู้</p>	<p>รูกของครูในชั้นเรียนตามปฏิทิน การนิเทศ ดังนี้</p> <p>1) สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ในขณะที่ทำการสอน ว่ามี ส่วนร่วมในการจัดการเรียนมาก น้อยเพียงใด เป็นการสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อสะท้อน วิธีการสอนของครู</p> <p>2) สังเกตการปฏิบัติของครู ว่ามีข้อบกพร่องสมควรได้รับการ แก้ไขหรือไม่ ปฏิบัติการสอน เป็นไปตามแผนการสอนหรือไม่</p> <p>3) ปัญหาที่พบในการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน เหมาะสมหรือไม่ การวัดและ ประเมินผลผู้เรียนของครูสะท้อน ผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นอย่างไร</p> <p>4) บันทึกข้อมูลการนิเทศ ชั้นเรียนลงในแบบนิเทศชั้นเรียน</p> <p>4.3 การสะท้อนผลการจัดการ เรียนรู้ (AAR)</p> <p>1) คณะกรรมการนิเทศสะท้อน ผลการจัดการเรียนการสอนกับ ครูผู้รับการนิเทศหลังการจัดการ เรียนการสอนทันที โดยร่วมกัน วิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>2) คณะกรรมการนิเทศร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจ ครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>3) คณะกรรมการนิเทศบันทึกผล การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูล เปรียบเทียบ ผลการพัฒนาในครั้งต่อไป</p>	<p>รูกของครูในชั้นเรียนตามปฏิทิน การนิเทศ ดังนี้</p> <p>1) สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ในขณะที่ทำการสอน ว่ามี ส่วนร่วมในการจัดการเรียนมาก น้อยเพียงใด เป็นการสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อสะท้อน วิธีการสอนของครู</p> <p>2) สังเกตการปฏิบัติของครู ว่ามีข้อบกพร่องสมควรได้รับการ แก้ไขหรือไม่ ปฏิบัติการสอน เป็นไปตามแผนการสอนหรือไม่</p> <p>3) ปัญหาที่พบในการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน เหมาะสมหรือไม่ การวัดและ ประเมินผลผู้เรียนของครูสะท้อน ผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นอย่างไร</p> <p>4) บันทึกข้อมูลการนิเทศ ชั้นเรียนลงในแบบนิเทศชั้นเรียน</p> <p>4.3 การสะท้อนผลการจัดการ เรียนรู้ (AAR)</p> <p>1) คณะกรรมการนิเทศสะท้อน ผลการจัดการเรียนการสอนกับ ครูผู้รับการนิเทศหลังการจัดการ เรียนการสอนทันที โดยร่วมกัน วิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>2) คณะกรรมการนิเทศร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจ ครูผู้รับการนิเทศ</p> <p>3) คณะกรรมการนิเทศบันทึกผล การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูล เปรียบเทียบ ผลการพัฒนาในครั้งต่อไป</p>
5. การติดตามและ ประเมินผลการนิเทศ	1. ผู้บริหาร ทีมงานวิชาการ ศึกษานิเทศก์และครู ร่วมกัน	- ประชุมคณะกรรมการนิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ เพื่อทำ	1. คณะกรรมการนิเทศร่วมกันให้ ข้อมูลและสะท้อนผลการ

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	สรุป
	<p>ให้ข้อมูลและสะท้อนผลการปฏิบัติงานหลังจากได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาจากคณะกรรมการนิเทศ</p> <p>2. คณะกรรมการนิเทศร่วมพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป</p>	<p>PLC หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา</p> <p>กำกับติดตามและประเมินผลการทำงานข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข</p> <p>การจัดการเรียนการสอน</p> <p>หลังจากได้รับคำแนะนำจาก</p> <p>คณะกรรมการนิเทศ</p>	<p>ปฏิบัติงานหลังจากครูผู้รับการนิเทศได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาจากคณะกรรมการนิเทศ</p> <p>2. คณะกรรมการนิเทศร่วมพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป</p>
6. การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป	<p>- การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่ ส่งเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศเพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน</p>	<p>- ประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อสรุปผลการนิเทศ นำผลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เติมเต็มและส่งเสริมการจัดทำ Best Practice เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก</p> <p>- กำหนดปฏิทินการนิเทศครั้งต่อไป</p>	<p>1. คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกับครูผู้รับการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและผลที่ได้รับ</p> <p>หลังจากการนำคำแนะนำที่ได้รับจากคณะกรรมการนิเทศไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้</p> <p>2. คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน</p> <p>3. ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่ ส่งเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน</p>

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับการนิเทศ 2) ครูคู่พัฒนา 3) ครูกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ 4) ผู้บริหารโรงเรียน 5) ศึกษานิเทศก์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ร่วมวางแผนการนิเทศโดยทบทวนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและร่วมกันทบทวนสภาพบริบท ข้อมูลผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาและร่วมกันกำหนดปฏิทินการนิเทศ

2. ร่วมกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน

3. ร่วมดำเนินการนิเทศ โดยการเตรียมความพร้อมผู้รับการนิเทศ สังเกตการจัดการเรียนการสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) โดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครูเสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ

4. ร่วมติดตามและประเมินผลการนิเทศครูผู้รับการนิเทศพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป

5. ประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่สังเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการนิเทศ

เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ ได้แก่

2.1 การวางแผนการนิเทศ เป็นการวางแผนทางการนิเทศเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ประกอบด้วย

2.1.1 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2) ครูกลุ่มงานวิชาการ ประกอบด้วย รองหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ 3) ครูคู่พัฒนา (Buddy) และ 4) ศิษยานิเทศก์

2.1.2 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันทบทวนนโยบายของ สพฐ. และนโยบายของเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา

2.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนรับทราบนโยบายระดับ สพฐ. ระดับเขตพื้นที่

2.1.4 ศิษยานิเทศก์จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้รับการนิเทศในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจผู้บริหารและบุคลากรในการให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาในการนิเทศภายใน

2.2 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ เป็นการสร้างการรับรู้อย่างเป็นระบบในการดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจนโยบายระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทราบ

2.2.2 ผู้บริหาร ทีมงานวิชาการ ร่วมสร้างความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ และประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างความเข้มแข็งโดยให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยใช้การ Coaching & Mentoring

2.2.3 ผู้บริหารและทีมงานวิชาการ สร้างความเข้าใจให้แก่ครู สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ครูทุกคนตระหนักว่า การนิเทศเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.2.4 ผู้บริหารโรงเรียนจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความเข้าใจในการนิเทศและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2.5 ศิษยานิเทศก์เข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจกับการนิเทศภายในของโรงเรียนให้กับผู้บริหารและคณะครู สามารถให้คำปรึกษา แนวทางและเป็นแบบอย่างในการ Coach ได้

2.2.6 ศิษยานิเทศก์ร่วมสร้างความเข้าใจในการนิเทศให้กับผู้บริหารและคณะครูรวมทั้งให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิทยากร หรือประสานหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาอบรมและพัฒนาครู อาจทำเป็นระดับเขตพื้นที่หรือระดับสถานศึกษา เป็นพี่เลี้ยงในการให้ความรู้ ให้คำชี้แนะ หรือแนะนำแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3 การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ เป็นขั้นตอนการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้การนิเทศ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย

2.3.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ร่วมกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง และเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศและกรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ร่วมกันจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4 การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วย

2.4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ เป็นการเริ่มต้นกระบวนการนิเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ดำเนินการดังนี้

2.4.1.1 คณะกรรมการนิเทศร่วมทบทวนกระบวนการจัดการเรียนเชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข คิดหาแนวทางการพัฒนา การเตรียมความพร้อมให้กับครู โดยจัดการอบรมพัฒนาให้ครูเพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทินตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ประเมินความพร้อมของอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู

2.4.1.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนาการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น เช่น พิจารณาเกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน บทบาทครู บทบาทนักเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมิน และสื่อ/แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

2.4.1.3 ศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนาครู โดยการอบรมให้ความรู้ให้แก่ครู ร่วมเติมเต็มในส่วนที่ครูต้องได้รับการพัฒนา โดยเน้นให้ครูสามารถออกแบบและสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ มีแบบอย่างการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวิชา บริบทผู้เรียน และบริบทโรงเรียนได้

2.4.2 การสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการเฝ้าดูหรือศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน คณะกรรมการนิเทศสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในชั้นเรียนตามปฏิทินการนิเทศ ดังนี้

2.4.2.1 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำการสอน ว่ามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนมากน้อยเพียงใด เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อสะท้อนวิธีการสอนของครู

2.4.2.2 สังเกตการปฏิบัติของครูว่ามีข้อบกพร่องสมควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ ปฏิบัติการสอนเป็นไปตามแผนการสอนหรือไม่

2.4.2.3 ปัญหาที่พบในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอนเหมาะสมหรือไม่ การวัดและประเมินผลผู้เรียนของครูสะท้อนผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างไร

2.4.2.4 บันทึกข้อมูลการนิเทศชั้นเรียนลงในแบบนิเทศชั้นเรียน

2.4.3 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (AAR) เป็นกระบวนการทบทวนผลการจัดการเรียนรู้หลังจากเสร็จสิ้นการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน ดำเนินการดังนี้

2.4.3.1 คณะกรรมการนิเทศสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนกับครูผู้รับการนิเทศ หลังการจัดการเรียนการสอนทันที โดยร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ

2.4.3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ

2.4.3.3 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปเป็นข้อมูล เปรียบเทียบผลการพัฒนาในครั้งต่อไป

2.5 การติดตามและประเมินผลการนิเทศ เป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติการสอน ภายหลังจากที่ได้รับการนิเทศไปแล้ว เพื่อนำผลไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย

2.5.1 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันให้ข้อมูลและสะท้อนผลการปฏิบัติงานหลังจากครูผู้รับการนิเทศได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาจากคณะกรรมการนิเทศ

2.5.2 คณะกรรมการนิเทศ ร่วมพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป

2.6 การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป เป็นกระบวนการหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการนิเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการนิเทศรอบต่อไปเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดำเนินการดังนี้

2.6.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกับครูผู้รับการนิเทศเพื่อสะท้อนผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผลที่ได้รับหลังจากการนำคำแนะนำที่ได้รับจากคณะกรรมการนิเทศไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้

2.6.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

2.6.3 ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่ ส่งเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ของการนิเทศ

ผลที่เกิดจากการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

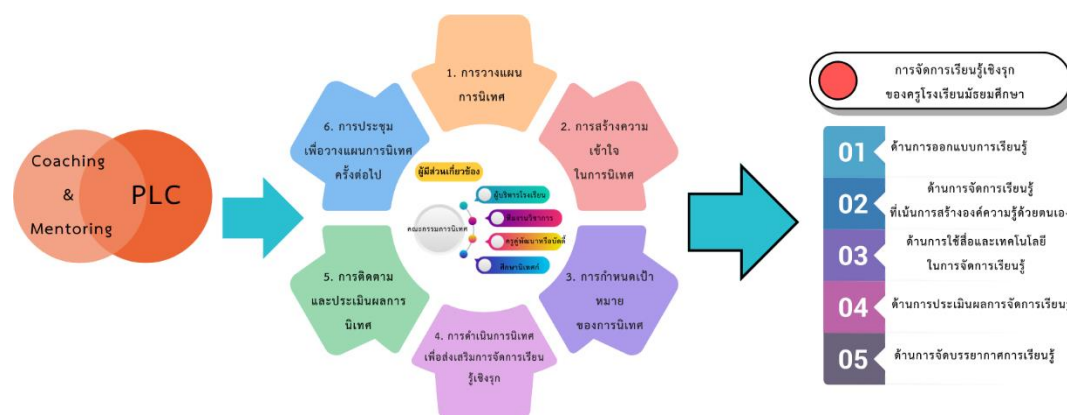
3.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ คือ กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการโดยการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คือ การจัดการเรียนรู้ที่ครูมีรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติ บูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำทาย และหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา โดยมีครูให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3 ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ คือ ความสามารถของครูในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน

3.5 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยา ในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

ภาพ 5 แสดง (ร่าง) รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีการปรับปรุงองค์ประกอบ รายการในองค์ประกอบย่อย และเพิ่มรายการในองค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 22 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน
เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 1 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
1. ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ		ปรับชื่อหัวข้อให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหามากยิ่งขึ้นจากผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ทีมงานวิชาการ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ครูผู้พัฒนา ครูผู้รับการนิเทศ และศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนนั้น ๆ มีบทบาท ดังนี้ 1.1 ร่วมกันวางแผนการนิเทศโดยทบทวนนโยบายของ สพฐ. นโยบายของเขตพื้นที่และร่วมกันทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาและร่วมกันกำหนดปฏิทินการนิเทศ		เพิ่มผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้รับการนิเทศ (Model Teacher)
1.2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน	คงเดิม	
1.3 ร่วมกันดำเนินการนิเทศ โดยการเตรียมความพร้อมผู้รับการนิเทศ สังเกตการจัดการเรียนการสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) โดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครูเสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ	คงเดิม	
1.4 ร่วมติดตามและประเมินผลการนิเทศครูผู้รับการนิเทศพูดคุย	คงเดิม	

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
สอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป		
1.5 การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการ ดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่ สังเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้ง ในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน	คงเดิม	

ตาราง 23 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษา แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน		
2.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการโดยการออกแบบการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย		เพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ครูมีรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิค การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติ		เพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2.3 ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของครูในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา	คงเดิม	

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน		
2.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน	คงเดิม	
2.5 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน	คงเดิม	

ตาราง 24 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษา
แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
3. การดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู		
3.1 การวางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย		เพิ่มตามองค์ประกอบที่ 1
3.1.1 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย		ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ
1) ผู้บริหารโรงเรียน		ประกอบด้วย
2) ทีมงานวิชาการ ประกอบด้วย รองหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ		1. ครูผู้รับการนิเทศ 2. ครูคู่พัฒนา
3) ครูคู่พัฒนา (Buddy)		3. ทีมงานวิชาการ ได้แก่
4) ศึกษานิเทศก์		หัวหน้าวิชาการ หัวหน้า กลุ่มสาระ
		4. ผู้บริหารโรงเรียน
		5. ศึกษานิเทศก์
3.1.2 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันทบทวนนโยบาย ของ สพฐ. และนโยบายของเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัด การเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา	คงเดิม	
3.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อน การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนรับทราบ นโยบายระดับ สพฐ. ระดับเขตพื้นที่	คงเดิม	
3.1.4 ศึกษานิเทศก์จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้รับการนิเทศในการจัดกระบวนการจัดการ เรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจผู้บริหารและบุคลากร ในการให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการนิเทศภายใน	คงเดิม	
3.2 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ ประกอบด้วย		
3.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจ นโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทราบ	คงเดิม	
3.2.2 ผู้บริหาร ทีมงานวิชาการ ร่วมสร้างความตระหนักให้แก่ ครูในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ		ปรับภาษาให้เป็นทางการ “ผู้บริหารและทีมงานวิชาการ

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
กระบวนการนิเทศ และประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างความเข้มแข็งโดยให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยใช้กระบวนการ Coaching & Mentoring		สร้างความเข้าใจให้แก่ครู สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ครูทุกคนตระหนักว่า การนิเทศเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง”
3.2.3 ผู้บริหารและทีมงานวิชาการ ต้องทำความเข้าใจกับครู สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ทุกคนเห็นว่าการนิเทศเป็นเรื่องปกติ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูทุกคนสามารถเป็น Coach ได้	คงเดิม	
3.2.4 ผู้บริหารโรงเรียนจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความเข้าใจในการนิเทศและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	คงเดิม	
3.2.5 ศึกษานิเทศก์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจกับการนิเทศภายในของโรงเรียน ให้กับผู้บริหารและคณะครู สามารถให้คำปรึกษา แนวทางและเป็นแบบอย่างในการ Coach ได้	คงเดิม	
3.2.6 ศึกษานิเทศก์ร่วมสร้างความเข้าใจในการนิเทศให้กับผู้บริหารและคณะครู รวมทั้งให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิทยากร หรือประสานหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาอบรมและพัฒนาครู อาจทำเป็นระดับเขตพื้นที่หรือระดับสถานศึกษา เป็นพี่เลี้ยงในการให้ความรู้ ให้คำชี้แนะ หรือแนะนำแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	คงเดิม	
3.3 การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ		
3.3.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ร่วมกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	คงเดิม	
3.3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศและกรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	คงเดิม	

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
เชิงรุก โดยพิจารณาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก		
3.3.3 ร่วมกันจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้	คงเดิม	
3.4 การดำเนินการนิเทศ ประกอบด้วย	คงเดิม	
3.4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)		
3.4.1.1 คณะกรรมการนิเทศร่วมทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข คิดหาแนวทางการพัฒนาการเตรียมความพร้อมให้กับครู โดยจัดการอบรมพัฒนาให้ครูเพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทินตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ประเมินความพร้อมของอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู		
3.4.1.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนาการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น เช่น พิจารณาเกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน บทบาทครู บทบาทนักเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมิน และสื่อ/แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น	คงเดิม	
3.4.1.3 ศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนาครู โดยการอบรมให้ความรู้ให้แก่ครู ร่วมเติมเต็มในส่วนที่ครูต้องได้รับการพัฒนา โดยเน้นให้ครูสามารถออกแบบและสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ มีแบบอย่างการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวิชา บริบทผู้เรียน และบริบทโรงเรียนได้	คงเดิม	
3.4.2 การสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก คณะกรรมการนิเทศสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในชั้นเรียนตามปฏิทินการนิเทศ ดังนี้	คงเดิม	
3.4.2.1 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำการสอน ว่ามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนมากน้อยเพียงใด เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อสะท้อนวิธีการสอนของครู		

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
3.4.2.2 สังเกตการปฏิบัติของครูว่ามีข้อบกพร่องสมควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ ปฏิบัติการสอนเป็นไปตามแผนการสอนหรือไม่	คงเดิม	
3.4.2.3 ปัญหาที่พบในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอนเหมาะสมหรือไม่ การวัดและประเมินผลผู้เรียนของครูสะท้อนผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างไร	คงเดิม	
3.4.2.4 บันทึกข้อมูลการนิเทศชั้นเรียนลงในแบบนิเทศชั้นเรียน	คงเดิม	
3.4.3 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (AAR)	คงเดิม	
3.4.3.1 คณะกรรมการนิเทศสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนกับครูผู้รับการนิเทศหลังการจัดการเรียนการสอนทันที โดยร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ		
3.4.3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ	คงเดิม	
3.4.3.3 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปเป็นข้อมูล เปรียบเทียบผลการพัฒนาในครั้งต่อไป	คงเดิม	
3.5 การติดตามและประเมินผลการนิเทศ ประกอบด้วย		
3.5.1 คณะกรรมการนิเทศและครูร่วมกันให้ข้อมูลและสะท้อนผลการปฏิบัติงานหลังจากครูผู้รับการนิเทศได้รับคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาจากคณะกรรมการนิเทศ	คงเดิม	
3.5.2 คณะกรรมการนิเทศ ร่วมพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป	คงเดิม	
3.6 การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป		
3.6.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกับครูผู้รับการนิเทศ เพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผลที่ได้รับหลังจากการนำคำแนะนำที่ได้รับจากคณะกรรมการนิเทศไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้	คงเดิม	
3.6.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์	คงเดิม	

ประเด็น	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
และเทคนิคแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน		
3.6.3 ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่ สังกะยะที่ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน	คงเดิม	
องค์ประกอบของรูปแบบ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1. ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ 2. องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย 3. การดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู		เพิ่มอีก 2 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการของรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
อื่นๆ		เพิ่มหัวข้อ 3.6 รายงานผลการนิเทศ

ผลการปรับปรุงรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบตามความเหมาะสมได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบซึ่งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ

ใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศการสอนใช้นิเทศในระดับห้องเรียน ทำให้ครูผู้รับการนิเทศ ได้ค้นพบวิธีการทำงานของตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผน ติดตาม ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ครูผู้รับการนิเทศ 2) ครูคู่พัฒนา 3) ครูกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ
- 4) ผู้บริหารโรงเรียน 5) ศึกษานิเทศก์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ร่วมวางแผนการนิเทศโดยทบทวนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและร่วมกันทบทวนสภาพบริบท ข้อมูลผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาและร่วมกันกำหนดปฏิทินการนิเทศ

2. ร่วมกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จากผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน

3. ร่วมดำเนินการนิเทศ โดยการเตรียมความพร้อมผู้รับการนิเทศ สังเกตการจัดการเรียนการสอนและร่วมสะท้อนผล (AAR) โดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครูเสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ

4. ร่วมติดตามและประเมินผลการนิเทศครูผู้รับการนิเทศพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป

5. ประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่ สังเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ

เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ ได้แก่

1. การวางแผนการนิเทศ เป็นการวางแผนการนิเทศเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ประกอบด้วย

- 1.1 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับการนิเทศ
- 2) ครูคู่พัฒนา 3) ครูกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ 4) ผู้บริหารโรงเรียน
- 5) ศึกษานิเทศก์

1.2 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันทบทวนนโยบายของ สพฐ. และนโยบายของเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนรับทราบนโยบายระดับ สพฐ. ระดับเขตพื้นที่

1.4 ศึกษานิเทศก์จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้รับการนิเทศในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจผู้บริหารและบุคลากรในการให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงในการนิเทศภายใน

2. การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ เป็นการสร้างการรับรู้อย่างเป็นระบบในการดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจนโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทราบ

2.2 ผู้บริหาร ทีมงานวิชาการ ร่วมสร้างความตระหนักให้แก่ครูในโรงเรียน สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ และประโยชน์ที่จะเกิดกับการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างความเข้มแข็งโดยให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยใช้กระบวนการ Coaching & Mentoring

2.3 ผู้บริหารและทีมงานวิชาการ สร้างความเข้าใจให้แก่ครู สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศภายใน ให้ครูทุกคนตระหนักว่า การนิเทศเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความเข้าใจในการนิเทศและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.5 ศึกษานิเทศก์เข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจกับการนิเทศภายในของโรงเรียนให้กับผู้บริหารและคณะครู สามารถให้คำปรึกษา แนวทางและเป็นแบบอย่างในการ Coach ได้

2.6 ศึกษานิเทศก์ร่วมสร้างความเข้าใจในการนิเทศให้กับผู้บริหารและคณะครู รวมทั้งให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิทยากร หรือประสานหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาอบรมและพัฒนาครู อาจทำเป็นระดับเขตพื้นที่หรือระดับสถานศึกษา เป็นพี่เลี้ยงในการให้ความรู้ ให้คำชี้แนะ หรือแนะนำแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ เป็นขั้นตอนการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้การนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย

3.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัด

การศึกษาของโรงเรียน ร่วมกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง และเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศและกรอบ การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับค่าเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ร่วมกันจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักการนิเทศแบบ ชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วย

4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ เป็นการเริ่มต้นกระบวนการนิเทศเพื่อการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ดำเนินการดังนี้

4.1.1 คณะกรรมการนิเทศร่วมทบทวนกระบวนการจัดการเรียนเชิงรุกกับครู ร่วมกัน แก้ไข คิดหาแนวทางการพัฒนา การเตรียมความพร้อมให้กับครู โดยจัดการอบรมพัฒนาให้ครู เพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทินตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ประเมินความพร้อมของอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู

4.1.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนาการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น เช่น พิจารณาเกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละ ขั้นตอน บทบาทครู บทบาทนักเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมิน และสื่อ/แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

4.1.3 ศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนาครู โดยการอบรมให้ความรู้ให้แก่ครู ร่วมเติมเต็มในส่วน ที่ครูต้องได้รับการพัฒนา โดยเน้นให้ครูสามารถออกแบบและสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ มีแบบอย่างการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทของวิชา บริบทผู้เรียน และบริบทโรงเรียนได้

4.2 การสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการเฝ้าดูหรือ ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน คณะกรรมการนิเทศสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในชั้นเรียนตามปฏิทินการนิเทศ ดังนี้

4.2.1 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำการสอน ว่ามีส่วนร่วมในการจัด การเรียนมากน้อยเพียงใด เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อสะท้อนวิธีการสอนของครู

4.2.2 สังเกตการปฏิบัติของครูว่ามีข้อบกพร่องสมควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ ปฏิบัติการสอนเป็นไปตามแผนการสอนหรือไม่

4.2.3 ปัญหาที่พบในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอนเหมาะสมหรือไม่ การวัดและประเมินผลผู้เรียนของครูสะท้อนผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างไร

4.2.4 บันทึกข้อมูลการนิเทศชั้นเรียนลงในแบบนิเทศชั้นเรียน

4.3 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (AAR) เป็นกระบวนการทบทวนผลการจัดการเรียนรู้หลังจากเสร็จสิ้นการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน ดำเนินการดังนี้

4.3.1 คณะกรรมการนิเทศสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนกับครูผู้รับการนิเทศ หลังการจัดการเรียนการสอนทันที โดยร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา ให้แก่ครูผู้รับการนิเทศ

4.3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ครู เสริมแรงและให้กำลังใจครูผู้รับการนิเทศ

4.3.3 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลการพัฒนาในครั้งต่อไป

5. การติดตามและประเมินผลการนิเทศ เป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติการสอน ภายหลังจากที่ได้รับการนิเทศไปแล้ว เพื่อนำผลไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย

5.1 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันให้ข้อมูลและสะท้อนผลการปฏิบัติงานหลังจากครูผู้รับการนิเทศได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาจากคณะกรรมการนิเทศ

5.2 คณะกรรมการนิเทศ ร่วมพูดคุยสอบถามและเก็บประเด็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป

6. การรายงานผลการนิเทศ เป็นกระบวนการนำเสนอผลการดำเนินการนิเทศที่ผ่านการวิเคราะห์และประมวลผลเป็นสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้ ประกอบด้วย

6.1 คณะกรรมการนิเทศรายงานผลการดำเนินการนิเทศให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำผลที่ได้รับไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

6.2 ศึกษานิเทศก์รายงานผลการนิเทศให้แก่ผู้บังคับบัญชารับทราบ เพื่อให้เขตพื้นที่มีข้อมูลแนวทางในการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกต่อไป

7. การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป เป็นกระบวนการหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการนิเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการนิเทศรอบต่อไปเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดำเนินการดังนี้

7.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกับครูผู้รับการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและผลที่ได้รับ หลังจากการนำคำแนะนำที่ได้รับจากคณะกรรมการนิเทศไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้

7.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคแนวทาง ในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

7.3 ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่ สังกเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนด จำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ

ผลที่เกิดจากกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ คือ กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการโดยการออกแบบการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เน้นความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการ ของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คือ การจัดการเรียนรู้ที่ครู มีรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติ บูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำทาย และหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา โดยมีครูให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ด้วยตนเอง

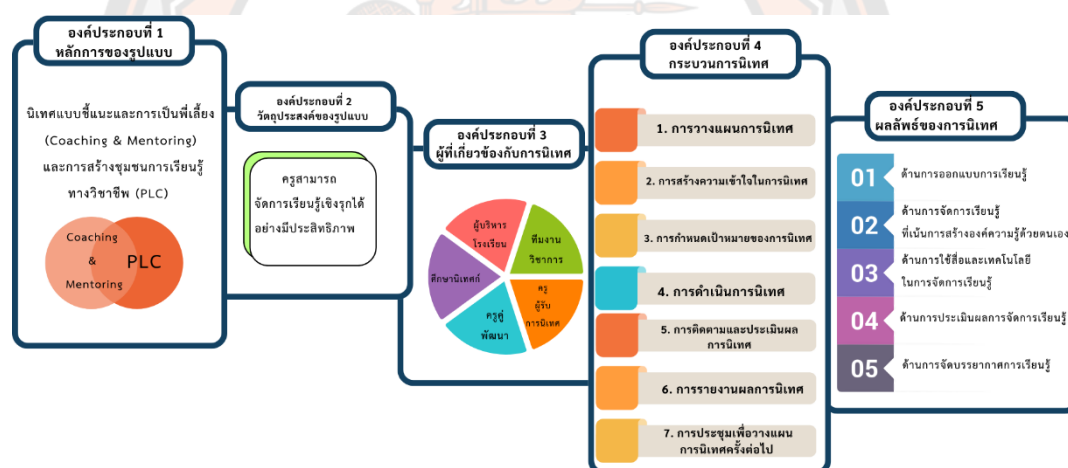
3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ คือ ความสามารถของครู ในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการ เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน

5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้อ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยา ในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

จากผลการตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขและสรุปเป็นรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ภาพ 6 แสดงรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ปรับปรุงแล้ว

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 175 คน จาก ในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ ได้แก่ จังหวัดตาก พิจิตร โลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี ปรากฏผลการประเมินดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 25 แสดงสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	78	44.57
1.2 เพศหญิง	97	55.43
2. ระดับการศึกษาสูงสุด		
2.1 ปริญญาตรี	12	6.86
2.2 ปริญญาโท	135	77.14
2.3 ปริญญาเอก	28	16.00
3. ตำแหน่ง		
3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	119	68.00
3.2 ศึกษานิเทศก์	56	32.00
4. ประสบการณ์ทำงาน		
4.1 น้อยกว่า 5 ปี	0	0.00
4.2 5-10 ปี	109	62.29
4.2 มากกว่า 10 ปี	65	37.14

จากตาราง 25 พบว่า สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.43 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 77.14 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร

สถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 68.00 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.29

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ	4.83	0.37	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.81	0.39	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาท ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ	4.86	0.26	มากที่สุด	4.85	0.25	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ	4.88	0.21	มากที่สุด	4.73	0.23	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ	4.86	0.24	มากที่สุด	4.86	0.27	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.84	0.25	มากที่สุด	4.85	0.20	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 26 พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.84$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$) มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.85$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$)

ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ							
ใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศการสอนใช้ในเทศในระดับห้องเรียน ทำให้ครูผู้รับการนิเทศ ได้ค้นพบวิธีการทำงานของตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.83	0.37	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.83	0.37	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 27 พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.83$) และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ							
เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผน ติดตาม ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	4.81	0.39	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.81	0.39	มาก	4.83	0.37	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 28 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.81) และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.83) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	χ ²	S.D.	แปลผล	χ ²	S.D.	แปลผล	
องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ							
ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา							
ประกอบด้วย							
1. ครูผู้รับการนิเทศ							
2. ครูคู่พัฒนา	4.82	0.38	มากที่สุด	4.74	0.44	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3. ครูกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ							
4. ผู้บริหารโรงเรียน							
5. ศึกษาพิเศษ							
บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ							
1. ร่วมวางแผนการนิเทศโดย ทบทวนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและร่วมกัน ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา และร่วมกันกำหนดปฏิทินการนิเทศ							
2. ร่วมกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ โดยวิเคราะห์จาก	4.90	0.31	มากที่สุด	4.90	0.30	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	ห้า	S.D.	แปลผล	ห้า	S.D.	แปลผล	
ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ไปพร้อมกัน							
3. ร่วมดำเนินการนิเทศ โดยการเตรียมความพร้อม ผู้รับการนิเทศ สังเกตการ จัดการเรียนการสอนและ ร่วมสะท้อนผล (AAR) โดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดควร พัฒนา และแนวทางการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้แก่ครูเสริมแรงและให้กำลังใจ ครูผู้รับการนิเทศ	4.88	0.33	มากที่สุด	4.82	0.38	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4. ร่วมติดตามและประเมินผล การนิเทศครูผู้รับการนิเทศ พูดคุยสอบถามและเก็บประเด็น ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เพื่อวางแผนการนิเทศต่อไป	4.87	0.33	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
5. ประชุมคณะกรรมการนิเทศ เพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควร พัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนา การดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับ การดำเนินการนิเทศการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ใน สถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.93	0.25	มากที่สุด	4.90	0.30	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
ระดับเขตพื้นที่ สังกเคราะห์ผล จากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศ ครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวน ครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่องและยั่งยืน							
รวม	4.86	0.26	มากที่สุด	4.85	0.25	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 29 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.86) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.93) มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.85) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ร่วมกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ และประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.90)

ตาราง 30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู							
4.1 การวางแผนการนิเทศ	4.88	0.32	มากที่สุด	4.92	0.27	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4.2 การสร้างความเข้าใจใน	4.86	0.34	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
การนิเทศ							
4.3 การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ	4.80	0.39	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4.4 การดำเนินการนิเทศ	4.86	0.34	มากที่สุด	4.86	0.34	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4.5 การติดตามและประเมินผลการนิเทศ	4.87	0.34	มากที่สุด	4.89	0.32	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4.6 การรายงานผลการนิเทศ	4.89	0.30	มากที่สุด	4.93	0.26	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4.7 การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป	4.88	0.32	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.88	0.21	มากที่สุด	4.89	0.23	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 30 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาองค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการรายงานผลการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.89$) มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.89$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการรายงานผลการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.93$)

ตาราง 31 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ							
5.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้คือ กระบวนการในการวาง	4.79	0.41	มากที่สุด	4.85	0.36	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	χ ²	S.D.	แปลผล	χ ²	S.D.	แปลผล	
<p>แผนการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ โดยการออกแบบการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เน้นความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความ ต้องการของผู้เรียน และ สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p>							
<p>5.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คือ การจัดการเรียนรู้ที่ครูมี รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติ บูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่ แปลกใหม่ ทำทาย และ หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาวิชา โดยมีครูให้ ความช่วยเหลือ อำนวยความ สะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง</p>	4.81	0.39	มากที่สุด	4.91	0.29	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
<p>5.3 ด้านการใช้สื่อและ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ คือ ความสามารถของครู ในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับ</p>	4.78	0.41	มากที่สุด	4.90	0.30	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	χ ²	S.D.	แปลผล	χ ²	S.D.	แปลผล	
เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง บูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน							
5.4 ด้านการประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการ ตรวจสอบผลการเรียนรู้และ พัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจ หลักการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถ สะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผล การประเมินไปใช้ในการปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ และมีการ จัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการ เรียนรู้ของผู้เรียน	4.89	0.31	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
5.5 ด้านการจัดบรรยากาศการ เรียนรู้ คือ การจัดสิ่งแวดล้อม ที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิด	4.67	0.47	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
ความกระตือรือร้นในการเรียน							
เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถาม							
และเปิดโอกาสให้ซักถาม							
เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึก							
ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน							
คอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการ							
ประยุกต์ใช้จิตวิทยา ในการ							
เรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศ							
การเรียนการสอน							
รวม	4.79	0.24	มากที่สุด	4.86	0.27	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 31 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาองค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.79$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.89$) มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.86$) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.91$)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เฉพาะพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนตามลำดับของขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ชั้นย่อย ดังนี้

ส่วนที่ 1.1 การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ส่วนที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ซึ่งเป็นเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์สรุปเป็นสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา และนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้เป็นประเด็นสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการ หรือครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 2 โรงเรียน ในประเด็นแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ 4) การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ 5) การดำเนินการนิเทศ 6) การติดตาม

และประเมินผลการนิเทศ 7) การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป ซึ่งโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียนมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกขึ้นไปด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา จำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 2. กระบวนการนิเทศ ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ 3) การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ 4) การดำเนินการนิเทศ 5) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ 6) การรายงานผลการนิเทศ 7) การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมในเบื้องต้นและการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 9 คน ผู้บริหาร

สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ อาจารย์มหาวิทยาลัย และครูผู้สอน กำหนดคุณสมบัติโดยมีความรู้ ประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษา และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาแล้ว ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ใน 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 175 คน ได้มาโดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศที่มี 5 องค์ประกอบ โดยในแต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ พบว่า ใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศการสอนใช้นิเทศในระดับห้องเรียน ทำให้ครูผู้รับการนิเทศ ได้ค้นพบวิธีการทำงานของตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ พบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผน

ติดตาม ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยครูผู้รับการนิเทศ ครูคู่พัฒนา ครูกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ในการร่วมวางแผนการนิเทศ ทบทวนสภาพบริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาและร่วมกันกำหนดปฏิทินการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนิเทศ สะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สัจเคราะห์ผลจากการประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ พบว่า มีขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ 7 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ การรายงานผลการนิเทศ และการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ พบว่า ผลลัพธ์ของการนิเทศเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ 5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์

ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลเพิ่มเติมการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ พบว่า หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ส่งเสริมให้ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้ร่วมกันทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ธนา ชุติวรรธ (2562) ที่กล่าวถึงการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้และวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน (Individual Performance) จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ โดยผู้ชี้แนะเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบความรู้ใหม่และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และสอดคล้องกับสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกันและผู้บริหารแบบผู้ดูแล สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

2. องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ พบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผน ติดตาม ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีการวางแผน ติดตาม ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัด

ของแต่ละบุคคลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับ วาสนา บุญมาก (2562) กล่าวถึงการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงว่า เป็นกระบวนการและ กิจกรรมต่างๆที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม ปรับปรุงการสอนของครูเพื่อให้เกิดการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกโดยผู้นิเทศให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้รับการนิเทศที่มีประสบการณ์น้อย หรือเพิ่งเริ่ม ทำงานให้ได้รับการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ ปิยณัฐ กุศลมาลย์ (2560) ที่กล่าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าเป็นการรวมกลุ่มกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งความรู้ ประสบการณ์ และร่วมมือ ร่วมพลังกันในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของ นักเรียนและการทำงานของครูเป็นหลัก มีผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วมจัดระบบสนับสนุน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาริวิชาชีพ พัฒนาเครื่องมือในการทำงานของครู และพัฒนาการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบที่ 3 ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วยบุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้รับการนิเทศ ครูคู่พัฒนา ครูกลุ่มงานวิชาการ เช่น หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการร่วมวางแผนการนิเทศ ทบทวนสภาพ บริบท ข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมาและร่วมกันกำหนดปฏิทิน การดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการนิเทศ สะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังเคราะห์ผลจากการ ประเมินผลการนิเทศ เพื่อนำไปวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป รวมถึงกำหนดจำนวนครั้งในการนิเทศ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน จึงควรเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนนั้นๆ สอดคล้อง กับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2563) ที่กล่าวถึงสมาชิกในกลุ่ม PLC ประกอบด้วย 1) Model teacher ครูผู้สอน 2) Buddy teacher ครูร่วมเรียนรู้ 3) Mentor หัวหน้ากลุ่มสาระ / ฝ่ายวิชาการ 4) Administrator ผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) Expert ผู้เชี่ยวชาญ และสอดคล้องกับ อนุสรฯ สุวรรณวงศ์ (2558) ที่กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การร่วมมือ ร่วมพลังของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตนเอง ร่วมกับเพื่อนครู โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่จำเป็น ต่อการพัฒนาทางวิชาชีพและนำความรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวไปพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ จุลี ศรีชะโคตร (2557) ที่ได้ให้ความเห็นว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เป็นการร่วมแรงร่วมใจของทุกคนในชุมชน โดยพัฒนามาจากกลุ่มที่ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

ด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุผลบนพื้นฐานการคิด และการรับผิดชอบร่วมกัน และสอดคล้องกับ
 วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ที่ได้นำเสนอองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบท
 สถานศึกษาว่า เป็นการพัฒนามาจากกลุ่มที่รวมกันด้วยใจ ทำงานร่วมกันอย่าง สร้างสรรค์แบบมี
 วิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้
 ของทีม และการเรียนรู้ของครู บนพื้นฐานของงานที่ในกระบวนการต่าง ๆ ต้องทำร่วมกัน นอกจากนี้
 ทีมร่วมแรงร่วมใจยังมีลักษณะพิเศษของการรวมตัวที่เหนียวแน่นจากภายใน คือ การเป็นกัลยาณมิตร

4. องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ ผลการวิจัยพบว่า มีขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ
 7 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ การกำหนดเป้าหมาย
 ของการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักการนิเทศ
 แบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้
 ทางวิชาชีพ (PLC) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ การรายงานผลการนิเทศ และการประชุม
 เพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการ
 เรียนเชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้หลักการ
 นิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชน
 การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 สอดคล้องกับ วรณิภา ไชยมาตย์ (2560) ที่ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง
 (Coaching and Mentoring) ว่า เป็นการทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิด
 การเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนได้ใช้เวลานานในการทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติให้
 เกิดผลตามเป้าหมาย การชี้แนะแบบมีเป้าหมายหรือจุดเน้นร่วมกัน การชี้แนะในบริบทโรงเรียน
 โดยอาศัย กระบวนการลงมือปฏิบัติ ลงมือทำงานการชี้แนะ ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนา
 การเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน
 เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านมา สรุปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการ
 สอน และสอดคล้องกับ เมธาสิทธิ์ ธัญรัตน์ศรีสกุล (2560) ที่กล่าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
 ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ร่วมวิชาชีพ มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ เพื่อการเรียนรู้
 ต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูแต่ละคน จะถูกนำมาจัดการความรู้
 อย่างเป็นระบบ ผ่านการอภิปรายสะท้อนคิดตามหลักวิชาการ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
 อย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ได้ตามมาคือ ครูมีความรู้ในเนื้อหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการ
 วัดประเมินผล ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการปรับปรุงและพัฒนา
 อย่างต่อเนื่อง

5. องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ ผลการวิจัย พบว่า ผลลัพธ์ของการนิเทศเพื่อ
 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ
 5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มี
 ประสิทธิภาพ ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียน
 เกิดประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ลงมือทำด้วยตนเอง สร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ
 ในระหว่างเรียน พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับ สุพิช ชัยมงคล (2556) ที่ได้กล่าวถึง
 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัด
 การเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
 เชิงรุก การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทและสอดคล้องกับ อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ
 (2555) ที่ได้กล่าวถึงบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และ
 เสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม
 เข้าใจจิตใจของผู้เรียน การสร้างความรู้สึที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การให้การเสริมแรงและ
 สนับสนุนการเรียน คอยให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว รวมทั้งการประยุกต์ใช้
 จิตวิทยา ในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

6. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน
 เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษา
 แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้
 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ
 องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการนิเทศ
 เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและ
 ต่อเนื่อง โดยใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสาน
 กับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้เกิด
 ประสิทธิภาพสูงสุด และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
 สอดคล้องกับ พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) ที่กล่าวถึงหลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงว่า
 เป็นวิธีการนิเทศเชิงลึกที่ผู้นิเทศการสอนใช้นิเทศในระดับห้องเรียน เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอน โดยผู้รับ
 การนิเทศจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนทันทีที่
 และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน พัฒนาครูผู้สอนอย่าง ใกล้ชิดสนิทสนม อย่างต่อเนื่องเพื่อผลสำเร็จ
 ในคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและต่อคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับอนุสรฯ สุวรรณวงศ์
 (2558) ที่กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการร่วมมือ ร่วมพลังของผู้บริหาร ครู
 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตนเอง ร่วมกับเพื่อนครู โดยการ
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ

และนำความรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลลัพธ์ของการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้ของผู้เรียนจึงเกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง และผู้สอนเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ วารินทร์พร พันเฟื่องฟู (2562) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีรูปแบบและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่หลากหลาย โดยผู้สอนสามารถนำมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนรู้ เหมาะสมกับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และความสำเร็จในการเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะ และ เชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการ เรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรนำหลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปใช้ในการวางแผนนิเทศเพื่อส่งเสริม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและบุคลากรในสังกัดให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผน ติดตามช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้น หากศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัด สามารถนำรูปแบบการนิเทศนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทของสถานศึกษา

3. ผลการวิจัยพบว่า ผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ครูผู้รับการนิเทศ ครูคู่พัฒนา ครูกลุ่มงานวิชาการ เช่น หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรแต่งตั้งให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องดังกล่าวร่วมเป็นคณะกรรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการพัฒนาครูผู้รับการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาด้วยว่ามีองค์ประกอบใดอีกบ้างที่ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล โปธิเย็น. (2564). Active Learning : การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 11-28.
- กิตติ บุญปรง. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *การพัฒนาด้วยวิธีการ Coaching*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จรุงจิต จำปานิล. (2562). การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากสื่อออนไลน์ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 5(1), 111-125
- จรรยา พานิชย์ผลินไชย. (2559). การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *ลักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 22(2), 25-37.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. (2556). การพัฒนารูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของครูพลศึกษา. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(2), 134-150.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. (2558). *Active Learning แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 16 มกราคม 2566, จาก <http://chitnarongactivelearning.blogspot.com>.
- จุลลี ศรีษะโคตร. (2557). บรรยายภาคองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(1), 26-36.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชวลิต จันทร์ศรี. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(3), 117-128.

- ชวลิต พาระแพน. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning ข่าวสารวิชาการประจำเดือนพฤศจิกายน*. เชียงใหม่: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐาปนันท์ กันยา, และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์ (2558). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(2), 101-109.
- ดิเรก พรสีมา. (2559). *ครูไทย 4.0. กระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้น 5 มกราคม 2565, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID>.
- เดช สาระจันทร์. (2559). รูปแบบการนิเทศโดยใช้การเสริมพลังเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 35(6), 87-99.
- ทองใบ ทองมาก. (2555). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทิพพนตร ศรีนา. (2561). รูปแบบการนิเทศครูเพื่อพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารเซนต์จอห์น*, 22(30), 19-35.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิพากร กิ่งมิ่งแฮ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนัญญา วุฒินิชย์. (2563). รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา*, 15(2), 302-314

- ธนา ชุติวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(2), 535-547.
- ธารทิพย์ นรงค์ยา. (2558). *แนวทางการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงครู: บทเรียนจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ รุจาคม. (2561). การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- นริศ อาราม. (2560). *การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นัยนา ฉายวงศ์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับศึกษานครพนม เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บังอร เสรีรัตน์, ชาริณี ตริวิรัญญู, และเรวณี ชัยเขาวรัตน์. (2558). *9 วิธีสร้างครูผู้ศิษย์: เอกสารประมวลแนวคิดและแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงาน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภัสรา โคตะขุน. (2554). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสม เพื่อเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ปิยณัฐ กุสุมาลย์. (2560). *แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรอรรถี ชาวคำเขตต์. (2561). *ศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- พวงอ้อย ไชยดี. (2564). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พาสนา ชลบุรีพันธ์. (2560). *รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะ การคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต)* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิชิต ขำดี. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไพศาล เครือแสง. (2556). *เทคนิคการสอนเชิงรุก เรียนรู้ประสบการณ์จาก Shelton College International ประเทศสิงคโปร์*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2561). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ในการยกระดับความรู้สู่ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ. *วารสาร อิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 8(1), 166-190.
- ภริมา วินิตาสถิตกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก:แนวทางการเรียนการสอนที่ เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(3), 921-933.
- มนตรี แยมกลีกร. (2559). *ชุมชนเรียนรู้วิชาชีพ:ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงของครูในการ ประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2559 เรื่องการวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการ จัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- มยุรี เจริญศิริ. (2558). การศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การคิดแก้ปัญหา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร*, 13(1), 114-127.
- มิลินทรา กวินกมลโรจน์. (2557). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธาสิทธิ์ ธีญรัตน์ศรีสกุล. (2560). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : แนวทางปฏิบัติสำหรับครู วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(2), 214-228.
- ระย้า คงขาว. (2558). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนรู้สำหรับครูผู้สอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- รัชภูมิ สมสมัย. (2557). รายงานการวิจัยสภาพอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. เชียงใหม่ : โรงเรียนบ้านหนองเขียว ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.
- ละดา ดอนหงษา, อติศร ศรีเมืองบุญ, และสุรเดช พรหมคำ (2559). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน “การส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ” : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านโนนสงเปลือย. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติราชธานีวิชาการ “สร้างเสริมสหวิทยาการ ผลมผลสถานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC” ครั้งที่ 1 (น. 941-952). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วชิรา เครือคำอ้าย, และชวลิต ขอดศิริ. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะ และระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสมาคมนักวิจัย, 24(1), 121-135.
- วรรณิภา ไชยมาตย์. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(3), 116-128.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 12(2), 124-133.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2556). การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วารินทร์ พันธ์เฟื่องฟู. (2562). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(3), 193-202.
- วาสนา ทองทวียิ่งยศ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูใน สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วาสนา บุญมาก. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

- วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์. (2559). รูปแบบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการสอนแนะและพี่เลี้ยง. *ลักทอง วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 22(2), 38-50.
- วิหาร พลเพชร. (2558). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินการคิด สำหรับครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศักดิ์ดา สถาพรจนา. (2559). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ ศรีวรรณ. (2557). การโค้ชเพื่อการพัฒนาผลงานที่ยอดเยี่ยม. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ศิลา สงอาจินต์. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในจังหวัดตรัง. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(20), 160-175.
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2558). เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”. สระแก้ว: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สมเกียรติ สัจจารักษ์. (2563). การจัดการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนเทศบาลลูกปัญญาในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 11(2), 147-167.
- สมศักดิ์ จีเพ็ชร. (2562). การพัฒนาคุณภาพครูโดยการนิเทศแบบสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนมหาสวัสดิ์ (ราษฎร์บำรุง). *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 15(2), 165-184.
- สลิลนา ภูมิพาณิชย์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 261-276.
- สามารถ ผ่องศรี. (2563). รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2559). *ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา*. สืบค้น 27 ธันวาคม 2565 จาก https://www.spe.go.th/files/com_news/201605_9e8ff07bfa57e8c.pdf
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 3. (2563). *รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 3*. ราชบุรี: สำนักงานศึกษาธิการภาค 3.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2557). *การเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน: การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching)*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สิริกร คำมูล. (2556). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(3), 22-28.
- สิริภพ บุญยืน. (2560). *แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สิริรัตน์ ใจทาน. (2558). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดสาย ศรีศักดิ์. (2563). *รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1), 287-300.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2555). *หลักการนิเทศการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิช ชัยมงคล. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุภัทรา ภูษิตรัตน์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุภัทรา สภาพอ์ถ์. (2562). การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน
มัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาพ ยืนคำพะเนา. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานตาม
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). การพัฒนาวิชาชีพครูสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. ในเอกสาร
ประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การพัฒนาครูทั้งระบบตามยุทธศาสตร์การปฏิรูป
การศึกษาทศวรรษที่ 2. แพร่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1-2.
- สุรัชดา ภูริบพา. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านพุทธรักษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วารสารมหาจุฬานาครธรรมสาร, 8(6), 222-237.
- เสถียร อ่วมพรหม. (2560). แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- หนูฤทธิ์ ไกรพล. (2558). การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ในโรงเรียนประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- อนุสรรา สุวรรณวงศ์. (2558). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สำหรับครูโรงเรียนเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์, นธี เหมมันต์, และนธี เหมมันต์. (2560). สมรรถนะในการจัดการเรียนการ
สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณาจารย์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. ในการประชุมหาดใหญ่
วิชาการ ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อรอุมา บวรศักดิ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับครู วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎี
บัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล. (2556). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยการ
บูรณาการกระบวนการเรียนรู้สำหรับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 2 (ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

- อวยชัย สุขณะล้ำ. (2559). รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูตามแนวคิดกระบวนการชี้แนะ (coaching) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อันธิกา ฉลาดธัญญกิจ. (2555). การวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Barkley, E. F., & Major, C. H. (2018). *Interactive Lecturing: A Handbook for College Faculty*. San Francisco: Jossey Bass/Wiley.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington DC: School of Education and Human Development, George Washington University.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associated.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการ
 นิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	ดร.เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์	ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
2	นายพันศักดิ์ ศรีทอง	ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัศึกษานครสวรรค์
3	ผศ.ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4	นายรังสิวุฒิ พุ่มเกิด	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัศึกษานครสวรรค์
5	ดร.กิตติเชษฐ อักษร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
6	ดร.ปัทมา ภู่อวาสดี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
7	ดร.อัคคณัฐ อัยรา	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา จังหวัดอุทัยธานี
8	นางมณฑิรา มาจันทร์	ครูโรงเรียนตากพิทยาคม จังหวัดตาก
9	นายจักรกฤษ เลื่อนภักฐิน	ครูโรงเรียนบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ผู้ดำเนินรายการ นางมณฑิรา บุตโยธี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

ภาคผนวก ข แบบวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา THE MIXED EDUCATIONAL SUPERVISION MODEL TO ENHANCE
ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อรายการให้เหมาะสมตามความคิดเห็นของท่านโดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา(IOC) และความสอดคล้องกับนิยามดังนี้

- +1 เมื่อเห็นด้วยว่าข้อความคำถามสอดคล้องกับนิยาม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความคำถามสอดคล้องกับนิยาม
- 1 เมื่อไม่เห็นด้วยว่าข้อความคำถามสอดคล้องกับนิยาม

ข้อ	สภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้									
	ครูศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ								
1	หลักสูตรสถานศึกษา ก่อนนำไปวางแผนการจัดการเรียนการ สอน								
	ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตาม								
2	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551								
	ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์								
3	จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียนเป็น รายบุคคล								

ข้อ	สภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้									
25	ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง								
26	ครูสามารถออกแบบวิธีการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ อย่าง หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและ กิจกรรมการเรียนรู้								
27	ครูสามารถสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล และนำ เครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม								
28	ครูสามารถวัดและประเมินผลได้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และ เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่ หลักสูตรกำหนด								
29	ครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถ จากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่ หลากหลาย								
30	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อน เรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการ เรียน								
31	ครูประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ให้ ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง								
32	ครูนำผลการประเมินไปใช้ในการ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ จัดทำวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน								
5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้									
33	ครูจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่ เหมาะสมต่อการเรียนรู้หลายรูปแบบ								

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา THE MIXED EDUCATIONAL SUPERVISION MODEL TO ENHANCE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS

โดย นางวิจิตรา วรธาดาสวัสดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
ติดต่อเบอร์โทรศัพท์: 061-7566865 อีเมล: wishirataw63@nu.ac.th
อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. สถิรพร เซวานชัย

คำชี้แจง: แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้รับจากท่านเป็นความลับ การวิเคราะห์ข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. แบบแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

แบบสอบถาม
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย หญิง ไม่ต้องการระบุ

1.2 ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ภาษาไทย
 ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษาฯ ศิลปะ
 การงานอาชีพฯ สุขศึกษาและพลศึกษา กิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน

1.4 ประสบการณ์ในการสอน

น้อยกว่า 5 ปี 6-10 ปี มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
โปรดพิจารณาข้อความการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละข้อว่า ท่านมีการ
ปฏิบัติตามสภาพนั้นอยู่ในระดับใด โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		1	2	3	4	5
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้						
1	ครูศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปวางแผนการจัดการเรียนการสอน					
2	ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551					
3	ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล					
4	ครูออกแบบการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยเน้นความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน					
5	ครูจัดทำกำหนดการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551					
6	ครูกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551					
7	ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความแตกต่างของผู้เรียน					
8	ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา และกิจกรรมการเรียนรู้					
9	ครูนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้					
10	ครูตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ					
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง						
11	ครูใช้รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
12	ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน					
13	ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ					
14	ครูกำหนดขั้นตอน ควบคุม กิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ และกิจกรรม					
15	ครูมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ ทำทาย และหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา					
16	ครูให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
17	ครูจัดการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรมและผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอน					

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		1	2	3	4	5
18	ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้						
19	ครูสามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
20	ครูสามารถออกแบบ ผลิต สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
21	ครูสามารถปรับปรุงพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน					
22	ครูสามารถบูรณาการการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ					
23	ครูสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
24	ครูมีการประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้					
4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้						
25	ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง					
26	ครูสามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้					
27	ครูสามารถสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม					
28	ครูสามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด					
29	ครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
30	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน					
31	ครูประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
32	ครูนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ จัดทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน					

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		1	2	3	4	5
5. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้						
33	ครูจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้หลายรูปแบบทั้งแบบกลุ่ม หรือแบบรายบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					
34	ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน					
35	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน					
36	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม วิเคราะห์วิจารณ์ และอภิปรายได้อย่างกว้างขวาง					
37	ครูให้การเสริมแรงและสนับสนุนการเรียนรู้ ชมเชย คอยให้คำปรึกษา เข้าใจผู้เรียน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
การศึกษาแนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
จากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best practice)

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
 โรงเรียนมัธยมศึกษา

โดย นางวิชิรตา วรธาดาสวัสดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

ติดต่อเบอร์โทรศัพท์: 061-7566865

อีเมล: wishirataw63@nu.ac.th

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. สติรพร เขาวนชัย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการ
 นิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำไปยกร่างเป็นรูปแบบการนิเทศ
 การศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไป

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบสัมภาษณ์

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
โรงเรียนมัธยมศึกษา

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
3. สถานที่ปฏิบัติงาน.....

ตอนที่ 2 แนวทางการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. การวางแผนการนิเทศ

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....

.....

.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....

.....

.....

2. การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

.....
.....
.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....
.....
.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....
.....
.....

3. การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

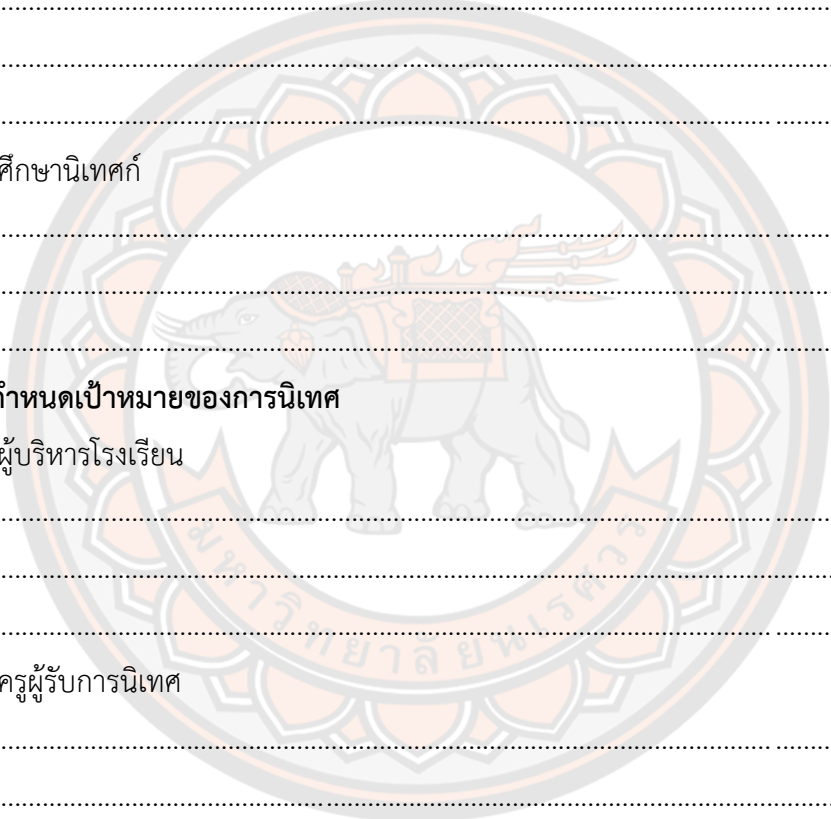
.....
.....
.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....
.....
.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....
.....
.....

4. การดำเนินการนิเทศ

4.1 การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

.....
.....
.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....
.....
.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....
.....
.....

4.2 การสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

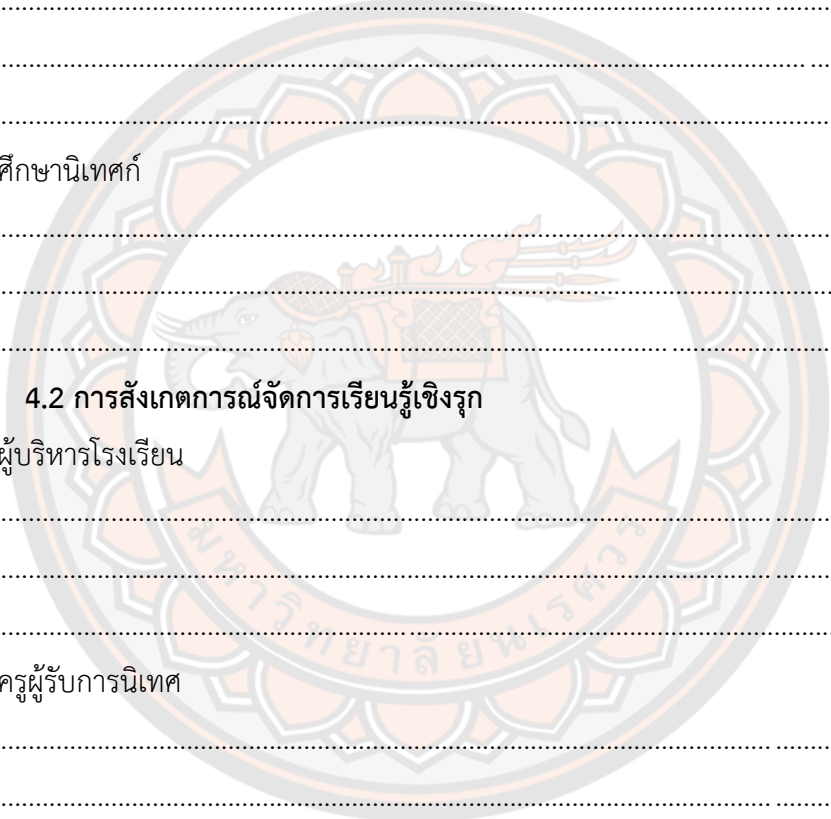
.....
.....
.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....
.....
.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....
.....
.....

4.3 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (AAR)

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....

.....

.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....

.....

.....

5. การติดตามและประเมินผลการนิเทศ

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....

.....

.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....

.....

.....

6. การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป

บทบาทผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

บทบาทครูผู้รับการนิเทศ

.....

.....

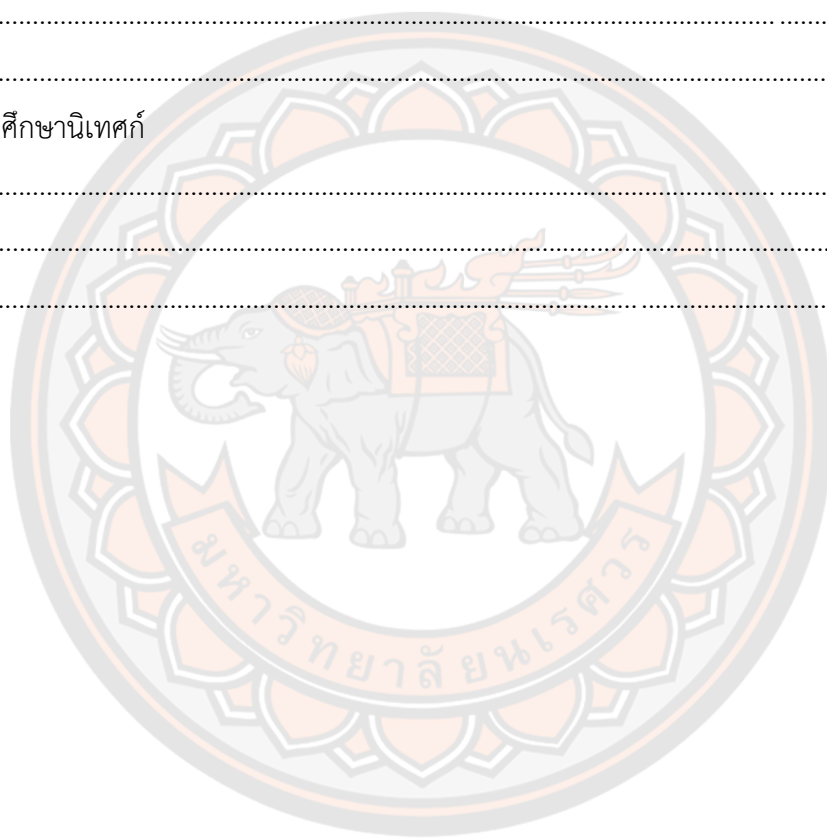
.....

บทบาทศึกษานิเทศก์

.....

.....

.....

แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดยการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ต่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้ในการนิเทศการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ขอความกรุณาท่านช่วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

ขอพระคุณที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

นางวิจิรดา วรธาดาสวัสดิ์ นิสิตปริญญาเอก

สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย หญิง

1.2 ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

1.3 ตำแหน่ง

ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา

1.4 ประสบการณ์

น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ต่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง: ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านโดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

4.1 การวางแผนการนิเทศ เป็นการวางแผนทางการนิเทศเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ประกอบด้วย

4.1.1 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารโรงเรียน
2. ครูกลุ่มงานวิชาการ ประกอบด้วย รองหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ
3. ครูคู่พัฒนา (Buddy)
4. ศึกษานิเทศก์

4.1.2 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันทบทวนนโยบายของ สพฐ. และนโยบายของเขตพื้นที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทบทวนสภาพบริบทข้อมูล ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ผ่านมา

4.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนรับทราบนโยบายระดับ สพฐ. ระดับเขตพื้นที่

4.1.4 ศึกษานิเทศก์จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้รับการนิเทศในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจผู้บริหารและบุคลากรในการให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการนิเทศภายใน

4.2 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศ เป็นการสร้างการรับรู้อย่างเป็นระบบในการดำเนินการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจนโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการจัดการ

รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

4.3 การกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ เป็นขั้นตอนการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้การนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุผลสำเร็จ

4.3.1 คณะกรรมการนิเทศประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผ่านมา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ และค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ร่วมกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.3.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศและกรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับค่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และแนวปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและเขตพื้นที่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ร่วมกันจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.4 การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผสมผสานกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วย

4.4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ดำเนินการดังนี้

4.4.1.1 คณะกรรมการนิเทศร่วมทบทวนกระบวนการจัดการเรียนเชิงรุกกับครู ร่วมกันแก้ไข คิดหาแนวทางการพัฒนา การเตรียมความพร้อมให้กับครู โดยจัดการอบรมพัฒนาให้ครูเพิ่มเติม ร่วมทำปฏิทินตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียม/ประเมินความพร้อมของ

รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การเรียนรู้ของผู้เรียน										
5.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และ พัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการ เรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการประเมิน และ สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง อีกทั้งครูมีการนำผลการประเมินไปใช้ ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดทำ วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน										
5.5 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ คือ การจัด สิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรง เพื่อ สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการ เรียน เกิดการเรียนรู้ การใช้คำถามและเปิดโอกาส ให้ซักถาม เข้าใจผู้เรียน การสร้างความรู้สึที่ดี ระหว่างครูกับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา รวมทั้ง การประยุกต์ใช้จิตวิทยา ในการเรียนรู้ มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

ขอขอบพระคุณท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้
 นางวิจิรตา วรธาดาสวัสดิ์
 นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร